

ଆଜିନ ରାଧାନନ୍ଦ ରାସ ପ୍ରଣୀତମ୍

ଆଞ୍ଜି-ପ୍ରାଥମିକ ନାଟକମ୍ ।

ଆଜିନୁଗଳ ଚିଲନାଥ୍
ବନ୍ଦଭାଷ୍ଟୁବାଦସମ୍ବଲିତମ୍ ।

ରାଯ়োପାଧିକେନ ଶ୍ରୀଜ୍ୟୋତିଶଙ୍କ ଶର୍ମଣୀ
সମ୍ପାଦିତମହୁବାଦିତଥି ।

ଚିତ୍ରନ୍ୟାକାଳ: -୪୫୦

ଛ.

প্রকাশন—

আনিম্বলকুমার ণায়

৩৮নং শ্রামবাজাৰ ট্রীট।
কলিকাতা।

মূল্য এক টাকা মাত্ৰ।

সর্বস্বত্ত্ব সংরক্ষিত।

প্রিণ্টাৰ— শৈনোৱাল হাস
সন্টালে ইণ্ডিয়া
বলাই সিংহ

যাঁহার অপ্রত্যাশিত, অত্যন্তু এবং প্রত্যক্ষ কৃপার
এই অপূর্ব শ্রিগ্রন্থের অনুবাদ সম্পূর্ণ হইল, অপিচ,
“মুকং করোতি বাচালং পঙ্কং লজ্জয়তে গিরিম্ ।
“যৎকৃপা তমহং বচন পরমানন্দ মাধবং ॥”

শ্রীশীগোব্রাজচন্দ্র বিজয়তে ।

অনুবাদকের নিবেদন ।

যদিও বৃসিক ভক্ত সমাজের নিকট শ্রীজগন্ধার্থবল্লভ নাটকের পরিচয় প্রদান সম্পূর্ণ নিষ্পত্তি হওয়াজন, তথাপি অত মুক্তবাদ সম্পর্কে মূল গ্রন্থ সম্বন্ধে দুইটা রিষয়ের উল্লেখ করিব। প্রথম, গ্রন্থ কর্তা ও দ্বিতীয়, এবং শ্রোতা। পরম ঈশ্বর শ্রীকৃষ্ণ, প্রেমযযী রাধার যে প্রেমের সীমা নির্ণয় করিতে পারেন না, সেই প্রেমের তুলনা এ বিশ্ব ঐক্যাতে কুআপি না থাকিবাও, তদ্বারাপ প্রেম সেই পরম প্রেমকাব্দ কামবৃহস্পতি সথিবন্দে বিরাজিত। বিশেষতঃ, তাহার বৃরিষ্ঠা সথিদ্বয় ললিতা এবং বিশাখা রাধাত্বজ্ঞপ প্রেমের শ্রেষ্ঠা অধিকারিণী। কৃষ্ণ লৌলার সেই বিশাখা সখী, গৌর লৌলার রামানন্দ রাষ্ট্রপে অবতীর্ণা, এবং তিনি শ্রীজগন্ধার্থবল্লভ নাটকের গৃন্থকর্তা। আর কৃষ্ণের শ্রোতা,— শ্রীরাধার ভাব ও কান্তি শাক্তী-কার্য করিন, এবং দৈমন্ডি জন্ম অবতীর্ণ হইয়াছিলেন। সেই শ্রীগোব্রাজচন্দ্রের নাম যাজ শ্রোতা নহেন, তাহার অবতারে শ্রীরাধার সীমাহীন প্রেম আন্বাদন কৃরিতে,

“চতুর্দিশ বিদ্যাপতি রায়ের নার্কি গীতি

কর্ণামৃত শ্রীগীতগোবিন্দ”

শুল্প রামানন্দ ঘনে মহাপ্রভু রাত্রি দিনে
গায় শুনে পরম আনন্দ .”

(শ্রীচৈতন্য চরিতামৃত ।)

রসরাজ রসরাণীর নিগৃত রসাস্থানের নিমিত্ত পরমবসিকাহণ্ড পরিবেশিত যে রসধারা দিবারাত্রি পান করিতেন, রসিকের রস পিপাসা নিয়ন্তি কাবক তত্ত্বাল্য রসগ্রহ ত্রিভুবনে আর কি থাকিতে পারে? হৃষ্টবাং শ্রীজগন্ধার বলভ যে ত্রিজগৎ মধ্যে শ্রেষ্ঠ রস নাটক তত্ত্বিষয়ে আর সন্দেহের অবকাশ নাই। অধিকস্তু,

“আরাধ্যা ভগবান্ ব্রজেশ তনয়স্তন্দ্বাম বৃন্দাবনং ।
রম্যা কাচিদ্ব্রপাসনা ব্রজবধুবর্গেণ যা কল্পিতা ॥

শাস্ত্রঃ ভাগবতঃ প্রমাণমমলঃ প্রেমা পুমর্থোমহান্ ।
শ্রীচৈতন্য মহাপ্রতোম্বর্তমিদঃ তত্ত্বাদৰ নঃ পবঃ ॥”

এই অভ্রাস্ত উক্তি স্মরণ করিয়া সাধারণের সেবার্থ আমার এ বাতুল প্রয়াস ।

পৃথিবীতে এক শ্রেণীর অব্যাখ্যায়ে ব্যাপারী ধৃষ্টলোক সর্বজ্ঞ দেখিতে পাওয়া যায়। উপস্থিত আমি তাত্ত্বিকের সকলের জীবস্থান অধিকার করিয়াছি। কৃগতের সর্বশ্রেষ্ঠ রসনাটকের “অনুশাস চেষ্টা, আমার গ্রাম অনুশাস, রসজ্ঞ অনুশাস, মহামুর্ত্ত্বের পক্ষে যতদুর ধৃষ্টতার বিচারক, ততদুর শুষ্ঠুতা যৌব হয় শৃঙ্গ পর্যন্ত কেহ কথনও প্রকাশ করেন নাই” এবং গ্রন্থকত্তার একটি “থারতই আমার স্পর্শ এতদুর সর্বিত ছইয়াছে”

গুরু'ন হইলেও ক্ষমাশীলা বর্ণনা হেতু ইহা রসিক ভক্ত গণের আনন্দপ্রদ হইবে।" আরও একটি বিশেষ ভরসা যে ভক্তগণ অতীব ক্ষমাশীল; স্মৃতরাং বহুস্থলে রসাভাস ঘটাইলেও তাহাদিগের ক্ষমা পাইব এ ভরসা রাখি। এবং সর্বশ্রেষ্ঠ আশার কথা এই যে, পরম দম্ভাল নিতাইচাদের, পরম প্রেমিক গ্রন্থকর্তার, এবং পরম রসিক ভক্তমণ্ডলীর শ্রীচরণের অমূল্য রজঃ মন্তকে ধারণ করিয়া লেখনী ধারণ করিয়াছি।

এই অনুবাদের আটধানি সুমধুর সঙ্গীত গৌর প্রেমের অধিকারী পরম রসিক পদকর্তা লোচন দাস রচিত। মূল গ্রন্থের সহিত সামঞ্জস্য রাখিবার জন্য পদগুলিয় কিছু অংশ বাদ এবং দ্রুত স্থানে যৎসামান্য পরিবর্তন করিয়াছি। আমার এ বায়স কঠে ভক্তগণের কর্ণ অবশ্য পীড়িত হইয়া পড়িবে, তখন পূজ্যপাদ পদকর্তার কোকিল কর্ত নিঃস্ত পীযুষ ধারার নিশ্চয়ই উহা পরম পরিতৃপ্ত হইবে।

এক্ষণে অদোষদশী ভক্তগণের চরণ ধারণ পূর্বক তৃণদন্তে ভিক্ষা করিতেছি যে, অনুবাদে চিত্তব্যাত্মাদায়ক কোন দোষ থাকিলে যেন তাহারা দাসানুদাস বোধে অধম অনুবাদককে ক্ষমা করেন। ইতি।

কলিকাতা।

১২ই জৈষ্ঠ ১৩৪২ সাল।

অনুবাদক।

[বৈষ্ণবাচার্য প্রভুপাদ শ্রীগৌরসুন্দর ভাগবৎ দর্শনাচার্য
মহাশয় লিখিত ।],

শ্রীশুক্রজ্যোতি ।

ভূমিকা ।

শ্রীমতী পারমেশ্বরী নিত্যলীলা জন্মস্থান হউন । শ্রীভগবান্
সচিদানন্দময়ী স্বরূপশক্তি সহায়ে নিত্যই নিত্যধামে যে লীলা প্রকট
করেন-তাহাই নিত্য লীলা । স্বয়ংকৃপে, বিলাস ও স্বাংশকৃপে, এবং
স্বরূপ-শক্তিকৃপে ও স্বরূপশক্তিবিলাসাদিকৃপে শ্রীভগবান্ গোলকাধ্য
নিত্যধামে নিত্যই স্ফুরিষ্যাজিত । স্বয়ং ভগবান্ শ্রীকৃষ্ণের মহারাম
লীলাই শ্রীনিত্যলীলার চরমাবস্থা । শক্তি ও শক্তিমানের পরম্পর সম্বন্ধ-
জ্ঞয় বৃত্তি স্ফুরণকে অর্থাৎ শ্রীভগবানের স্বৈরাচরণকে লীলা বলা হয় ।
উক্ত স্বৈরাচরণ কাল-কর্ম-গুণাধীন জীবের পক্ষে কোনকালেও সম্ভব
হয় না । পরম্পরা উহা কালক মণ্ডণাতীত স্বতন্ত্র স্বৈরিষ্য মধুর্যপূর্ণ
শ্রীভগবানেই সর্বথা সম্ভব । তিনি সচিদানন্দময় ধামে সচিদানন্দময়ী
মূর্ত্তি সচিদানন্দময় বেশভূত ধূরণপূর্বক সচিদানন্দময় সিদ্ধ পরিকর
বন্দের সহিত নিত্যই নিত্যধামে নিত্যক্রিয়া সম্পাদন করিতেছেন ।
উক্ত নিত্যক্রিয়া বা নিত্যলীলা প্রপঞ্চাভিব্যক্ত ও প্রপঞ্চানভিব্যক্ত
ভেদে দিবিধা । প্রপঞ্চাভিব্যক্ত কৃষ্ণলীলা বৃন্দাবন, মথুরা ও দ্বারকা
লীলাভেদে ত্রিবিধা । বৃন্দাবনীয় লীলা আবার ব্রহ্ম, বনে ও বিহুজে
উত্তরোব্দী শ্রেষ্ঠা । উক্ত সমস্ত লীলাটি ব্রহ্মরূপাদি দেবতা ও শ্রীমা রমাদি
দেবষিগণের ও মোহজননী বা দুরবগাহিনী । দেবতা ও ঋষিগণ, সৌনাতে
মোহিত হন, সামাজ্য জীবের পক্ষে তাহা ব্রহ্ম, মোহগণ,
ইত্যে ? শ্রীশুক্র গোবিন্দ কৃপাই লীলামুভূতির একমাত্র শিখনুভূতা,

পারমেশ্বরী লীলার স্মালোচনা ত্রিতাপ নিদাঘ সন্তপ্ত জীবের পক্ষে
 হিমাঙ্গঃ সদৃশা বা পীৰুষ বৃষ্টি স্থানীয়। কিন্তু দুস্তর সংসার সমুদ্র
 উত্তিতীর্ত্তু জীবের পক্ষে অবিতীয় প্রবস্থানীয়। কলিযুগপাবনাবতার
 শগবৎ শ্রীকৃষ্ণচৈতন্ত্য দেবচরণাঞ্চর, বিশ্ব-বৈষ্ণব রাজসভা সভাজন, বৈষ্ণবাগ্-
 গণ্য মহাশঙ্খ শ্রীমদ্ভারামানন্দ রায় রাগবন্ধু পাঁইগণের প্রতি কৃপা প্ররূপে
 যে শ্রীমহারাম লীলাময় অঙ্গুপাদেয় জগন্নাথ বন্ধুভাব্য মহা-নাটক প্রস্তু
 প্রণয়ন করিয়াছিলেন তাহা অস্তাপি শ্রীচৈতন্ত্য কিঞ্চরগণের মধ্যে অনেকেই
 অবগত আছেন। উক্ত শ্রীনাটক প্রস্তুর আস্থাদনে কৃতার্থাভিলাষিত
 ভাস্ত্রার শ্রীমজ্জ্যোতিশঙ্খ রায় মহাশয় বন্ধুভাষ্যাঞ্চল্যে যে গুরু পদ্মময়
 এক সম্পাদন করিয়াছেন, তাহা শ্রবণ করিয়া আমি বিশেষ প্রিতৃপুরু
 হইলাম। ভাস্ত্রারবাবুর ভাবসিক কবিত্ব ও রসাঞ্চলের পারিপাট্য
 বড়ই সুন্দর। তাঁহার এতাদৃশ গন্তব্যীর রসশাস্ত্রের স্মালোচনা ও প্রচলন
 ভাবুকতা বৈষ্ণবকুলের নিকট যে বিশেষভাবে দম্ভাদৃত হইবে এ বিষয়ে
 কোন সন্দেহ নাই। ভাস্ত্রারবাবুর বিজ্ঞাতীয় শিক্ষার মধ্যেও যে এক
 বিশুদ্ধ রাগাঞ্চুরাগ। ভক্তির প্রতি লোভপ্রতা উহা তাঁহার জন্মান্তরীয়
 শ্রীকৃষ্ণ ভক্তির পরিচায়ক। শ্রীরাধা-গাবিন্দের মংসর্বস্ব পদাঞ্জলোজে
 ইহাই প্রার্থনা করি শ্রীমান্ব জ্যোতিশঙ্খবুং দীর্ঘজীবী হইয়া সুস্থ শরীরে
 শ্রীরাধাগোবিন্দ সেৱায় কৃতার্থ হউন ইতি ১৫ জৈষ্ঠ ১৩৪২ সাল।

শুক্র চরণৈকশারণ—

শ্রীগৌরসুন্দর দেবশর্মণঃ।

পাত্রপাত্রী পরিচয় ।

শ্রীরাধা ।

শ্রীকৃষ্ণ ।

মদনিকা	শ্রীপৌর্ণমাসী দেবী ।
শশিমুখী	শ্রীললিতা স্থী ।
মাধবী	শ্রীবিশ্বাখা স্থী ।
বনদেবী	শ্রীবৃন্দা স্থী ।
অংশাক	শ্রীকৃপ মঞ্জরী ।
বত্তিকন্দল	শ্রীমধুমঙ্গল স্থা ।

শ্রীজগনাথ বন্দে নাটকম্।

নান্দী ।

সূত্রধাৰঃ। স্বৰাঞ্চিত বিপক্ষিকা মুৱজ বেণু সঙ্গীতকং
ত্রিভঙ্গ তণুবল্লৱী বলিত বল্ল হাসোল্লবং ।
বয়স্য করতালিকা রণিত নৃপুরৈৱজ্জলং
মূৱারি নটনং সদা দিশতু শৰ্ম লোকত্বয়ে ॥

অপিচ । শ্বিতং হু ন সিতদ্যুতিস্তৱলমক্ষি নাস্তোরুহং
শ্রুতিন্বচ জগজ্জয়ে মনসিজস্ত মৌৰ্বীলতা ।
মুকুল্ল মুখমণ্ডলে রভসমুক্ত গোপাঙ্গনা
দৃগঞ্চল ভবো ভ্রমঃ শুভ শত্রায় তে কল্পতাঃ ॥

ଆଜଗନ୍ଧାଥ-ବନ୍ଦତ ନାଟକ ।

(ଶ୍ରୀଯୁଗଲ ମିଳନ)

ଅନୁଷ୍ଠାନ ।

ଶାନ—ରଙ୍ଗମଳ । କାଳ—ମନ୍ଦ୍ରା ।

ଆନନ୍ଦୀ ।

ଶ୍ରୀଯୁଗଲ । ସୁରେ ବୌଧା ବେଣୁ ବୀଣା ମୃଦୁଲେର ଘୋଗେ,
ତୁଲେ ସଦା ଯେତେ ନୃତ୍ୟ ସଞ୍ଚୀତେର ତାନ ;
ତ୍ରିଭଙ୍ଗ ବକ୍ଷିମ ତମୁ ଆଶ୍ରିତା ଗୋପିକା
ହାଶ୍ୟୋଲ୍ଲାସେ ଉନ୍ନମିତା ହୟ ଯାହା ଶୁଣି
ମଥାଗଣ କରତାଲି ଝକ୍ଷତ ହଇୟା,
ମୃପୁର ନିକଣେ ହୟ ଅତୀବ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ,
ମୁରାରିର ସେଇ ଚାର ନୃତ୍ୟ ଅବିରାମ
ବର୍ଦ୍ଧନ କରକ ଶୁଖ ଭୁବନ ଅଯେର ।

[ନମଶ୍କାର କରିଲେନ]

ଆନନ୍ଦ-ହିନ୍ଦ୍ରୋଲେ ମୁଢ଼ା ଯତ ଗୋପାଙ୍ଗନା
ଯେ ବଦନ ହେରି ନେତ୍ରେ କରେ ସଦା ଭରମ ;
ହାସ୍ତ ତାର ମନେ ହୟ ଯେନ ଶଶୀ-କରା ;
ଶ୍ଵର୍ତ୍ତ ଅଂଧି ଭରମ ହୟ କମଳେର ଦର୍ଶନ ;
କର୍ଣ୍ଣ ନହେ ଯେନ ମନସିଜ ଶରାସମ ;
ମୁକୁନ୍ଦେର ସେଇ ମୁଖ-ମଣ୍ଡଳ ଅତୁଳ,
ହ'କ ତାଙ୍କ ସବାକାର ଶତ ଶୁଭ ହେତୁ ।

[ନମଶ୍କାର କରିଲେନ :

শ্রীজগন্ধার্থ বলভ নাটকম্

অপিচ । কামং কামপয়েনিধিং যুগদৃশামুন্দ্রাবয়মির্ভরং
চেতঃ কৈরব কাননানি যমিনামত্যন্তমুল্লাসযন् ।
রক্ষঃ কোককুলানি শোক বিকলান্তেকান্তমাকল্পয়
মানন্দং বিতনোত্তুবো মধুরিপোব'ক্রাপদেশঃ শশী ॥

নটনরাগেণ ।

যুদ্ধল যলয়জ পবন তরলিত চিকুর পরিগত কলাপকং ।
সাতি তরলিত নয়ন মন্মথ শঙ্কু শঙ্কুলচিত্ত
সুন্দরীজন জনিত কৌতুকং ॥
মনসিজ কেলি নন্দিত মানসং ।
ভজত মধুরিপুমিন্দু সুন্দর বল্লবী'মুখ লালসং ॥ ক্রত ॥
লয় তরলিত কন্দরং হসিত ন্ব সুন্দরং
গজপতি ওত্তাপরভদ্র হৃদয়ানুগতমনুদিনং ।
. সরসং রচয়তি রামানন্দ রায় ইতি চারঙ সঙ্গীতং ॥

ଆତ୍ମିୟଗଲ ମିଳ.

ମୃଗାକ୍ଷିଗଣେର ସିନି କରେନ ନିଷ୍କେପ
ଅନନ୍ତ ସାଗରେ ; ଯୋଗୀ ହଦି-ପଦ୍ମବନେ
ଅତୀବ ଉତ୍ସାସ ଜାଗେ ଯାର ମୁଖ ହେରି ;
ରକ୍ଷଃ ସମ ଚକ୍ରବାକେ କରେ ଶୋକାକୁଳ ;
ମଧୁରିପୁ ମୁଖ-ଶଶୀ ମେଇ ଅତୁଳନ,
ଆନନ୍ଦ ବର୍ଦ୍ଧିକ ହ'କ ତୋମା ସବାକାର ।

[ନମଶ୍କାର କରିଲେନ]

ଗୀତ ।

ମନ୍ଦ ମଲୟ ବାୟେ	ମୃଦୁ ମୃଦୁ ଦୋଲତ
ଶିଥି ପାଥା ବାଁଧା କେଶଦାମେ ।	
ଆହୁତୀ ମଦନ ବାଣେ	ଗୋପିକା ଅପାଙ୍ଗଅଂଧି
ହୃଦେ ଯାର କୌତୁକ ପ୍ରଦାନେ	
ମନ୍ଦିର ଯାର ମନେ	ସତତ ବିଲାସ କରେ
ଗୋପୀ ମୁଖ ଚନ୍ଦ୍ର ଲାଲମେ ।	
ମୃଥେ ମୃଦୁ ମଧୁ ହାସ	ମୃଦୁ ଗୌବା ତେଲଯତ
ଗଜପତି ହୃଦେ ମଦା ବସେ ॥	
ଗ୍ରହେନ ସରସ ଗୀତି	ରାମାନନ୍ଦ ରଚୟଳ
ଜ୍ୟୋତିଶ କରଲ ଅନୁବାଦ ।	
ଅରମିକ ନାଚି ପାରେ	ହେନ ରସ ଜୀଯାଇଏନ୍ତେ
ରମ୍‌ପିକେର କୃପା କଣା ସାଧ ॥	

ଆଜଗମ୍ବାଧ ବଲ୍ଲଭ ନାଟକମ्

ପ୍ରିୟେ ଇତି ଇତଃ ।

(ପ୍ରବିଶ୍ୟ ନଟୀ)

ନଟୀ । ଅଜ୍ଜ ଏସଣ୍ଡିଗିଅ କିଙ୍କରୀ ଅଣଂ ଚରଣପଡ଼ିଦଂ ବିଲୋଅଣ
ପମାଦେହିଂ ପମନ ହିଅଅଂ କାହୁଂ ଭଟ୍ଟାପରଂ ପମାଣଂ ।

ସୂତ୍ର । (ସହର୍ଷଂ) ଚିର ସମୟଂ ବିଦକୋଚିତବେଶେନ ଯୌବନ
ବିଲାସମନୁଭବତୁ ଭବତି ।

ନଟୀ । ଅଜ୍ଜେଣ କୁଦୋ ଆହୁଦକ୍ଷି ।

ସୂତ୍ର । ପ୍ରିୟେ, ନ ବିଦିତଂ ଭବତ୍ୟଃ ପ୍ରସାଦକଥନମେତ୍ତେ ।

ନଟୀ । ସମ୍ପଦିଂ ତା ସୋଦୁଂ ମମ ହିଅଅଂ କୁତୁହଳେହିଂ ବିପ-
ଫାରିଦଂ ବଦୃହି ।

ସୂତ୍ର । ପ୍ରିୟେ ଶୂଣୁ ।

ଅଦ୍ୟଥଲୁ ବସନ୍ତ ବାସରାବମରେ, ତରଣ ଭାଷ୍ଟ-
ଦ୍ଵିମୁକ୍ତ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଘିଲାସିନୀ ଶୁନମଲ୍ଲାଯାଚଳା-
ବଲଞ୍ଜି ବେଣୀଭୁଜଙ୍ଗ ସଞ୍ଜି ସମୀରଣ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ
ବିରହିଣୀ'ଜନ ଜୀବାତୁ ବୟଶାଧାସ ବଚଃ ପ୍ରସରେ ।

ବିକସିତ ଶୀତ କିରଣ ପ୍ରସୂନେ ଚ ବିମଳ ନତୋବନ
ପ୍ରୋଜ୍ଜ୍ଞମାଣ ନବନବୋମ୍ମୀଲିତ ନିଷ୍ଠଳ ମୁକ୍ତାଫଳ,

ତ୍ରିଲିତ ତାରାମୁକୁଳ ମଧ୍ୟାବଲଞ୍ଜିନୀ ସାମ୍ବୁନିର୍ଭର ନିରାକ୍ଷ-
ମାଣ ବିରହିଣାଜନ ଚଞ୍ଚଳ ଲୋଚନାଫଳ ଲତାଗ୍ରବର୍ତ୍ତିନି ।

ପ୍ରିୟେ, ଏକବାର ଏଧାରେ ଏସ ।

(ନଟୀର ପ୍ରବେଶ)

ନଟୀ । ଆର୍ଯ୍ୟ, ଦାସୀ ଆପନାର ଚରଣେ ପତିତ । କୃପା ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରଦାନ କ'ରେ କୃତାର୍ଥ କରୁଣ ।

ଶୂତ୍ର । (ସାନନ୍ଦେ) ପ୍ରିୟେ, ଉଠ । ରସିକାରୂପେ ଚିରକାଳ ଘୋବନ ଉପଭୋଗ କର ।

ନଟୀ । ଆର୍ଯ୍ୟ, ଦାସୀକେ ଏଥିନ କି ଅନୁମତି କରେନ ?

ଶୂତ୍ର । ପ୍ରିୟେ, ବଡ଼ ଶୁଭ ସଂବାଦ । ତୁମି କିଛୁ ଜ୍ଞାନ ନା ?

ନଟୀ । ଆଜ୍ଞେ ନା । କି ସଂବାଦ ବଜୁନ । ଜାନବାର ଜଣ୍ମ ଆମାର ବଡ଼ କୌତୁହଳ ହ'ଛେ ।

ଶୂତ୍ର । ପ୍ରିୟେ ଶୋନ ।

ଭାକ୍ଷର-କବଳ-ମୁକ୍ତୀ ଦିକ୍-ବିଲାସିନୀ
ଦକ୍ଷିଣେ ବସତି । ମଲୟ ଅଚଳ ରୂପ
ପୀନ କୁଚେ ତାର, ପ'ଡେ ଆଛେ ବୈଣୀରୂପେ
ଭୁଜ୍ଞ ଭୀରୁଣ ; ନିଃଶ୍ଵାସ ପରଶେ ଯାର,
ମୂର୍ଛା ଯାଯ ବିରହିଣୀଗଣ । ପ୍ରାଣ ପାଯ
ପୁନରାୟ ସଥିଦେର ସେ ଆଶ୍ଵାସ ଗାନ୍ଧେ
ତାହା ଏବେ ଦିକେ ଦିକେ ହ'ତେହେ ବିନ୍ଦୁରାର ।
ବିମଳ ଗଗନ ବନେ ଶୋଭେ ତାରାକୁଳ,
ନବଶୁଟ ମୁକ୍ତାଫଳ ତୁଳନା ଯାହାର,
ମଧ୍ୟଶ୍ଵଳେ ତାର, ଫୁଟିଯାଛେ ପୂର୍ଣ୍ଣଶ୍ରୀ
ଶୂତ୍ର ପୁଞ୍ଜ ସମ ; ହେରି ତାରେ ଈର୍ଷାଭରେ

ଆଗଜନ୍ମାଥ ବଲ୍ଲଭ ନାଟକମ

ନିରୂପମ କାନ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମୀଲୁକ ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ରମଣବିହାନୋଚିତ
ଚିତ୍ତ-ଦୁଷ୍କାର୍କିନା, ବିଭବାଦି ପରିଣତ ରସରସାଳ
ମୁକୁଳ ରସାସ୍ଵାଦ କୋବିଦ ପୁଂକ୍ଷୋକିଲେନ, ଶ୍ରୀକଞ୍ଚାର
ସହଚର ଗୁଣମୁଖାଫଳ ମଣିତ ହୃଦୟେନ, କିଂ ବହୁନା ॥

ସମାଧାପି ନିଶମ୍ୟ ସନ୍ନିବିଶତେ ସେକଞ୍ଚରଃ କନ୍ଦରଃ
ସ୍ଵଂବର୍ଗ କଲବର୍ଗ ଭୂମିତିଲକଃ ସାତ୍ରଂସ ମୁଦ୍ରିଷତେ ।
ମେନେ ଗୁଜ୍ଜରଭୂପତି ଜର୍ଦିବାରଣ୍ୟ ନିଜପତନଃ
ବାତବ୍ୟତ୍ର ପଯୋଧିପୋତ ଗମିବସ୍ଵଂବେଦ ଗୌଡେଶ୍ଵରଃ

କାଯବୃଯତ ବିଲାସ ଈଶ୍ଵର ଗିରେହୈତଃ ସ୍ଵଧାଦୀଧିତେ
. ନିର୍ଯ୍ୟାସନ୍ତହିନାଚଲଶ୍ଵର ସମକଂ ଶ୍ରୀରାମୁରାଶେରସେ ।

ବିରହିଣୀକୁଳ ଚକ୍ରଲ ଲୋଚନେ ତୁଲେ
କୁଟିଲ କଟାଙ୍ଗ ଏବେ, କିବା ମନୋହର ।
ଆଜି ହେନ ବସନ୍ତେର ଦିବା ଅବସାନେ,
ଆହରି ଚରଣାଶ୍ରିତ ରତ୍ନ ଗଜପତି,
ନିରୂପମ କାନ୍ତି ହେରି ଯାର, ଲକ୍ଷ୍ମୀଲୁକ
ରମା ପତି ଚିତ୍ତ-ହୃଦୟ-ସରୋବରେ ଠାର
ସଦା କରେ ବାସ ; ବିଭବାଦି ପରିଣତ
ସରମ ରସାଳ ଆସ୍ଵାଦେନ ଯିନି ସଦା ।
କୋକିଲେର ପ୍ରାୟ ; ଲକ୍ଷ୍ମୀ-କର୍ତ୍ତ-ଭୂଷାସାଥୀ
ନାରୀଯଣ ହୃଦି ସମ, ଶୁଣମୁକ୍ତା ଫଳେ
ମଣିତ ହୃଦୟ ଯାର ; ବିପକ୍ଷ ସକାଶେ
ଯିନି କାଳ ଅଗ୍ନି ସମ ; ଅଧିକ କି କବ,
ଯାର ଭୟେ ସିକନ୍ଦର, ବାଦଶା ପ୍ରଧାନ,
ଭୌତ ଚିତ୍ରେ ଗିରିଗୁହା କରେନ ଆଶ୍ରୟ ;
କଲବର୍ଗ ନରପତି, ସଭୟେ ନେହାରେ
ବନ୍ଧୁବର୍ଗେ ଯାର ; ଗୁର୍ଜର ନୂପତି ଶୁନି
ନାମ ମାତ୍ର ଯାର, ଜୀର୍ଣ୍ଣାରଣ୍ୟ ସମ ଗଣେ
ରାଜ୍ୟ ଆପନାର ; ଗୌଡେଶ୍ୱର, କାର୍ପେ ଥର୍ ଥର୍,
ଉର୍ଶି ମାରୋ ବାତ୍ୟାକ୍ଷୁକ ତରଣୀର ପ୍ରାୟ ;
କୈଳାସ ଶିଥର ସମ ଅତି ଉଚ୍ଛ ଶିର,
ହିମାଚଳ ରସ ସମ ତୁହିନ ଶୌତଳ,
କ୍ଷିରୋଦ-ଅର୍ଣ୍ବ-ଫେନ ସମ ଶୁଭ ଜୋତିଃ,

শ্রীজগন্ধার বলভ নাটকম্

সারঃ শারদ বারিদস্য কিমপি হ্বব'হিনী বারিণে।
দ্বৈরাজ্যং বিমলীকরণেতি সততং যৎকীর্তিরাশিজ্ঞেণ।

যদানাম্বু কদম্ব নির্মিত নদী সংশ্লেষ হর্ষাদসৌ
যিঙ্গ তুঙ্গ তরঙ্গ নিষ্ঠনমিষাং প্রস্তোতি যং বারিধিঃ
নিত্য প্রস্তুত সপ্ত তত্ত্বত্ত্বিভিন্ন্যতং মনোনাকিনাং
যেনেতৎ প্রতিমাচ্ছলেন যদমীমুঢ়ত্তি ন প্রাঙ্গণং।

তেন প্রতিভট বৃপ্তবটা কালাখিরংদ্রেণ শীঘ্ৰং প্রতাপৱৰ্ণদ্রেণ
শীহরিচরণমধিক্ত্যকমপি প্রবক্ষমতিনেতুমাদিষ্টোহস্মি।

হছত্তং। মধুরিপু পদলীলাশালি তত্ত্বগুণাত্যং
সহদয় হৃদয়ানাং কামমামোদ হেতুং।
অভিনব কৃতিগন্যচ্ছায়য়া নো নিবন্ধং
সমভিনয় নটানাং বর্ণ্য কিঞ্চিত্তে প্রবক্ষং॥

নটী। তৎ কথয়।

সূত্র। কথমারাধনীয়ো বিদ্যানাং নিধিঃ। যতোহস্মিন্নভিধাতু
কামো বাক্পতিরপি প্রতিপত্তি মৃচ্ছস্যাং। (ক্ষণং
বিমৃষ্য) আং স্মৃতং॥

নটী। তা কিং সো॥

সূত্র। প্রসাদাদি গুণরভাকরস্য হুরগুরু প্রণীত নাতি
কদম্ব করম্বিত মন্ত্রাশ্রবীকৃত প্রত্যেণ পৃথুশ্বরস্য

শারদ বারিদ সম গন্তৌর মহান्,
 সুরধনৌ ধারা সম, কৌর্ত্তিরাশি যাঁর
 করিতেছে অহনিশি নির্মল জগৎ ;
 যাঁর দান-বারি-ধারা-তটিনী-সঙ্গমে,
 বিশাল সাগর করে গজ্জি যশোগান ;
 নিত্য যজ্ঞে যাঁর তৃষ্ণ হ'য়ে দেবগণ,
 মৃঢ় চিত্তে নাহি ত্যাজে আঙ্গিনা তাঁহার
 মুহূর্তের তরে, অচল প্রতিমা প্রায় ;
 সর্বগুণ-বিভূতিত সেই মহারাজ
 আদেশ দেছেন মোরে অভিনীতে এক
 অপূর্ব নাটক, কৃষ্ণ লীলা রসাত্মক,
 সর্বগুণাত্মিত, অতি নৃতন ধরণ,
 রসিক সমাজ যাহে হবে পুলকিত ।

নটী । তা' আপনি কি ক'রবেন ?

সূত্র । কেমনে সাধিব প্রিয়ে, মৃহা নিধিসম
 সে বিদ্যার আরাধনা আমি ? দেবগুরু
 আপনি ইচ্ছিলে নারেন সাধিতে যাঁহ !
 কিবা করি এবে ? (কিছুক্ষণ চিন্তা করিয়া)
 হঁ হঁ পড়িয়াছে মনে ।

নটী । কি ?

সূত্র । প্রসাদাদি গুণে যিনি রঞ্জকর সম ;
 দেবগুরু রচিয়াছে যত, সর্বনীতি

শ্রীজগন্ধার্থ বল্লভ নাটকম্

শ্রীভবানন্দ রায়স্য তনুজেন শ্রীহরি চরণালঙ্কৃত
মানসেন শ্রীরামানন্দ রায়েণ কবিনা তত্ত্বাঙ্গালঙ্কৃতঃ
শ্রীজগন্ধার্থ বল্লভ নাম গজপতি প্রতাপরূদ্র প্রিয়ং
রামানন্দ সঙ্গীত নাটকঃ নির্মায় সমর্পিতমভিনেষ্যামি ।

তথাচায়ং কবিঃ সবিনয়মিদং অবাদীং ।
ন ভবতু গুণ-গক্ষেইয়ত্র নাম প্রবক্ষে
মধুরিপু পদপদ্মোং কৌর্তনঃ ন স্তথাপি ।
সহস্র হৃদয়স্যানন্দ সন্দেহ হেতু
নিয়তমিদমতোহয়ং নিষ্ফলো ন প্রয়াসঃ ॥
তদাদিশ্যস্তাং কুশীলবা বর্ণিকা পরিগ্রহায় ।

নটী । (সংস্কৃতমাণিত্য) যদাজ্ঞাপ্যাতি স্বামী ।

(পুরোহিতবলোক্য) পশ্য পশ্য ।

মৃদুল মলয় বাতাচান্ত বীচিপ্রচারে
সরসি নব পরাগৈঃ পিঙ্গরোহয়ং ক্লমেন ।

প্রতি' কমল মধুনী পানমতো দ্বিরেফঃ
স্বপ্নিতি কমল কোমে নিশ্চলাঙ্গঃ প্রদোমে ॥

সূত্র । (সহর্ষং) প্রিয়ে,

সাধু সাধু মমনঃ কৃতুহল জলনিধি বিবর্তে নিহিতঃ
ভবত্যা যতো গোপাঙ্গনা শতাধর মধুপান নির্ভর ।

କରଗତ ସାର ; ମନ୍ତ୍ରଣାୟ ତାରି ସମ ;
 ସର୍ବଗୁଣ ବିଭୂଷିତ, ପୃଥିବୀ ଈଶ୍ଵର
 ଭବାନନ୍ଦ ରାୟ । ତାହାର ତନୟ ଯୋଗ୍ୟ,
 ଶ୍ରୀହରି ଚରଣ ସାର ହୃଦି ଅଲକ୍ଷାର,
 ମେହି କବି ରାମାନନ୍ଦ ରାୟ, ଗଜପତି
 ପ୍ରତାପ କୁମ୍ବେର ପ୍ରିୟ, ସର୍ବଗୁଣାସ୍ତିତ
 ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାଥବଲ୍ଲଭ ନାଟକ ରଚିଯା
 ଦିଯାଛେନ ମୋରେ । ବ'ଲେଛେନ କବିବର
 ବିନୟ ସହିତ, “ନାହିଁ ନାଟକେ ଆମାର
 ଗୁଣଗଞ୍ଜ ଲେଶ, ତବୁ ଦାନିବେ ଆନନ୍ଦ,
 ସହଦୟ ରସିକ ହୃଦୟେ କ୍ରବ ଇହା,
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପାଦ-ପଦ୍ମ କୌର୍ତ୍ତନ କାରଣ ।
 ଅତଏବ ଚେଷ୍ଟା ମୋର ହବେ ନା ନିଶ୍ଚଳ ।”
 ଏବେ ପ୍ରିୟେ କୁଶୀଲବେ ଆଦେଶ ସାଜିତେ ।

ନଟା । ଯେ ଆଜେ । (ସମ୍ମୁଖେ ଦେଖିଯା)

ହେର ନାଥ, ମୃଦୁ ମନ୍ଦ ବାୟେ, ତରଙ୍ଗିତା
 ସରମୀର ମାଝେ, କମଳ ପରାଗ ମାଥି,
 ମଧୁପାନେ ମନ୍ତ୍ର ମଧୁକର, ହେବ ସଙ୍କ୍ଷ୍ଯା କାଳେ
 ଶୟନ କ'ରେଛେ ମେହି କମଳିନୀ କୋରେ ।

ଶୁତ୍ର । (ସାନନ୍ଦେ) ଅତୀବ ଶୁନ୍ଦର ପ୍ରିୟେ, ନିକ୍ଷେପିଲେ ମୋରେ,
 ଆନନ୍ଦ ଜଳଦି ଆବର୍ତ୍ତନେ । ପୀତାମ୍ବର

ଆଜଗାଥ ବଲ୍ଲଭ ନାଟକମ्

କେଲିଙ୍ଗମାଲସାପଦନଃ କଚିଂ ପ୍ରୋତ୍ସହୁ ସ୍ତନୋପଧାନୀୟ
ମଣିତ ହଦଯ ପର୍ଯ୍ୟକ୍ଷଶାୟୀ ପିତାମର ନାରାୟଣଃ ସ୍ମାରିତଃ ॥

(ନେପଥ୍ୟ) ଦ୍ଵାତିଂଶ ଲ୍ଲକ୍ଷଣେଯୁତ୍କୋ ଦେବ ଦେବେଷରୋ ହରିଃ ।
ଗୋପାଳ ବାଲକେଃ ସାର୍କଃ ଜଗାମ ସମୁନା ବନଃ ॥

କେଦାର ରାଗେଣ

ମୃଦୁତର ମାରୁତ ବେଲିତ ପଲ୍ଲବବଲ୍ଲୀ ବଲିତ ଶିଥଣ୍ଡ ।
ତିଲକ ବିଡ଼ିଷ୍ଟିତ ମରକତମଣିତଳ ବିଷ୍ଟିତ ଶଶଧରଥଣ୍ଡ ॥

ଯୁବତି ମନୋହର ବେଶଃ ।
କଲୟ କଳାନିଧିମିବ ଧରଣୀମନ୍ତ୍ର ପରିଣତ ରୂପ ବିଶେଷଃ ॥ କ୍ରମା
ଖେଳା ଦୋଲାୟିତ ମଣିକୁଞ୍ଜଲରୁଚି ରୁଚିନାନ ଶୋଭଃ ।
ହେଲା ତରଲିତ ମଧୁର ବିଲୋଚନ ଜନିତ ବଧୁଜନ ଲୋଭଃ ॥

ଗଞ୍ଜପତି ରଙ୍ଗ ନରାଧିପ ଚେତସି ଜନୟତୁ ମୁଦମନୁବାରଃ ।
ରାମାନନ୍ଦରାଯ କବି ଭଣିତଃ ମଧୁରିପୁ ରୂପମୁଦାରଃ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମିଳନ

ନାରାୟଣ ହଇଲ ସ୍ଵରଣ । ପିଯେ ସୁଧା
ଗୋପିକାର ଶତ ଅଧରେର, କେଲି ଶ୍ରମେ,
ପ୍ରୋତ୍ରୀ କୋନ ଗୋପ ବଧୁ ଉରସ ଖଟ୍ଟାୟ,
କରେଛେ ଶୟନ ଯେନ ସ୍ତନ ଉପାଧାନେ ।

(ନେପଥ୍ୟ) ବତ୍ରିଶ ଲକ୍ଷଣ ଯୁକ୍ତ, ଦେବେଶ୍ଵର ହରି,
ପଶିଛେନ ସଥାଗଣମହ ବୃକ୍ଷାବନେ ।

ଗୀତ

ମନ୍ଦ ମଲରେ ଯାର	ଶିରେ ହେଲେ ଶିଥି ପାଥା ସହିତ କୁମୁଦ କଦମ୍ବ ।
ମରକତ ମଣିସମ	ବଦନେ ତିଳକ ତାର ଶୋଭେ ଯେନ ଶଶଧର ବିଷ୍ଵ ॥
ଶରତେର ଶଶଧର	ତୁଳଳେ ଚଲିଯା ଫିରେ ଶୋଭା ଆଜି ଧରିଯା ବିଶେଷ ॥
ଖେଲିତେ ଦୋଲତ କାଣେ	ମଣିମୟ କୁମୁଦ ବଦନେର ବାଢ଼େ ବଡ଼ ଶୋଭା ।
କୁଟିଲ ନୟନ ତାର	କରି ଘବଲୋକଙ୍କ ଅଜ ବଧୁ ହୟ ମନୋଲୋଭା ॥
ଏତାପ ଝଞ୍ଜ ହଦେ	ରାମ ରାମ ବରଗିତ ହେନ ରୂପ କରକ ବିହାର ।
ଜ୍ୟୋତିଶ କାନ୍ଦିଯା କର	ରତି ଆଜୋ ନାହିଁ ଭେଦ ଅପରୂପ ହେନ ରାପେ ତାର ॥

ଶ୍ରୀହଗନ୍ଧାଥ ବଲ୍ଲଭ ନାଟକମ्

ସୂତ୍ର । (ସଚକିତଃ) ପ୍ରିୟେ, ମୃକନୀଯାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବୁନ୍ଦାବନ
ଗମନମାବେଦ୍ୟତି । ତୁବ୍ୟମପିନ୍ଦ ନେପଥ୍ୟୋପଚିତାଯ ଧାର ।
(ଇତି ନିକ୍ରିପ୍ତୋ)

ଆତ୍ମିୟୁଗଳ ମିଳନ

ସୂତ୍ର । (ସଚକିତେ) ପ୍ରିୟେ, ଆତା ମୋର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ବୁନ୍ଦାବନ
ଆଗମନ କରିଛେ ଜ୍ଞାପନ । ଚଳ ଏବେ
ଆମରାଓ ସଜ୍ଜାଗୃହେ ଯାଇ ସାଜିବାରେ ।
ପ୍ରଣାମ ଚରଣେ ସାଧୁ ଭକ୍ତ ମଣ୍ଡଳୀ ।

(ଉତ୍ତରେ ପ୍ରଥମ)

পূর্বরাগোনাম প্রথমেইকং ।

ততঃ প্রবিশতি যথানির্দিষ্টঃ কৃষ্ণঃ ।

কৃষ্ণঃ । সথে রতিকন্দল, পশ্য পশ্য রামণোয়কং বৃন্দাবনস্য ।

উদ্দামাদ্যতি পল্লবাবলি চলৎপাণি স্পৃশোহমীষ্ফুরৎ
ভূঙ্গালিঙ্গিত পুষ্পসাঞ্জন দৃশোমাদ্যৎ পিকানাং রবেঃ ।

অরক্ষোৎকলিকা লতাশ্চ তরবচালোল মৌলীশ্রিযঃ
প্রত্যাশঃ মধু সম্মদাদিব রসালাপঃ মিথঃ কুর্বতে ।

রতি । ভো ধঅসুস তুজ্জা এদং বুন্দাঅণং রঘণিজজং মম উণ
ভোঅণালও জ্ঞেব । জ্ঞে কহিম্পি সিহরিণী
কহিম্পি রসালা কহিম্পি স্তুরহি ধিওঁ কহিম্পি সাল-
ভুতং ।

প্রথম অঙ্ক। (পূর্বরাগ)

স্থান—বৃন্দাবন। কাল—মধ্যাহ্ন।

কৃষ্ণ ও রত্নিকন্দল

কৃষ্ণ। ভাই, রত্নিকন্দল, দেখ, দেখ, বৃন্দাবনের কি রমণীয় শোভা। গাছের বর্ষ ঝরে কচি কচি সুন্দর ডালগুলি ছুলছে, মনে হচ্ছে যেন গাছগুলি হাত দিয়ে এ ওর গা স্পর্শ করছে। ফোটা ফুলগুলির উপর ভর বসেছে, মনে হচ্ছে যেন এ ওর দিকে চোখ মেলে তাকিয়ে আছে। ডালগুলি হাওয়ার ভরে ছুলে ছুলে, কেমন কোকিলের মত গান গাইছে। ফুলের কুঁড়িগুলি গাছের রোমাকের মত কেমন সুন্দর দেখাচ্ছে। না?

রতি। তা, ভাই তোর কাছে সুন্দর বৃন্দালঘুম; কিন্তু অম্বার কাছে সুন্দর ভোজনালঘুম। যার সঙ্গে যার প্রেম। তোর সুন্দর বৃন্দাবনে কি মধু আছে? সুগন্ধি ঘি আছে? দাদখানি চাল আছে? তবে আমার কেন ভাল লাগবে বল?

শ্রীজগন্নাথ বল্লভ নাটকম্

কৃষ্ণঃ । সথে,

বসন্ত রাগেণ

অপরিচিতং তব রূপমিদং বতপশ্যদিবোচিত খেলং ।
ললিত বিকস্তর কুস্তমচয়েরিব হস্তি চিরাদতি বেলং ॥

কলয় সথে ভুবিসাৱং ।

অহুপগমাদিব সরসমিদং মম বৃন্দাবন মনুবারং ॥ ক্ষু ॥

যদুপবনাহতি চঞ্চল পল্লব কর নিকৈরেরিব কামং ।

নটিতুমুপদিশতীব ভবন্তং সন্তত মিদমভিরামং ॥

স্থথযতু গজপতি রূদ্র মনোহর মনুদিন মিদমভিধানং ।

রামানন্দরায় কবি রচিতং রসিক জনং স্ববিধানং ॥

সথে, অতি মধুরোহিযং কোকিলানাং রবঃ ।

র্ণতি । তো হঅসু তুজ্জ বংশীএ রও ইদোবি মহুরো তদোবি
অক্ষাণং কণ্ঠরও, তা তুএ বংশী বৃদ্ধিঅদু মএ ক্ষি কণ্ঠ
রও কাদকৰো ।

କୃଷ୍ଣ ।

ଗୀତ

(ସଥା) ଆମାର ସାଧେର ବୁନ୍ଦାବନ ;
 ଭୁବନ ମାଝେ ଆମାର କାହେ
 ବୁନ୍ଦାବନ ଏହି ଅତୁଳନ ॥
 ଅପରୂପ ରୂପ ହେରି ତୋର
 ଆମୋଦେର ନେଇକୋ ରେ ଓବ
 ହାସଛେ ସାରା ବରଜ ମୋର
 ଫୁଲ ଫୁଟାଯେ ଅଗଣନ ।
 ତରୁଳତା ହାତ୍ୟାର ଭବେ
 ଡାଳ ଛଲିଯେ ବଲଛେ ତୋରେ
 ହେଲେ ଛଲେ ନୂପୁର ପ'ରେ
 ନାଚନାରେ ତୁହି ଅନୁକ୍ରମ ॥

ଯାକ । କୋକିଲ କେମନ ମଧୁର ସ୍ଵରେ ଗାନ ଗାଇଛେ
 ଶୁଣଚିସ୍ ?

ରତ୍ନ । ଆରେ ଛ୍ୟାଃ । ଓର ଚେଯେ ତୋର ବାଁଶୀରୁ ସ୍ଵର ଚେରି ମିଷ୍ଟି ।
 ଆବାର (ନିଜେର ମୁଖେ ବଲାତେ ନେଇ) ଆମାର
 ଗଲାର ସ୍ଵର ତାର ଚେଯେଓ ମିଷ୍ଟି । ହାସଚିସ ଯେ ?
 ବିଶ୍ୱାସ ହ'ଲ ନା ବୁଝି ? ଆଛା ବାଜି ରାଖ ।
 ତୁହି ବାଁଶୀ ବାଜା ଆର ଆମିଓ ତାନ ଛାଢି ।

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧ ନାଟକମ्

କୁଷଃ । ସଦଭିରୁଣ୍ଠିତଃ ବୟସ୍ୟାଯେତି (ବଂଶୀଃ ବାଦୟତେ ।)
ରତି । ତୋ ହୃଦୋ ଦେ ବଂଶୀରୁ ମମାବି କଣ୍ଠରୁ ଶୁଣୀ ଅଛୁ ।
(ଇତି ମୁଖ ବୈକୁଞ୍ଜ୍ୟ ପରମଃନଦତି । ତରତଶିଥରାନବଲୋକ୍ୟ)
ତୋ ଜିଦଃ ଅକ୍ଷେହିଃ ତୁଙ୍ଗା ବଂଶୀଏ ରୁଏହିଃ ଏଦେ ଦାସୀ ଏ
ପୁଣ୍ଡା କୋଇଲା ନିହଦଫିନ୍ଦା ମହ ଉଣ କଣ୍ଠରୁଏହିଃ କହିଂବି
ପଳାଇଦା । ତା ବଅସୁ ମା ଗବେବା ଦେ ହୋତୁ ।

କୁଷଃ । ସଥେ ପଣ୍ୟ ପଣ୍ୟ, କେନାପ୍ୟକରାନ୍ତେନ ଭଣାନି ନବାଶୋକ
ପଲ୍ଲବାନି ଚେତଃ ଖେଦୟନ୍ତି ।

ରତି । ତୋ ବଅସୁ ହୃଦଃ ଘୟେ ଦାସୀଏ ଧିଦାତୁ ଗୋବିଆଓ ଏଥ,
କୁଶମାଣି ଅହରନ୍ତି । (ସପରିହାସଃ) ତୁମଞ୍ଚି ତଦୋ-
ଜେବ ଏଦଃ ବୁନ୍ଦାଅଣଃ ଶ ମୁଖୁନ୍ତି ।

ମେପଥ୍ୟ । ହଞ୍ଜାବନେ ବିହରତୋ ମଧୁଦୂଦନଶ୍ଚ
ବେଣୁଷ୍ଟନଃ ଶ୍ରତିପୁଟେନ ନିପୀଯ କାମଃ ।
ଉତ୍ତମ୍ଭନୋଜ ଶିଥିଲୀକୃତ ଗାଢ଼ ଲଜ୍ଜା
ରାଧା ବିବେଶ କୁତୁକେନ ସଥି କଦମ୍ବଃ ॥

କୁଳ । ବେଶ କଥା । (ହସିଯା ବାଣୀ ବାଜାଇଲେନ)

ରତି । ବହୁତ ଆଚ୍ଛା । ଏହିବାର ଆମାର ଗାନ ଶୋନ ।

(ବିକୃତ ମୁଖେ ବିକଟ ଚିଙ୍କାର କରିଲ । ପରେ ବୁକ୍ଷଶାଖା ଦେଖିଯା)

ଏହି, ଆମି ଜିତେଛି । ଏ ଦେଖ, ତୋର ବାଣୀ ଶୁଣେ
କୋକିଲ ଶୁଳ୍କ ଲଜ୍ଜାଯ ଗାଛେର ଭିତର ଲୁକିଯେ
ଛିଲ, ଆର ଆମି ଗଲା ଛାଡ଼ିତେଇ ଏକେବାରେ
ଫୁଲୁକ । ନକ୍ଷୁ, ଆର କଥନ କିନ୍ତୁ ତୋର ଏହି
ବିନ୍ଦେବନେର କୋକିଲେର ଶୁମର କରିସ୍ ନି ।

କୁଳ । ଆହା-ହା । ତାଇ ଦେଖ, ଦେଖ, କୋନ୍ ନିଷ୍ଠୁର ଅଶୋକ
ଗାଛେର ଏମନ ଶୁନ୍ଦର କଚି କଚି ଡାଳଣ୍ଟିଲି ଭୋଙେ
ଦିଯେ ଗେଛେ । ଛିଃ ଛିଃ । ଆମାର କିନ୍ତୁ ତାଇ
ଦେଖେ ନଡ଼ କଷ୍ଟ ହ'ଛେ

ରତି । ଓଃ । ତା ଭାଇ ଆମି ଶୁଣେଚି । ଏହି ଗଢ଼ାନୀ
ଛୁଡ଼ିଗୁଲ ଏଥାନେ ଫୁଲ ତୁଳତେ ଆସେ । ଏ
ତାଦେରଟ କମ । (ପରିହାସ ସହକାରେ) ଆର
ଏଓ ବୁଝାତେ ପାରିଁ ସେ ତୁମି ତାଦେର ଜନ୍ମଟ ଏହି
ବିନ୍ଦେବନ ଛେଡେ ନ'ଡ଼ାତେ ଚାନ୍ଦନା ।

(ନେପଥ୍ୟ) ଶ୍ରୀତି ମୁଖେ ପିଯେ ମନୋରମ ବେମୁଦ୍ରାର
ବୁନ୍ଦାବନ-କ୍ଷେତ୍ରାଶୀଲ ମଧୁସୂଦନେର,
ଉଦ୍ଧିକ୍ଷ ରାଧାର କାମ । ହ'ଯେଛେ ଶିଥିଲ
ତୋର ଲଜ୍ଜା ଆବରଣ । ଅବିନ୍ୟାସ ବେଶେ,
ଆନନ୍ଦ-ବିହୁଲା ପଶିଛେନ ସଥିବୁନ୍ମମହ
ବୁନ୍ଦାରଣ୍ୟ ମାବେ, ସଥା ମେଇ ଦଂଶୀଧାରୀ ।

ଆଜଗନ୍ଧାଥ ବଲ୍ଲଭ ନାଟକମ्

ଗୋଣୁକିରୀ ରାଗେଣ

କଳୟତି ନୟନଂ ଦିଶି ଦିଶି ବଲିତଃ ।
 ପଞ୍ଜଜମ୍ବିବ ମୁହଁ ମାରୁତ ଚଲିତଃ ॥
 କେଲି ବିପିନଃ ପ୍ରବିଶ୍ତି ରାଧା ।
 ପ୍ରତିପଦ ସମୁଦିତ ମନ୍ମିଜ ବାଧା ॥ ୫ ॥
 ବିନିଦିଧତୀ ମୁହଁ ମନ୍ତ୍ରର ପାଦଃ ।
 ରଚୟତି କୁଞ୍ଜର ଗତିମନୁବାଦଃ ॥
 ଜନୟତୁ ରତ୍ନ ଗଜାଧିପମୁଦିତଃ ।
 ରାମାନନ୍ଦ ରାଯ କବି ଗଦିତଃ ॥

ରତି । (କର୍ଣ୍ଣ ଦତ୍ତା) ତୋ ସୁଷ୍ଠୁ ମେ ଜାନିଦଃ ।

କୃଷ୍ଣଃ । କିଂ ।

ରତି । ମଂଜେବ ପୁଛସି ।

ତତଃ ପ୍ରବିଶ୍ତି ସଥିଭିରମୁଗମ୍ୟମାନା ରାଧା ମଦନିକା ବନଦେବତାଚ

ରତି । (ପୁରତୋହବଲୋକ) ତୋ ବଅସ୍ମ ପେକ୍ଖ ପେକ୍ଖ କେଣାବି
 ଇନ୍ଦ୍ରଆଲିଏଣ ସଞ୍ଚାଲିଦୋ କଣା ପୁତ୍ରଲିଆ ଣିଅର
 ଇଧର୍ଜେବ ଆଅଛଦି । ତା ଏଦଃ ଏକଃ ଗେହିଣା
 ପଂଲାଇସ୍ମୟଃ ମମ ଦରିଦ୍ର ବଡୁଅସ୍ମ ଏଦାଏ ଜେବ
 କିଦାଥ୍ମଦା ହୁବିସ୍ମାଦି ।

(ଇତି ସୈରଂ ସୈରଂ ଧର୍ତ୍ତୁମୁପସପ୍ତି ।)

କୃଷ୍ଣଃ । ଧିତ୍ ମୁଖ ନାୟଃ କନକ ପୁତ୍ରଲିକା ନିକରଃ କିନ୍ତୁ
 ଶୈପୀକଦୟକମିଦଃ ।

ଗୀତ ।
 ଚଲଲି କ୍ରଜ ମୋହିନୀ ଧନୀ
 କୁଞ୍ଜର ବର ଗମନୀ ।
 କେଲି ବିପିନେ ସାଜଳ ରଙ୍ଗେ
 ସଙ୍ଗେ ବରଜ ରମଣୀ ॥
 ମଦନ ଆତଙ୍କେ ପୁଲକ ଅଙ୍ଗ
 ନବ ଅନୁରାଗେ ପ୍ରେମ ତରଙ୍ଗ
 ଚନ୍ଦଳ ମୃଗ ନୟନୀ ॥

(ଲୋଚନ ଦାସ ।)

ରତ୍ନ । (ଉଂକର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା) ଓରେ ଠିକ ଧ'ରେଛି ।

କୁଷମ । କି ?

ରତ୍ନ । ଆମାକେ ଆର ଜିଜ୍ଞାସା କରିସ୍ କେନ୍ ?

(ଦୂର ମଦନିକା ଓ ବନଦେବୀର ସହିତ ରାଧାର ପ୍ରବେଶ
 ପଞ୍ଚାତେ ସଥିବୁନ୍ଦ ।)

ରତ୍ନ । (ସମ୍ମୁଖେ ଦେଖିଯା) ଓରେ, ଦେଖ, ଦେଖ । କୋନ ଭେଙ୍ଗ-
 ଓଯାଳା ତୈରୀ କରଳ ନାକି ? ଏ ଯେ ସବ ସୋନାର
 ପୁତୁଳ । ତାଇ, ଏଇ ଏକଟା ନିଯେ ୦.୩ ରେ ପଡ଼ି ।
 ଏକଟାତେଇ ଏ ଗରୀବ ବାମୁନେର ସାରା ଜୀବିନ ଚ'ଳେ
 ଯାବେ । (ଲଇବାର ଜଣ୍ଠ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଗ୍ରସର
 ହଇତେ ଲାଗିଲେନ ।)

କୁଷମ । ଏଇ ମୁଖ୍ୟ, ଧ୍ୟେ । ଏମବ ବୁଝି ତୋର ସୋନାର ପୁତୁଳୁ
 ଏବା ସବ ବ୍ରଜେର ଗୋପିକା ।

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ ବନ୍ଦ ନାଟକମ्

ରତି । (ନିରପ୍ଯ ବିହସ୍ୟ) ହୁଷ୍ଟୁ ତୁଏ ତକିଦଂ ତା ଫଳିଦଃ ଦେ
ବୁନ୍ଦାଅଣାଗମଣଂ ।

କୁଷ୍ଠଃ । ଧିଙ୍ଗୁମୁଖ' କିଂ ଫଳଃ ମମ ବୁନ୍ଦାବନାଗମନସ୍ତ ।

ରତି । 'ଏଦାଣଂ ଦାସୀଏ ଧୀଦାନଂ ସାମାଦୋ ବୁନ୍ଦାଅଣ ନା
ପଲ୍ଲବାଣଂ ପଡ଼ିବାଲଣଂ ତି ଭଣାମି ।

ରାଧା । (ପୁରତୋହବଲୋକ) ଅଜେ ମାଣିଏ କୋ ଏସୋ ଶୌଲୁମ୍ବଲ
ଦଲ କୋମଲ ଛଇ କଣଅ ଣିଅର ବିଚ୍ଛ ବସଣେ ଈସିଅ
ଅଳ୍ପାଜ କଞ୍ଚରଂ ମହୁରଂ ମହୁରଂ ବେଣୁଃ ବାଦେହ ।

ମଦ । ସଥି, ନ ଜାନାସି ଯତ୍ତବ ମୟ କଥିତଃ । ଦୋହଯଃ ସୁବା
ସୁବତି-ଚିତ୍ତ-ବିହସ୍ୟ ଶାଥୀ ସାକ୍ଷାଦିବ ସ୍ଫୁରତି ପଞ୍ଚଶରୋ
ଶୁକୁମରଃ । ଯଶ୍ଚିନ୍ ଗତେ ନୟନରୋଃ ପଥି ଶୁନ୍ଦରୀଣାଃ ନୀବିଃ
ସ୍ଵଯଂ ଶିଥିଲତାମୁପ୍ୟାତି ସନ୍ତଃ ।

କୁଷ୍ଠଃ । (ମନ୍ତ୍ରବଲୋକ) ଅହୋ ଶୁଭ ସମୟ ଜାତତ୍ୱଂ କଣ୍ଠ-
ଚିହ୍ନତଃ । ସଦପି ନ କମଳଃ ନିଶାକରୋ ବା ଭସତି ମୁଖ
ପ୍ରତିମୋ ମୁଗେକ୍ଷଣାଯାଃ ରଚୟତି ନ ତଥାପି ଜୀତୁତାତ୍ମଃ
ମୁପମିତିରନ୍ୟ ପଦେ ପଦଃ ସଦସ୍ତ ।

ରତି । (କିରିয়ା ଆସିଯା ସହାସ୍ତ୍ରେ) ଓଃ, ଠିକ କଥା । ଯାକ୍,
ବାଁଚା ଗେଲ ଏତକ୍ଷଣେ ତୋର ବୁନ୍ଦାବନେ ଛୁଟେ ଆସା
କିନ୍ତୁ ସଫଳ ହ'ଲ ।

କୁମାର । ଦୂର ମୁଖ୍ୟ ! ଆମାର ବୁନ୍ଦାବନ ଆସା କି ସଫଳ ହ'ଲ ?
ବତି । ଏହି ତୁଇ ବିନ୍ଦେବନେର ଶୋଭା ଦେଖିତେ ଭାଲବାସିସୁ
କିନା । ତା, ଏହି ସବ ବିଭାଗର ବେଟୀରା ଆସାତେ
ବିନ୍ଦେବନେର ଶୋଭା ବେଡ଼େ ଗେଛେ ତ' ? ତାଇ
ବଲଛିଲାମ ।

ରାଧା । ଦେବି, ଏଯେ ନୀଳ ପଦ୍ମର ମତ ରଂ, ଆର ତେମନି
ଢଳ୍ଜଳେ ; ସୋନାଲି ରଂଏର କାପଡ଼ ପରା ; ଗଲାର
ମାଳା ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଢୁଲଛେ ; କେମନ ଛବିର ମତ
ଦାଡ଼ିଯେ ବାଁଶୀ ବାଜାଛେନ, ଉନି କେ ?

ଶନ୍ଦ । କେନ ସଟ୍ଟ, ଆମି ତ' ତୋକେ ବଲେଛିଲାମ । ତୁଇ
ଭୁଲେ ଗେହିସ ? ଯାକେ ଗାଛ ମନେ କ'ରେ ଯୁବତିଦେର
ମନ-ପାଖୀ ବାସା ବାଧେ, ଆର ଯାକେ ଦେଖିବାମାତ୍ର
ମେଘେଦେର କାପଡ଼େର କସି ଆଜ୍ଞା ହ'ଯେ ପଡ଼େ,
ଏ ଯେ ସେଇ ମଦନ-ମୋହନ ମୁକୁଳ ।

କୁମାର । (ଏକବାର ଦେଖିଯାଇ ଚକ୍ର ନତ କରିଲୈନ ।)

(ସ୍ଵଗତଃ) କେ ଏହି ଶୁଳକ୍ଷଣା । ଏହି ମୃଗନୟନାର
ମୁଖେର ସଙ୍ଗେ ଟାଦେର କି ପଦ୍ମର, କିଛୁରଇ ତୁଳନା
ହୁଯନା ; ତବୁ ଏ ମୁଖେର ସଙ୍ଗେ ଟାଦ ଝାର ପୀନ୍ଦ
ଛାଡ଼ା ଉପମା ଦିବାରୁଗ ତ' କିଛୁଇ ନାହିଁ ।

ଅଜଗନ୍ଧାଥ ସନ୍ତ ମାଟକମ୍

ରତି । ଜାଣିଦଂ ମଏ ଦାସୀଏ ଧୀଦାଏହିଂ ଗୋବିଆହିଂ ଉକ୍ତପ୍ରିଦ
ହିଅ ଓ ସମ୍ବୁତୋଭସଂ । ତା ଏହି ଏଦାଣଂ ଦନ୍ତଶଳ ପଥାଦେ
ଗଦୁଆ ସିହରିଣୀହିଂ ରୁସାଲାହିଂ ବିଅଞ୍ଚାଣଂ ନିର୍ବବୁଦଂ
କରେନ୍ତ ପେକ୍ଖ ମଜ୍ଜାମୋ ଜାଦୋ ।

କୃଷ୍ଣଃ । ସଥେ ସମ୍ଯଗ୍ରପଲକ୍ଷିତଃ ।

ତଥାହି । କଥମିବ ପରିଥିନ୍ନା ବୋନମାତ୍ର ପ୍ରୟାତୁଂ
ସଦିହ ଗଲିତ ବେଗା ବାଜିନୋ ସ୍ଥ୍ୟମିତ୍ୟଃ ।
ଇତି ବିତତ କରାନ୍ତଃ ସମ୍ମପାନକୁ ମଧ୍ୟାନ୍ତ
ଗଗନମିବମିମୀତେ ମଧ୍ୟମଧ୍ୟାନ୍ୟ ଭାନୁଃ ॥

ରତି । (ଆକୁକ୍ଷିତ ଲୋଚନଶ୍ଚିରଃ ନିରୀକ୍ଷ୍ୟ) ବଅସ୍ସ ମଏବି
ବର୍ଣ୍ଣଦର୍ଶେ ରହିମଣ୍ଡଳେ । ଆରୋବିଅ ଚକରମିଃ
ଭୟିଦେ । ଜହ ବିସ୍ମକମ୍ଭୟାଣ ଛରୋ । ଅଜବି ତହ
. ସକାର ଭର୍ମଦଂ ରହିମଣ୍ଡଳଂ ତକେମି ।

ମନ୍ଦ । ସଥି ଚିର ବିହାର ପରିଶ୍ରାନ୍ତାସି ତଦେହି ଗଚ୍ଛାବ ।

(ଇତି ନିକ୍ରାନ୍ତାଃ ସର୍ବେ ।)

ବତି । ବୁଝେଛି । ଏହି ସବ ଗୟଲାନୀ ଛୁଡ଼ିଦେର ଜଣେ ପ୍ରାଣ ଛଟକ୍ଟ କରଛେ । ନା ? ଏହି ଜଣ୍ଠି ଏତ ରାଜ୍ୟ ଥାକୁତେ ଏଇଥାନେ ଏସେ ଅମେହିସ୍ । ତା' ଏଥନ ଆକାଶ ପାନେ ହା କରେ ତାକିଯେ ଥେକେ ଆରକ୍ଷି ହବେ । ବେଳା ଯେ ହପୁର ହଳ । ବରଂ ଚଳ୍ଲ ଓଦେର କାହେ ଯାଇ । ଯଦି ଏକଟ ହଥ ଟୁଥ ମେଳ ଥାଓଯା ଯାକ୍ ।

କୃଷ୍ଣ । . (ସଚକିତେ) ଓଃ ଠିକ ବଲେଛିସ୍ ।

ଗଗନେର ମଧ୍ୟକୁଳେ ଗିଯାଇଛନ ଭାନୁ ।
ଖରତର କର ତୁଳି, ନିଜ ବାଜୀଯୁଧେ
କରିଛେ ତିରକ୍ଷାର, “ଆକାଶେର ପଥେ
ଏହି କଯ ପଦ ମାତ୍ର କରିଯା ଭରଣ
ହ'ଯେଛ ଏତଇ କ୍ଳାନ୍ତ, ତୋମରା ସକଳେ,
ଅଲିତ ହ'ତେଛେ ପଦ, ଗମନ ଶିଥିଲ” ।

ବତି । (କୁଞ୍ଜିତ ଚକ୍ର ଆକୁଶ ନିରୀକ୍ଷଣ ପୂର୍ବକ) ଓରେ
ଦାଢ଼ା । ଆମିଓ ବଲନା କଛି । ସୁଧି ମାମାକେ
ବିଶ୍ଵକମ୍ବା କୁମୋରେର ଚାକେ ଚଢ଼ିଯେ ପ୍ରକ ଦିଯେ
ଛେଡ଼େ ଦିଯେଛେ । ସେଇ ଠେଲାଯ ମାମା ଆମାର
ଆଜଓ ବୈ ବୈ କ'ରେ ଘୁରପାକ ଥାଇଛନ ।
କେମନ ? ହଳ ନା ?

ମଦ । ସଥି ତୁଇ ଅନେକକ୍ଷଣ ଧ'ରେ ଘୁରେ ଘୁରେ ଆଲା ହୁଯେଛିସ୍ ।
ଚଳ୍ଲ ଏଇବାର ଫିରି । (ସକଳେର ପ୍ରଶ୍ନାନ୍ ।)

তাৰপৰীক্ষানাম বিতীয়োৎক্ষণঃ ।

ততঃ প্ৰবিশতি মদনিকা ।

মদ । (পুৱতোহবলোক্য) কথমিয়মশোক মঞ্জুৰী ।

অশো । দেই বন্দিজ্জসি । গহিদ কজ্জভাৱৰ কিঞ্চিপ
চিন্তযন্ত্রী কহিং পথিদাসি ।

মদ । বচ্ছে মহতী খন্ত্বিয়ং বাৰ্তা ।

অশো । কথনিঅ ।

মদ । বচ্ছে ন জানাসি প্ৰিয় সথীং রাধামাদায় কুহুম
বিহারার্থং গতাঃ স্ম ।

অশো । অধ ইং তথ ।

মদ । তত্ত্বাশোক তরুমূলে ত্বয়া লোচনাতিথি কৃতোহয়ং
মুৰুণ্ডঃ ।

অশো । গৃ কৃখু বিলসিদং কিঞ্চিপ কুহুমাউহেণ ।

মদ । অথ কিং ।

অশো । তা এথ কিং পড়িবমং তথ ভোদীঞ্চ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଳ୍ପ (ଭାବ ପରୀକ୍ଷା)

ପ୍ରସ୍ତର ଦୃଶ୍ୟ ।

ସ୍ଥାନ—ଦନ ପଥ । କାଳ—ପୂର୍ବାହ୍ନ ।

ମନ୍ଦିରା ଓ ଅଶୋକ ମଞ୍ଜରୀ ।

ମଦ । (ସମ୍ମୁଖେ ଦେଖିଯା) କେ ଲୋ ? ଅଶୋକ ମଞ୍ଜରୀ ନାକି ?
ଆଶୋ । ନମଶ୍କାର ଦେବି । କୋନ କାଜେର ଭାବ ନିୟେ ଥୁବ
ଭାବତେ ଭାବତେ ଯେନ କୋଥାଓ ଚଲେଛେ ?

ମଦ । ସତିଯ ବୋନ୍ । ରତ୍ନ ଭାବବାର କଥାଇ ବଟେ ।

ଆଶୋ । କି ଦେବି ?

ମଦ । କେନ, ତୁଟି ଜାନିମ୍ ନା ? ଆମାଦେର ପ୍ରିୟ ସ୍ତ୍ରୀ
ରାଧାକେ ନିୟେ ମେଦିନ ଫୁଲ ବିହାରେ ଜନ୍ୟ
ଗେଛଲାମ୍ ।

ଆଶୋ । ହଁ ତା ତ' ଜାନି । ତା' ତାତେ କି ହ'ଯେଛେ ?

ମଦ । ହବେ ଆର କି ? ଯେଥାନେ ଅଶୋକ 'ଗାଛର ତଳାଯ
ମୁକୁଳକେ ଦର୍ଶନ ।

ଆଶୋ । ଆର ବୁଝି ଅଧନି ମଦନ ଠାକୁରେର ପାଂଚଟି ବାଣ
ବର୍ଣନ ?

ମଦ । ଆର କି ?

ଆଶୋ । ନା ନା ! ଆପଣି ସତିଯ କି ମନେ କ'ରଛେ ?

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ଥ ବଲଭ ନାଟକମ्

ମଦ । ଅସି ମରଲେ ତତ୍ତ୍ଵାପି ପ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟାସ୍ମି ।

ଅଶୋ । ଅଣୁସରିଦବେବୋ ମୁଡୁନ୍ଦୋ ।

ମଦ । ଅଥ କିଂ ।

ଅଶୋ । ଅଥ କଥଃ ତାଏ ଲଜ୍ଜା ତରଳାଏ ହିଅଅଃ ତୁଏ ମାଦଃ ।

ମଦ । ବଚ୍ଛ ତଦେବ ତ୍ରପାବର୍ଷି ବାଲାନାଃ ହୃଦୟେ ହିରଃ ଯାବଦ୍ଵିଷମ-
ବାଣସ୍ତ୍ର ନ ପତଞ୍ଜି ଶିଲୀଯୁଥାଃ ।

ଅଶୋ । ତହବି କିଂ ତାଏ ଜେବ ଶ୍ଫୁର୍ତ୍ତିକିଦଃ ତୁକ୍ଷେହିଃ ବା
ଅଣୁମିଦଃ ।

ମଦ । ମରୈବବାହୁମିତମ् ।

ଅଶୋ । କଥଃବିଅ ।

ମଦ । ଶାଶିନି ନୟନପାତୋ ନାଦରାହୁମଦାନାଃ
ରୁତମନୁ ଚ ପିକାନାଃ କର୍ଣ୍ଣରୋଧଶ୍ଚଲେନ
ପ୍ରତିବଚନମପାର୍ଥଃ ଯେ ସଥୀନାଃ କଥାହୁ
ଶ୍ଵର ॥ ବିଲ୍ସିତମନ୍ତ୍ରା ସ୍ତେନ କିଞ୍ଚିତ୍ ପ୍ରତୀତମ् ।

ଶ୍ରୀଗନ୍ଧାର ରାଗେଣ

ହରି ହରି ଚନ୍ଦନ ମାରୁତ ପିକରୁତ ମନୁତନୁରତନୁ ବିକାରମ୍ ।
ତିରହିତୁମିବ ସା କତି କତି ସହସା ରଚୟତି ନ ଶିଖୁ ବିହାରମ୍ ।

ମଦ । ବୋକା ମେଯେ, ଏକଥା ଆବାର ଜିଜ୍ଞାସା କ'ତେ ହୟ ?

ଅଶୋ । ଏଥନ କି ସେଇ ମୁକୁନ୍ଦର ସନ୍ଧାନେଇ ଚଲିଲେନ ନା କି ?

ମଦ । କି ଆର କରି ବଲ ?

ଅଶୋ । ଆଛା ଦେବି, ରାଇ ତ' ଲଜ୍ଜାୟ ପ'ଲେ ଥାକେ । ଆପନି
କି କ'ରେ ତାର ମନେର ଭାବ ବୁଝିଲେନ ।

ମଦ । ଓରେ ବୋକା, ମେଯେଦେର ବୁକେ ଲଜ୍ଜାର ଢାକା କତକ୍ଷଣ
ଥାକେ ଜାନିସ ? ଯତକ୍ଷଣ ନା ମନେର ବିଷମ ବାଣ
ତାଦେର ଉପର ପଡ଼େ ।

ଅଶୋ । ତୁଁ । ସେ କି ସବ କଥା ମୁଖ ଫୁଟି ଆପନାକେ ବଲେଛେ,
ନା ଆପନି ଅଁଚେ ଅଁଚେ ବୁଝେଛେ ?

ମଦ । ତାଇ କି ଆବାର କେଉ ବଲେ ନାକି ?

ଅଶୋ । କିସେ ବୁଝିଲେନ ଦେବି ? ବଲୁନ ନା ।

ମଦ । ଏଠ, ଚାନ୍ଦ ଦେଖିତେ ତାର ଆର ଭାଲ ଲାଗିଛେ ନା, ମତ୍ତ
କୋକିଲେର ଡାକ ଶୁଣେ, ଚୁଲକାବାର ଛଲେ କାଣ
ଢାକୁଛେ । ସଥିରା କୋନ କଥା ଜିଜ୍ଞାସା କ'ରିଲେ,
ତା'ର ଏଲୋ ମେଲୋ ଉତ୍ତର ଦିଚେ । ଏହି ସବ ଦେଖେ
ଧ'ରେ ନିଇଛି । ବୁଝିଲି ?

ଗୀତ ।

ଶୌତଳ ଚନ୍ଦନ	ପରଶେ ସମ୍ମାକୁଳ
	ପିକରୁତେ ଶ୍ରବଣହି ଝାପ ।
ମଲୟ ସମୀରଣ	ପରଶେ ହଇ ଜର ଜର
	ଥର ଥର ନିଶି ଦିନ କୋପ ॥

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ଥ ବଲ୍ଲଭ ମାଟ୍କମ୍

ଉପନତ ମନସିଜ ବାଧା ।

ଅଭିନବ ଭାବ ଭରାନପି ଦଧତୀ ଶିବ ଶିବ ସୌଦତି ରାଧା ॥୫୩॥

ଅବିଧିଯ ନିଶ୍ଚଳ ନୟନ ଯୁଗଳ ଗଲଦଶ୍ଵ କଣାନନ୍ଦବାରଃ ।

ରହସ୍ଯ ହଠାତୁପ୍ୟାତି ସଖୀମନୁ ରଚୟତି ସୌହନ୍ଦ ସାରଃ ॥

ଗଜପତି ରହ୍ନ୍ଦ ମନୋହରମହରହରିଦମନୁ ରମିକ ସମାଜମ୍ ।

ରାମାନନ୍ଦ ରାଯ କବି ଭଣିତଃ ବିହରତୁ ହରିପଦ ଭାଜମ୍ ॥

ତୁଃ ପୁନଃ କୁତ୍ର ପ୍ରଷ୍ଟିତାସି ।

ଆଶେ । ଅହଞ୍ଚିପି ତାଏ ଭଣିଦା ସହି ଅହିଣା ପଡ଼ୁମଦଳ
ମୋଜା ପଜ୍ଜୁ ହୁଅହି ତାଉବଣେ କ୍ଷି ତା ବିମାଇଃ
ପଡ଼ୁମଦଳାଇଃ ଅଦୋ ତଦଥଃ ପଥିଦାକ୍ଷି ।

ମଦ । (ସ୍ଵଗତମ୍) ଅୟେ ଅତି ନିର୍ଝୁର ବିଲସତି ପୁଷ୍ପଚାପଃ
ଶ୍ରୁତଃ ମରା । ସା, ଦକ୍ଷିଣାନିଲ କୁହରୁତ ଭୁଙ୍ଗନାଦ
ବ୍ୟାଜ୍ଯ କ୍ଷୁମାଣ ମଦନା ହୁଚିରଃ ବିଚାର୍ୟମ୍ । କିଞ୍ଚିତ୍
ମଥୀଃ ଶୃଶିଶୁଥୀଃ ହୁମୁଖୀ ବିବିତେ ପର୍ଯ୍ୟାକୁଳାକ୍ଷରମିଦଃ
ନିଜଗାଦ ରାଧା ।

শ্রীঅশুগল মিলন

অলিকুল গান শুনই বরং নাগরী
 উথলত মদন বিকার ।
গুরু পরিবাদ গোপত লাগি নাগরী
 রচয়তি বালক বিহার ॥
নয়ন যুগলে বারি পলত নিরস্তুর
 বামকু বদন সরোজে ।
তিমির তিরোহিত নিভৃত নিকেতনে
 আলাপিছে সখীর সমাজে ॥

(লোচন দাস ।)

তা' তুই আবার কোথা যাচ্ছিস् ?

অশো । আমাকে আবার বলে, “অশোক, আমার টাইকা
পদ্মের বিছানায় শুতে ইচ্ছে ক’রছে। তুই সেই
রকম পদ্ম নিয়ে আয়না ভাই।” তাই আনতে
যাচ্ছি ।

মদ । (স্বগত) আহা ! শুনেছি পুষ্পধন্বা বড় নিষ্ঠুর ভাবে
প্রহার করে। বুরাতে পারছি শুমুখী রাধা দখিণে
হাওয়ায় আর ভ্রমর ও কোকিলের স্বরে, মদন
জ্বালায় জ্বলে, অতি ব্যাকুল হ’য়ে চাঁদ বদনৈ ।
অশোককে বলেছে,

গীত ।

বড় বাসনা জেগেছে হৃদে
 পরাণ সখি শুন লো ।

তোড় বিৱাড়ী রাগেণ

বিদলিত সরসিজ দলচয় শয়নে ।
 বারিত সকল সথীজন নয়নে ॥
 বলিত মনো মম সত্ত্বর রচনে ।
 পূরয় কামমিমং শশিবদনে ॥
 অভিনববিষ কিশলয় চয় বলয়ে ।
 মলয়জ রস পরিষেবিত নিলয়ে ॥ ঞ্চ ॥
 স্বথয়তু রুদ্র গজাধিপ চিন্তম্ ।
 রামানন্দ রায় কবি ভণিতম্ ॥

সাধয় শিবাঃ সন্ত তে পছানাঃ । অহমপি মুকুন্দ-
 মনুসরিষ্যামি ।

অশো । তা বন্দিজ্জসি । (নিঙ্গান্তা ।)

মদ । (পরিক্রম্য, আকাশে লক্ষ্যং বন্ধা) তোঃ শুকা জানীত
 কুত্রায়ং দ্রষ্টব্যো মুকুন্দঃ । কিং ক্রুবত ভাণীর
 তরুমূলে শশিমুখী ছিতীয়ঃ প্রতিবসতি ভবতুনিয়ো
 জিতাময়ৈব তত্র শশিমুখী প্রেত্য কিং ক্রুবত স্বং
 কুত্র প্রস্থিতাসীতি তত্ত্বেবাহ্নানমপবার্য শ্রোত-
 ব্যোহয়ং বৃত্তান্তঃ ইতি । তত্ত্বেব গচ্ছামি ।

• (বিক্ষন্তকঃ) (নিঙ্গান্তা ।)

ମଲୟ ବାହିତ ନିରାଲା ସରେ
 କମଳ ଦଲ ଆନଲୋ ॥

 ଶତଦଲ ଦଲେ ରଚିଯା ଶୟାନ
 ବାସନା ଆମାର ପୁରାଲୋ ।

 ମଦନ ଦାହନେ ଦେହ ଜର ଜର
 ଜୀବନ ବୁଝି ବା ଫୁରାଳ ॥

 ଆନ ସଥିଗଣେ ସେନ ନାହି ଶୁଣେ
 ବଡ଼ ଲାଜ ତାହେ ପାବ ଲୋ ।

 ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧର ରାଇ ଜ୍ୟୋତିଶ ପାତକୀ
 ଆବର୍ଜ୍ଞା ଛୁଟି ଯାବଲୋ ॥

 ଆହା ! ଯା, ଯା ଶଶିମୁଖି । ଏନେ ଦେ । ପଥେ ତୋର
 କୁଶଳ ହ'କ । ଆମି ଓ ମୁକୁନ୍ଦର କାହେ ଯାଇ ।
 ଅଣେ । ତବେ ଆସି ଦେବି, ପ୍ରଣାମ ।

(ପ୍ରସ୍ତାନ)

ମଦଃ । (ପରିକ୍ରମଣ ଏବଂ ଆକାଶେ ଲଙ୍ଘ କରିଯା) ଓହେ ଶୁକ୍ଳ-
 ପାଥୀ, ବଲାତେ ପାର କୋଥାଯ ଏଥନ ମୁକୁନ୍ଦେର ଦେଖା
 ପାବ ? କି ବଲ୍ଲେ ? ଭାଣୌର ଶାହେର ତଳାଯ
 ମେ ଆର ଶଶିମୁଖୀ ହ'ଜନେ କଥା କହିଛେ । ଆଚ୍ଛାନ୍ତ
 ଆମି ଶଶିମୁଖୀକେ ମେଥାନେ, ପାଠିଯେଛି । କି
 ଜିଜ୍ଞାସା କରଲେ ? ଓଃ । “ତୁମି କୋଥାଯ ଚଲ୍ଲେ ?”
 ଆମି ମେଇଥାନେଇ ଲୁକିଯେ ମବ ଶୁନ୍ତେ ଘୁବ । ।

(ପ୍ରସ୍ତାନ)

ততঃ প্রবিশতি শশিমুখী দ্বিতীয়ঃ কৃষ্ণঃ ।

কৃষ্ণঃ । ইত ইতঃ ।

(শশি মুখী অনঙ্গ পত্রিকামর্পয়তি ।)

কৃষ্ণঃ । (বাচয়তি) হইরং বিজ্জিসি হিঅঅং লস্তই মঅণো
ক্ষু দুজ্জসং বলিঅং দীসসি সঅল দিসাঞ্জ তুমং
দীসই মঅণো ণ কুভাবি । (স্বগতং) অয়ে অতি-
ভূমিং গতো রাগঃ । তদাকলয়াম্যোদাস্থেনাস্যা
হৃদয়চ্ছেষ্যং । (প্রকাশং সাবহিথং) সখি,
কোবাহয়ং মদনাভিধঃ কথমিতঃ কিষ্মাপরান্তং
তয়া যেনাযং বিদয়ং হুনোতি স্তুশং কংসস্ত কিং
কোপ্যসৌ । (সাটোপং) তদাদেশয়কাসৌ ।
অদৈন্যেনং ভুজযুগ্ম মাত্রে শরণঃ সম্মদ্য বালামিমা-
মব্যগ্রাং রচয়ামি কিং ময়িসতি ত্রাসো অজন্মৌজন ।

ବ୍ରତୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି

ସ୍ଥାନ—ବୃନ୍ଦାବନେର ଅପର ଅଂଶ । କାଳ—ମଧ୍ୟାହ୍ନ ।

ଭାଗୀର ତରୁ ମୂଲେ କୃଷ୍ଣ । ପତ୍ର ହଞ୍ଚେ
. ଶଶିମୁଖୀର ପ୍ରବେଶ । -

କୃଷ୍ଣ । ଏହି ସେ । ଆଶ୍ଚର୍ମ । (ଶଶିମୁଖୀ ପ୍ରଣୟ ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ
କରିଲେ କୃଷ୍ଣ ପଡ଼ିତେ ଲାଗିଲେନ ।)

“ମଦନ ଛର୍ଜ୍ୟ ବଲୌ ବିନ୍ଦି ମୋର ହୁଦି କଲି
କି ଜାନି ମେ କୋଥାଯ ପଲାୟ ।
ସେଦିକେ ଫିରାଇ ଅଁଖି ତୋମାରି ମୂରତି ଦେଖି
ମଦନେର ଦେଖା ନାହି ପାଇ ॥”

(ସ୍ଵଗତ) ଆହା କି ଗାଢ଼ ଅହୁରାଗ ଜନ୍ମେଛେ । ଦେଖି
ଓଦ୍‌ବ୍ରତ ପ୍ରକାଶ କ'ରେ ସଦି ଏହି ହୁଦି ଶାସ୍ତ୍ର କ'ରତେ
ପାରି । (ମନୋଭାବ ଗୋପନ କରିଯା ପ୍ରକାଶ୍ୟ)
ସଥି, କେ ଏ ମଦୁନ ? ଏହି କିଶୋରୀ ତାର କି
କ'ରଛେ ସେ ମେ ତାକେ ଏମନ । କ'ରେ ଆଘାତ
କ'ରେଛେ । ଏ ବୁଝି କଂସେର କେଉ ? । (ସଦର୍ପେ) -
ତାକେ ବଲେ ଦେବେନ, ଆଜ ଏହି ଭୁଜ୍ୟୁଗ ମାତ୍ର
ସହାଯେ ସେଇ ଛରାଆକେ ମର୍ଦିନ କ'ରେ ଆମି ଏହି
ବାଲାକେ ନିର୍ଭୟ କ'ରବ । ଆମି ଜୀବିତ ଧାରୁତେ
ବ୍ରଜ ରମଣୀଦେର ଭୟ କି ?

ଶ୍ରୀକୃତିଗୁରୁରୀ ବନ୍ଦି ନାଟକମ्

(ଆଟୋପଂକ୍ଷେପେଣ ପ୍ରବିଶ୍ୟ ।)

ରତି । ତୋ ବସୁନ୍ଧର କଥୁ ଏମୋ କଂସମ୍ବ କୋବି ଅହଂ
ଜେବେ ମଅଣାଭିହୋ ତା ତୁଏ କିଂ ମହ ବନ୍ଦନମ୍ବ
କାଦରଙ୍ଗ ।

କୁଷଙ୍ଗ । ଧିନ୍ଦ୍ର ମୂର୍ଖ ଅଲଂ ପରିହାସେନ ।

ରତି । ତୋଅହି ଅନ୍ଧାଣଂ ପିଆ ବସୁନ୍ଧମ୍ବ ହଥେ ଲଡ଼ିତୁ
ଭୁଅଳଂ ତୁଏ ଦାଦରଙ୍ଗ ପିଆ ବସୁନ୍ଧ ତଥ ଗହୁ
ମଅଣଂ ନିରାକରିସମ୍ବଦି ।

ମଦ । (କର୍ଣ୍ଣଦତ୍ତା) ଅଯେ ନିଷ୍ଠଟାର୍ଥେୟଂ ଦୃତୀ । ସତଃ ଇଯଂ
ତତ୍ତ୍ଵଚୋ ବୁନ୍ଦାବନେ ମାଧବମନ୍ତ୍ରିଧୌ ରାଧାରୂପକଥା
ବ୍ୟାଜାଦୁ ବାଚା ସତ୍ତି କୋବିଦି । (ନିରୂପ୍ୟ ବିହସ୍ୟ)
ଅମୁଷ୍ୟଃ ପ୍ରୋମ୍ଲିଲେ କମଳ ମଧୁଧାରାଇବ ଗିରୋ
ନିପୌର କ୍ଷୀବତ୍ତଂ ଗତଇଁବ ଚଲମୌଲିରଧିକଂ । ଉଦର୍କଣ୍ଠ
କାମୋପିଷ୍ଠ ହଦୟ କଳା ଗୋପନପରୋ ହରିଃ ସୈରଂ
ସୈବଂ ଶ୍ରିତ ସ୍ଵଭଗମୁଚେ କଥମିଦଂ । ତନ୍ଦବତୁ ଅତି-
ଭୂମିଂ ଗତୋ ରାଗୋ ମାଧୁର୍ୟମାବହତି ।

କୁଷଙ୍ଗ । (ପୁନରପି ପତ୍ରିକଂ ବାଚ୍ୟିତ୍ତା) ସଥି ସମ୍ଯଗିଦଂ
ନାବକଲିତମ୍ । ଗୋପାଲବାଲକରୁତୋ ଯମୁନା ତଟାଞ୍ଜେ

(ସଦର୍ପ ପଦକ୍ଷେପେ ରତ୍ନିକନ୍ଦଲେର ପ୍ରବେଶ)

ରତ୍ନି । ଓହେ ବନ୍ଧୁ, ମେ କଂଦେର କେଉଁ ନା । ଏହି ଆମାର ନାମଟି ମଦନ । ଜାନିସ୍ ତ' ଆମି ବାମୁଣ୍ଡ ? ତୁହି ଆମାର କି କ'ରତେ ପାରିସ୍ ?

କୃଷ୍ଣ । ଯାଃ ଯାଃ, ଆର ଠାଟ୍ଟା କ'ରତେ ହ'ବେ ନା ।

ରତ୍ନି । (ଶଶମୁଖୀର ପ୍ରତି) ଦେଖ, ତୁମି ଆମାର ଏହି ବନ୍ଧୁଟିର ଛ'ହାତେ ଛୁଟି ନାଡୁ ଦିତେ ପାର ? ତା'ହଲେ ଏ ଏଥିନି ସେଥାନେ ଯେଯେ ମଦନକେ ଠାଣ୍ଡା କ'ରେ ଦେବେ ।

ମଦ । (ଅନ୍ତରାଳେ ସ୍ଵଗତ) ବାଃ ରେ । ଛତୀ ତ' ବେଶ କାଜେର ମେଯେ । ତାକେ ବୁନ୍ଦାବନେ ମାଧ୍ୟବେର କାହେ ଯେମନ ବଲ୍ଲତେ ବଲେଛିଲାମ, ଠିକ ସେଇ ରକମ କ'ରେ କଥାର ଛଲେ ରାଧାର ରୂପେର କଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କ'ରିଛେ । (ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଯା ଉଚ୍ଛହାସ୍ୟ ସହକାରେ) ଛତୀର ପଦ୍ମମଧୁର ମତ ମିଷ୍ଟି କଥାଗୁଲି କାଣ ଦିଯେ ଗିଲେ', ମାଧାଟି କେମନ ପାଗଳା ହାତୀର ମତ ନାହିଁଛେ ! ହରିଓ ମଦନାତୁର ହ'ଯେଛେ ଦେଖଛି । କିନ୍ତୁ ଓଞ୍ଚାଦ ଛେଲ୍ଲ କିନା, ମନେର ଭାବଟି ଲୁକିଯେ, ମୁଖେ ଖାଲି ମୁଚ୍କି ହାସିଟୁକୁ ଫୁଟିଯେ ରେଖେଛେ । ଆହା ହୋକ ହୋକ । ଅନୁରାଗ ଗାଢ଼ ହ'ଲେ ଶୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ କେମନ ବାଡ଼େ ।

କୃଷ୍ଣ । (ପୁନରାୟ ଲିପି ପାଠ କରିଯା) ସଥି, ଠିକ୍ ବୁଝାତେ ପାରିଲାମ ନା । ଆମି ତ' ସାରାଦିନ ଗୋପାଳ

ଆଜଗନ୍ଧାଥ ବଲ୍ଲଭ ନାଟକର୍

ବନ୍ଦାବନେ କିମପି କେଲିକଳାଃ ଭଜାମି । କମ୍ବାଦିଯং
ଦିଶି ଦିଶି ସ୍ଫୁଟରୁପଭାଜଂ ମାମେବ ପଣ୍ଡତି କୁରঙ୍-
କିଶୋର-ନେତ୍ରୀ ।

ସାମଣ୍ଡଜରୀ ରାଗେଣ

ଗୋପକୁମାର ସମାଜମିମଂଁ ସଥି ପୃଛ କଦାନୁଗତୋହଃ ।
କଥମିବ ମାମନୁପଣ୍ଡତି ଦିଶି ଦିଶି କଥମିବ କଲୟତି ମୋହଃ ॥
ସଥି ପରିହର ବଚନ ବିଲାସଃ ।

ଗୋପ ଶିଶୁନାଃ ବିଦିତମିଦଂ ମମ ଜନୟତି ଓରୁ ପରିହାସଃ ॥୫୩॥
ଯଦିଚ କୁଳାଚଳଯାପି କୁଳହିତି ରନ୍ୟା ପରିହରଣୀୟା ।
କିମିତି ତଦା ଯାଇ ରତି ରତିବିକଳା ବାଲେ କିଲ କରଣୀୟା ॥
ଗଜପତିରଙ୍ଗମୁଦେ ମଧୁମୂଦନ ବଚନମିଦଂ ରସିକେସୁ ।
ରାମାନନ୍ଦ ରାଯ କବିଭଣିତଃ ଜନୟତୁ ମୁଦମଥିଲେସୁ ॥

ଶଶି । (ସ୍ଵଗତଃ) ଅହେ ପିତା ମହୀୟ ଅଞ୍ଚାଣାଗୁରାଓ ତା
କିଂ ଏଥ କାଦରବଃ ।

ବାଲକଦେର ସଙ୍ଗେ ଯମୁନାର ତୌରେ ବୁନ୍ଦାବନେ ଖେଳା
କ'ରେ ବେଡ଼ାଇ । ସେଇ କିଶୋର-କୁରଙ୍ଗ ନୟନା କି
କ'ରେ ଆମାକେ ଚାରି ଦିକେ ଦେଖିତେ ପାଞ୍ଚେନ ?

ଗୀତ ।

ସଖି, ପରିହର ବଚନ ବିଲାସ ।

ଜିଜ୍ଞାସହ ତୁମି ସଥାଗଣେ ମୋର ।

କବେ ଗେଛି ତା'ର ପାଶ ॥

କେମନେ ମେ ବାଲା ହେରିବେ ଆମାରେ
ଦିଶି ଦିଶି ସଖି ବଳ ।

କେନ ବା ତାହାର ହଇଲ ଏ ହେନ
ଦାରୁଣ ମୋହ ପ୍ରବଳ ॥

ଗୋପ ଶିଶୁଗଣ ଶୁନିଲେ ଏକଥା
କରିବେକ ପରିହାସ ।

(ଓ ସେ) କୁଲାଚଳ ହେଲ କୁଲେର ଗରିମା
କି ଆଶେ କରିବେ ନାଶ ॥

ଅତି ଶିଶୁମତି ରତ୍ନ କଳା ରୀତି
କିଛୁ ନାହି ଆମି ଜାନିଁ ।

ଜ୍ୟାତିଶ କହନ୍ତି ଛାଡ଼ ଚାତୁରାଲୀ
ତୋଷ ରାଇୟେ ରତ୍ନ ଦାନି ॥

ଶଶି । (ସ୍ଵଗତ) ସଖି ଆମାଦେର ଅପାତେ ପ୍ରେମ ଅର୍ପଣ
କ'ରେଛେ । ଏକେତେ କି କରା ଉଚିତ ?

শ্রীজগন্নাথ বনভ নাটকম্

রতি । তো কিং এদাে দুট্ট গোবী ধীদাে ভণিদাে ।
বঅসুস পেক্খ পেক্খ । রইঅর চলিদা হংসী মগ্নগ্ন
ছাঅং কমল গুচ্ছসুস মারুত্ত ধুত্তঅরআত্ত। পেক্খসি
জন্তং নিআরেদি ।

কৃষ্ণঃ । (স্বগতং) অহো বচনভঙ্গী ধূর্ত্তস্ত । (একাশং)
ধিঙ্গ্নুর্ধ কিমপ্রস্তুতমালপসি ।

রতি । তো বঅসুস মএজ্জেব পথ্থুদং ভণিদং ।

মদ । (স্বগতং) সৰ্বথা কৃতার্থাসি অয়ে রাধিকে ।

শশি । মহাভাত অসরিসং তুক্ষারিসাণং অনুগদবঞ্চণং ।

কৃষ্ণঃ । ভদ্রে অন্যদপ্যাকলয় !

দয়িতো দয়িতস্তস্তা বালেয়ং কুলপালিকা ।

অকাণ্ডে কিমসৌমুক্ষে ধত্তামাচার বিপ্লবং ॥

রতি । তোদি অন্নাণং পিঅ বঅসুসো ধন্য সরণে তা
ওসুরহু তোদী । (কৃষ্ণস্য হন্দি হস্তং দত্তা) তোদী
মা উত্তম্য সাজ্জেবব । পিঅ বঅসুসসুস হিঅএ কুরু-
কুরাঅদি । তা মএজ্জেবং ফুডং কাদবং সৰ্ববং ।
(কর্ণে) তো বঅসুস তুক্ষেহিংপি সাসিবিণে বার
সহসুসং দিট্ঠা । এহিং কৌসঅথি জ্ঞন্তো অঞ্চা
অঞ্চা বিজ্ঞদি ।

ରତି । ଆଜ୍ଞା, ଏଇ ପାଜୀ ଗୟଲାନୀର ସୁଙ୍ଗେ ଅତ କଥାର କି
ଦରକାର ? ଓରେ ଦେଖ । ଏକଟା ହଂସୀ ରୋଦେ ତେତେ’
ପୁଡ଼େ ଏ ପଦ୍ମଗୁଲାର ଛାଯାଯ ଠାଣ୍ଡା ହ’ତେ ଯାଚେ ।
ପଦ୍ମଗୁଲାର ପ୍ରାଣ କିନ୍ତୁ ହାଓୟାଯ କାପଛେ ବ’ଲେ, ତାରା
ଛୁଲେ’ ଛୁଲେ’ ହଂସୀଟାକେ ଆସୁତେ ବାରଣ କ’ରେ ।

କୃଷ୍ଣ । (ସ୍ଵଗତ) ବାଃ, ଭାରୀ ଚାଲାକ । ବେଶ ବ’ଲେଛେ ।
(ପ୍ରକାଶ୍ୟ) ଦୂର ମୁଖ୍ୟ କି ବାଜେ ବକ୍ରଛିସ ?

ରତି । ବନ୍ଧୁ, ଆମି ଠିକ କାଜେରଇ ବକ୍ରଛି ।

ମଦ । ରାଧିକା, ତୋର ମନ୍ଦିରମ ସଫଳ ହ’ଯେଛେ ।

ଶଶି । ମଶାଇ, ଆପନାର ଗତ ଲୋକେର ଅନୁଗତାକେ ପାଇଁ
ଠେଲା କି ସାଜେ ?

କୃଷ୍ଣ । ମୁଖେ, ଆରା ଦେଖୁନ, ଇନି କୁଳବାଲୀ । ପତିଟି ଏଁର
ପରମ ପ୍ରିୟ ; ଅନ୍ତତଃ ହଣ୍ଡା ଉଚିତ । କେମନ ? ତବେ
କେନ ଇନି କୁଳ ଧର୍ମ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦିତେ ଚାଇଛେ
ବଲୁନତ ?

ରତି । ଗୋ, ଆମାଦେଇ ଏଇ ବନ୍ଧୁଟି ବଡ଼ ଧାର୍ମିକ । ତୁମି ଏଥିନ
ସ’ରେ ପଡ଼ ଦେଖି । (କୃଷ୍ଣର ବକ୍ଷେ ହଞ୍ଚ ଦିଯା ।)
ତୋମାକେ ଆର ବେଶୀ ବ’ଲୁଟେ ହବେ ନା, ବନ୍ଧୁର
ପରାଣେଓ ଶୁଡ଼ୁଶୁଡ଼ି ଲେଗେଛେ, କାଜେଇ ଆମାକେ ମୁଖ
ଫୁଟେ ସବ ବଣୀତେ ହ’ଲ । (କାଣେ କାଣେ) ଆଜ୍ଞା ଭାଇ
ସ୍ଵପ୍ନେ ତ’ ତାକେ ହାଜାର ହାଜାର ବାର ଦେଖେ ଥାକିସ୍,
ଏଥିନ ମତି ଏକବାର ଦେଖେ ଆଯ ନା କେନ ?

ଆଜଗ୍ରାଥ ବଲ୍ଲ ମାଟକମ୍

କୁଷ୍ଠଃ । ଧିଙ୍ଗୁର୍ମୁଖୁମୁଖୁ ସ୍ଵପ୍ନ ବ୍ରତାନ୍ତଃ କଥଂ ହ୍ୟା ଜ୍ଞାତଃ ।
ରତି । ସିବିଣେ ବି କିଂ ପରିହରିସି ତହିଁ ଜ୍ଞେବ ଅକ୍ଷେ-
ହିଂପି ଦିଟ୍ଟଃ ।

କୁଷ୍ଠଃ । (ସ୍ଵଗତଃ) ସତ୍ୟପ୍ରଯନେନ ବାଚାଲ ବୁଟୁନା ପରିହାସଶୀଳ
ତୟା ଆଲପିତଃ ତଥାପି ସୁଦ୍ବାଦୋ ବ୍ରତଃ ଭବତୁ ତଥାପି
ଜିଜ୍ଞାସନୀୟ ସ୍ଵଭାବା ହି ବାଲାରମଣ୍ୟଃ । (ପ୍ରକାଶଃ)
ଭଦ୍ରେ ତର୍ମିବର୍ତ୍ତତଃ ଅସୁଦୃଶ୍ୟଃ ସାହସାଦିଯଃ ବାଲା ।
(ରତିକନ୍ଦଳଃ ପ୍ରତି) ବୟସ୍ୟ ତଦେହି ବୟମପି ବ୍ୟସା-
ହରଣାୟ ଯାମଃ । ଭଦ୍ରେ ହ୍ୟମପି ସାନୁନ୍ୟମେନାଃ
ନିବର୍ତ୍ତୟ ।

ମଲ୍ଲାର ରାଗେଣ

ଶଶିନି ନ ରାଗଃ ଭଜତେ ନଲିନୀ ।
ରବିମନୁନୈବ ବୃଷସ୍ୟତି ରଜନୀ ॥

କୁଳ ବନିତାନାମିଦମାଚରିତମ୍ ।
ପରପୁରୁଷାଧିଗମେ ଗୁରୁ ଛୁରିତମ୍ ॥

ଶଶିମୁଖି ବାରଯ ବାରିଜ ବଦନାଃ ।
ଅନୁଚିତ ବିଷ୍ୟ ବିକ୍ଷନ୍ତର ମଦନାଃ ॥୫୩॥

ସା ଯଦି ଗଣୟତି ନ କୁଳ ଚରିତମ୍ ।
କିମିତି ବୟଃ କଳୟାମନ ଚିତ୍ରେମ୍ ॥

ଉଦୟତୁ ରତ୍ନ ଗଜାଧିପ ହୃଦୟେ ।
ରାମାନନ୍ଦ ଭଣିତମତି ସଦୟେ ॥

(ଇତି ନିକ୍ରାନ୍ତାଃ ସର୍ବେ)

କୃଷ୍ଣ । ଦୂର ମୁଖ୍ୟ, ଆମାର ସ୍ଵପ୍ନେର କଥା ତୁହି କି କ'ରେ ଜାନବି ?
ରତ୍ନ । ସ୍ଵପ୍ନେତେ କି ତୁହି ଆମାକେ ଛାଡ଼ିସ୍ ? ଆମିଓ ସେ
ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖି ।

କୃଷ୍ଣ । (ସ୍ଵଗତ) ଠାଟ୍ଟା କ'ରଲେଓ ବାମୁନ ଭାଯା ଆମାର, ସତ୍ୟ
କଥାଇ ବ'ଲୁଛେ । ତବୁ ଏହି କିଶୋରୀର ମନେର କଥା
ଭାଲ କ'ରେ ବୋକା ଦରକାର । (ପ୍ରକାଶତ) ଭଦ୍ରେ,
ବାଲିକାର ଏହି ଅଶୋଭନ ସାହସ ନିର୍ବତ୍ତ କରନ ।
ଚଲ୍ ଭାଇ ଆମରା ଗରୁଣ୍ଣଳ କୋଥାଯ ଗେଲ ଦେଖି ।
ଆର ଭଦ୍ରେ, ଆପନି ଏକେ ଆମାର ହ'ୟେ ବିଶେଷ
ଅନୁନ୍ୟ କ'ରେ ବୋକାନ ଗେ' ଘାନ ।

ଗୀତ ।

କମଳିନୀ ଭଜେ କି ଲୋ କତୁ ଟାଦେ ।
ରଜନୀ ଭାନୁ ହେରି ମତତ କୋଦେ ॥
କୁଳବାଲାଦେର ଏ ହେଲ ଆଚାର ।
ପର ଯୁବା ସଙ୍ଗ ଗର୍ହିତ ବ୍ୟଭାର ॥
ଅନୁଚିତେ ରତି କରେ ପଦ୍ମ ମୁଖୀ ।
ବାରଣ କର ଲୋ ତାରେ ଶଶିମୁଖୀ ॥
ସଦିଓ ସେ ନାହି ଗଣେ ନିଜ କୁଳାଚାର ।
ମାନ କେନ ଆଁମି ଛାଡ଼ିବ ଆମାର ॥
ରାଯ କବି ଗାନ ଦାନୁକ ଆନନ୍ଦ ।
ଗଜପତି ହୁଦୟେ ; ଜ୍ୟୋତିଶ ଧନ୍ଦ ॥
(କୃଷ୍ଣ ଓ ରତିକନ୍ଦଳ ପଞ୍ଚାଂ ଶଶିମୁଖୀର ପ୍ରକାଶନ) ।

ভাবপ্রকাশনাম তৃতীয়োহিকং ।

ততঃ প্রবিশতি অশোকমঞ্জরী ।

অশো । অএ স্বদং মএ মঅণিআএ বনদেআদাএ সসিমুহীএ^১
সদ্বং কিঞ্চিপ রহস্যং কুণ্ডলী মাহবীলদামণ্ডব
সআসে পিঅসহী চিটঠদিতা পেকখিঅ গমিস্যং ।
(অগ্রতোহবলোক্য সমুপসর্প্যচ) অএ এদাও লভ
লভ কিঞ্চিপ জম্পন্তি তা ন জুজ্জদি এখ পরিসিদূং ।

(নিঙ্কান্তা)

ততঃ প্রবিশতি শশিমুখী মদনিকাভ্যাং প্রবোধ্যমানা রাধা ।

রাধা । (দীর্ঘমুষ্টকে নিঃখ্যস্য) সচকং জ্জেব পরিহিদক্ষি
মাহবেণ ।

সামণ্ডজ্জরী রাগেণ

কুল বণিতাজন ধৃতমাচারম্ ।

তৃণবদগণযং গলিত বিচারম্ ॥

তৃতীয় অঙ্ক (ভাব প্রকাশ)

স্থান—বৃন্দাবন। কাল—মধ্যাহ্ন।

আশোকমঞ্জরী।

আশো। হঁ ঠিক্। শুনলাম বটে মাধবৌকুঞ্জের কাছে
মদনিকা, বনদেবী আৱ শশিমুখীৰ সঙ্গে প্ৰিয়-
সখী যথন রহস্য ক'ৱলিলেন সেই তথন দেখেছেন।
(সম্মুখে দেখিয়া) এই যে এ'ৱা সব কি ফিস্
ফিস্ ক'ৱতে ক'ৱতে এই দিকেই আসছেন।
আমাৱ এখন এখানে থাকা ঠিক নয়।

(প্ৰস্থান)

(শশিমুখী ও মদনিকা কৰ্তৃক প্ৰবোধ্যমান। রাধাৰ প্ৰবেশ।)

ৰাধা। (দৌৰ ও উষ্ণ নিঃশ্বাস ত্যাগ কৱিয়া) সই, সত্যই
কি মাধব আমাকে ত্যাগ কৱলেন ?

গৌত।

কুলভয় তেয়াগিল . তৃণ কৱি না মানিল
আগে হাম না কৈল বিচাৰ।
এবে হৈল বিপৰীত . নিদাৰুণ ভেল নাথ
• নিশ্চয় না কৈল অঙ্গীকাৰ ॥

ଆଜଗର୍ବାଥ ବନ୍ଦତ ନାଟକମ୍

ଶିବୁଶିବୁ କିଞ୍ଚା ଚରିତମଶସ୍ତଃ ।
 ବିଧିରଧୂନା ବଦ ବଶୟତୁ କଷ୍ଟଃ ॥୫୩॥
 ଶିଶୁରପି ଯୁବତିରିବାହିତ ଭାବା ।
 ବିଗଲିତ ଲଜ୍ଜିତମହମିବ କାବା ॥
 ଗଜପତି ରହୁମୁଦେ ସମୁଦୀତମ୍ ।
 ରାମାନନ୍ଦ ରାଯ କବି ଗୀତମ୍ ॥

ଶଶି । ବିନ୍ଦିଦୋ ଜେବେ ସବ୍ୟୋ ବୁନ୍ଦେଣୋ ତା ସଅଃ ଜେବେ
ବିଆରୀଅଦୁ ।

ରାଧା । (ସଂକ୍ଷତମାଣ୍ଡିତ୍ୟ)

ଶ୍ରାବଃ ଶ୍ରାବଃ ଶୁମାମ ଶ୍ରତି ସମିତ ପରବ୍ରକ୍ଷାବଂଶୀଅସୂତଃ
 ଦର୍ଶଃ ଦର୍ଶଃ ତ୍ରିଲୋକୀବର ତରୁଣ କଳାକେଳି ଲାବଣ୍ୟ
 ସାରମ୍ ।

ଧ୍ୟାଯଃ ଧ୍ୟାଯଃ ସମୁଦ୍ୟଦ୍ୟମଣି କୁମୁଦିନୀବନ୍ଧୁ ରୋଚିଃ ସରୋଚି
 ଶ୍ଚାଯଃ ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ସଙ୍ଗଃ ଦହତି ମମ ମନୋମାଙ୍କୁକୁଳାମିଦାହଃ ॥

ଶଶି । ସହି ମୁଖ ଅର୍ଥାଣା ଗହଃ । (ସଂକ୍ଷତମାଣ୍ଡିତ୍ୟ)

ସଦ୍ୟଦ୍ୟଜ୍ଞିତମଞ୍ଜନ ପ୍ରତିକୃତୌ କୁଷେ ତଦର୍ଥଃ ମୟା
 କୁତ୍ତନେ ନିବାରିତଃ ଶିଶୁଦଶଭାବ ପ୍ରକାଶୋରଲମ୍ ।

ହାୟ ସଥି, କି ମୋର କରମ ଗତି ମନ୍ଦ ।
 ହାମ ଅତି ଶିଶ୍ରମତି ସୁଧାର ସମ ରୌତି
 ଆଚରିଯେ ନା ମିଲେ ଗୋବିନ୍ଦ ॥
 ଗୋକୁଳ ମନ୍ଦିର ମାଝେ -କୋନ ଧନୀ ତ୍ୟାଜେ ଲାଜେ
 ମୋର ସମ ନହେ ବାଉଲିନୀ ।
 ରାମାନନ୍ଦ ରାୟ ଭବେ ଗଜପତି ରଙ୍ଗ ମନେ
 ଉଥଲିତ ପ୍ରେମ ଶୁରଧନୀ ॥

(ଲୋଚନ ଦାସ ।)

ଶଶି । ତୋକେ ସବହୁ ତ' ଖୁଲେ ବଲଲାମ ଭାଇ । ଏଥିନ
 ନିଜେଇ ମନେ ବିଚାର କ'ରେ ଦେଖିବା ।

ରାଧା । ଶୁନିଯା ସେ ମନୋହର ସାମବେଦ ସମ
 ଶୁରପରବ୍ରକ୍ଷ, ତାର ମୁରଲୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ ;
 ହେରି ରତି ପତି ଜିନି ଲାବଣ୍ୟେର ସାର,
 ତ୍ରିଲୋକ ମାଧ୍ୟାରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ତରୁଣ, ଶୁନ୍ଦର ;
 କରି ଧ୍ୟାନ ଶ୍ରୀକାନ୍ତେର ସଙ୍ଗ ଅମୁପମ,
 ଦିନମଣି କୁମୁଦିନୀ-ପତି ସହ ଯେବେ
 ଏକତ୍ରେ ଉଦିତ ନିର୍ମଳ ଗଗନ କ୍ରୋଡ଼େ ;
 ଦହିଛେ ହୃଦୟ ମୋର ଦାବ-ଅଞ୍ଚି ସମ ।

ଶଶି । ରାଇ, ତୁହି ଏ ଅପାତ୍ରେ ଆଗ୍ରହ ଛାଡ଼ ଭାଇ ।
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେ ଯେ ସବ କଥା ବଲେଛିଲୋ ଆମି
 ସଥି ତୋମାର କାରଣ, କରି ନିବନ୍ଧନ
 ସେ ସକଳ, ଶିଶ୍ରମଭାବ କରିଯା ପ୍ରକାଶ

শ্রীজগমাথ বলভ নাটকম্

আস্তামুৎকলিকা „প্রসূন বিগলম্যাধীকনদ্রঃ বিষম
কুরুধ্যানমিতোইন্যতঃ শুবদনে সঙ্কলম্বাকল্পয় ॥

সুহয়ী রাগেণ

হৈনং পতিমপি ভজতে রমণী ।
কেশরিণং কিমু কলয়তি হরিণী ॥
রাধিকে পরিহর মাধব রাগময়ে ॥৫॥
ক্ষীণে শশিণি চ কুমুদবনীয়ঃ ।
ভজতি ন ভাবং কিমুরমণীয়ঃ ॥
সুখযতু গজপতি রূদ্রনরেশঃ ।
রামানন্দ রায় গীতমনিশঃ ॥

রাধা । (সাত্রং) দেবি মদনিকে কঃ প্রকারঃ ।

প্রেমচ্ছেদুরজোবগচ্ছতি “হরিণ্য়ঃ নচ প্রেম বা
স্থানাস্থানমবৈতি নাপি মদনো জানাতি নো দুর্বলাঃ ।
অন্যোবেদনচান্য দুঃখমথিলং নো জীবনং বাশ্রবং
বিভ্রাণ্যেব দিনানি ঘোবনমিদং হাহা বিধেঃ কা গতিঃ

ଦିଯାଛେନ ବ୍ୟଥ କରି । ଛିଃ ଛିଃ ଲାଜେ ମରି ।
 ଫୋଟାଫୁଲ-ବିଗଲିତ ମୁଧାରା ମାଥା
 ତୌତ୍ର କାଲକୂଟ ମାତ୍ର ତୁଳନା ଯାହାର,
 ହେନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଧ୍ୟାନ ଛାଡ଼ି ଶୁବଦଂନି, •
 ଅନ୍ତର ନିବେଶ ମନ, ଶୁକୋମଳ ତୋର ।

ଗୌତ ।

କେନ କର ମାଧ୍ୟବେରେ ଅନୁରାଗ ରାଇ ।
 ହୈନ ସଦି ହୟ ପତି ରମଣୀର ସେଇ ଗତି
 ଅମନ ନିର୍ଠରେ ପ୍ରେମ କରିବାରେ ନାଇ ॥
 ହରିଣୀ ହରିଣ ଭଜେ କେଶରୌତେ ନାହିଁ ମଜେ
 କୁମୁଦିନୀ ସଦା ସଥି, ଶଶଧରେ ଚାଯ ।
 ହ'ଲେଓ ସେ କଳାହୈନ ଅନୁରାଗ ନହେ କ୍ଷୀଣ
 ଭାଲ ଉପଦେଶ ଦେଇ ଜ୍ୟୋତିଶ ରାଯ ॥

ରାଧା । (କାନ୍ଦିତେ କାନ୍ଦିତେ) ଦେବୀ କି ବଲେନ ?
 ହରି ତ' ଜାନେ ନା ଦେବି, ପ୍ରେମ-ଚନ୍ଦ୍ର ବ୍ୟଥା ।
 ପ୍ରେମ ଓ ମାନେ ନା ମାନା ଶାନ ଅଶ୍ଵାନେର ।
 ମଦନ କୁରେ କି ଦୟା ହର୍ବଲାର ପ୍ରତି ?
 ପରେ କି ବୁଝିବେ ବ୍ୟଥା ? ନହେ ବଶ ମୋର
 ହୃଦୟ ଆମାରି । ହାୟ ହାୟ କିବା କରି ?
 ଘୋଦନ ଚଲିଯା ଯାବେ ହ'ଦିନେର ପରେ ।
 ହାୟ ବିଧି, କିବା ଗତି ବଳନା ଆମାର ।

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ଥ ବଲ୍ଲଭ ନାଟକମ् ।

ମଦ । କଥମେବଂ ଉତ୍ତାମ୍ୟସି ସତଃ
ସମାକୁଳ୍ଟାଦୁରାଂ କିମପି ଯଦି ସା କେତକି ବନ
ପ୍ରସୂନେନୋମ୍ମୀଲ୍ଲଂ ହୁରଭି ଭରମାରେଣ ନିୟତମ୍ ।
ଅଥ ଭାଗଂ ଭାଗଂ ରଜସି ରମମାଲୋକ୍ୟ ନମନା
ଗପି ପ୍ରାନ୍ତ ଆପ୍ନା ପରିହରତି ତଃ ମୋ ମଧୁକରୀ ॥

ରାଧା । (ଧୈର୍ଯ୍ୟମବଲଞ୍ଜ) ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଏବ । (ଇତ୍ୟକୌ-
କ୍ଳେନ ସମାଖସୋଙ୍କମ୍ପଂ) ଦେବି ନାୟଂ ମଗାପରାଧଃ
ସତଃ

ସଦା ଯାତୋଦୈବାମଧୁରିପୂର୍ଣ୍ଣୋ ଲୋଚନ ପଥଃ
ତଦାସ୍ତାକଃ ଚେତୋ ମଦନହତକେନା ହତମଭୂତ ।

(କ୍ଷଣଂ ଛିତ୍ରା ଦୀର୍ଘମୁଖ୍ୟ ନିଃସ୍ଵର୍ଗ୍ୟ)

ପୁନର୍ସ୍ଥିରେଷ କ୍ଷଣମପି ଦୃଶ୍ୟରେତି ପଦବୀଃ
.ବିଧାସ୍ୟାମନ୍ତ୍ରସ୍ଥିରିଥିଲ ସଟିକା ରତ୍ନଥଚିତା ॥

ମଦ । (ସ୍ଵଗତଃ) ଅତିଭୂମିଃ ଗତୋହସ୍ୟା ଅନୁରାଗନ୍ତଦତି ପ୍ରିୟ
କଥନେନାନ୍ୟମାନସାଂ ରଚ୍ୟାମି । (ପ୍ରକାଶଃ) ବଃଦେ
ପଶ୍ୟ ପଶ୍ୟ ।

ଯୋହୟଂ ହୁଯା ସ୍ଵକରଘୁନ୍ତର ଶିକ୍ଷ୍ୟମୂଳଂ
ସମ୍ବନ୍ଧିତଃ ହୁତନ୍ତୁ, ବାଲ ରମାଲ ଶାଖୀ ।

মদ । অত উত্তলা হ'স কেন বোন ?

নব উন্মৌলিন যবে কেতকী প্রসূন ,
সৌরভ তাহার, আকর্ষণ করে সত্য
দূর হ'তে যতেক ভ্রমরৌ । কিন্তু সখি,
সেই পুষ্পোপরি ঘুরি' ঘুরি' হেরে যবে
নিরস পরাগ তার, কহ লো কিশোরৌ
ত্যজে না কি সেই ফুল মধুকরৌকুল ?

রাধা । (ধৈর্য্যাবলম্বন পূর্বক অর্দ্ধ উক্তিতে)

বেশ তার আশা ছাড়লাম ।

(ভৌতচিত্তে কম্পিত শ্বরে)

নাহি ইথে মোর কোন অপরাধ দেবি ।
মধু রিপু দৃষ্টি পথে পড়িলেন যবে,
হরি নিল চিন্ত মোর পোড়া ফুলধনু ।

(কিছুক্ষণ থামিয়া দীর্ঘ ও উষ্ণ নিঃশ্বাস সহকারে)

পুনঃ বদি দেখা 'পাই মুহূর্তের তরে,
রাখিব সে মুহূর্তেরে রতনে খচিয়া

মদ । (স্বগত) ভালবাসা কি গভীর হয়েছে ! কি করি ?

এর যা, 'খুব ভাল লাগে এমন কোন কথায়
একে অন্তমনক্ষ করে রাখি । -

(অকাণ্ঠে) লো স্বতন্ত্র, স্বকোমল নিজ করে তোর
ঢালি স্নিগ্ধ বারিধারা, বাড়ায়েছ তুমি । -

শ্রীজগন্ধীর বলভ নাটকগ্ৰন্থ

জাতঃ সতে শুকুল দন্তের মৌলিরৌষ
অন্তে তদেব মধুপাঃ প্রিয়মালপত্তি ॥

রাধা । (সত্ত্বাসোৎকম্পং) হলা শশিমুখি স্মর্তব্যাস্মি ।
মদ । (স্বগতং) অহো কেয়মনর্থ পরম্পরা স্ময়মুপস্থিতা ।
(প্রকাশং) বচে মাতি বি঳ুবাভূঃ । উপলক্ষিত
মেবাস্য সান্তুরাগ হৃদয়ঃ ।

দেশাগ রাগেণ

সরসকথাত্ত্বকং পুলকাচিত্তমানন কমলমজ্জ্বং ।
কলয়ত চারু হসিত নব বল্তৃতং পরিহত কেলি সহস্রং ।
মুঞ্ছে পরিহর শক্তিমধিকময়ে ॥৫৩॥
আদরং মধুরমিমামনুবেলং কৃথমালপতি সসারম্ ।
হৃমুখি সখীং তব তদপি মনাবত কলয়তি কিমু ন বিচারম্ ॥

ଯେଇ ଶିଖ ଚୃତ ଶାଖୀ, ପଲ୍ଲବେ ତାହାର
ଧରିଆଛେ ନବୀନ ମୁକୁଳ, ଶିରୋ ଦେଶେ ।
ମଧୁକର ଗୁଞ୍ଜରିଛେ ଯେନ ସେଇ ହେତୁ ।

ରାଧା । (ଆସ ଓ କମ୍ପେର ସହିତ) ଶଶିମୁଖୀ, ତୋଦେର ଏ
ହତଭାଗିନୀ ସଥିକେ ମନେ ରାଖିବୁ । (ଯୁକ୍ତି)
ମଦ । (ସ୍ଵଗତ) ଆଃ । ଏମବ କି ଅନର୍ଥପାତ ଉପଚ୍ଛିତ ହ'ଲ ?
(ପ୍ରେକାଣ୍ଡେ) ସଥି, ଅତ ବ୍ୟାକୁଳ ହ'ସନି । ଓଠ୍
ଶୋନ୍ । ଆମି ତା'ରଓ ମନେ ଅନୁରାଗେର ଭାବ
ଲଙ୍ଘ୍ୟ କରେଛି ।

ଗୀତ

ରାଧେ ! କାହେ କର ହୃଦୟେ ଅନୁଭାପ ।

ଶକ୍ତି ପରିହର ମିଲବ ନାଗର ବର,

ଶୁନ ମରୁ ବଚନ ଆଲାପ ।

ଶଶିମୁଖୀ ସଥି ଯବ, ଭେଜଲି ବର ମୋହିନୀ
ତହଁ ନିକୁଞ୍ଜେ ହାମ ଥେହ ।

ତିରଇ ନିଜ ଅଙ୍ଗ ଶୁନଲ ଶଠ ଚାତୁରୀ
ଯତ ଯତ କହଇଛି ନାହ ॥

ରସମୟ ବଚନ ଶୁନଇ ବର ନାଗର
ପୁଲକ ବଦନେ କରନ୍ତ ହାସ ।

ନିର୍ମି ଅବଶେଷେ ଅରଣ କିରଣେ ଯହୁ
ସରସୀ ସରୋଜ ପରକାଶ ॥

শ্রীজগমাথ বন্দে নাটকম্

গজপতি রুদ্র নরাধিপ হৃদয়ে বসতু চিরং রসমারে ।
রামানন্দ রায় কবি ভগিতং পরিচিত কেলি বিচারে ॥

রাধা । দেবি, অনুমিতমন্ত্র পয়েদে তনু
পরিকলিতা দাবানল জালা ।
বপুরতি ললিতং বাল্য শিব
শিব ভবিতা কথং হরিণী ॥

মদ । বৎসে নিয়োজিতাপি যয়া মাধবী তৎ পরিজ্ঞানায়
তৎ প্রতিচ্ছন্দক সনাথ চিত্রফলক হস্তা ।
ততঃ প্রবিশতি চিত্রফলক হস্তা মাধবী ।

মাধ । দেবি বন্দে ।

মদ । বচ্ছে স্বাগতং তেহপি বিদিতং রহস্যং ।

মাধ । অথ কিং ।

মদ । তদাবেদয় ।

(মাধবী ফলকমাবেদয়তি । রাধা সলজ্জং ফলকং
যাচতে ।)

মাধ । দেহি মে পারিতোষিকং ।

সতত কেলি রস

আদরে শুন তুয়া নাম ।

মদন শরাসনে

অকৃশঙ্গ শত নাহি মান ॥

পঁরিহরি মাধব

জর জর অস্তর

(লোচন দাস ।)

রাধা । কবে মেঘ বরষিবে, সেই আশে দেবি,

পারে কি যাপিতে দিন হরিণী বালিকা,

অতি সুলিলিত তনু, ভীরু ও ছর্বলা,

দাবানলে জলে যবে শরীর তাহার ?

মৃদ । একটু স্থির হ' বোন্ । তোর প্রতি তা'র মনের
ভাব বোঝ বার জন্মে আমি মাধবীকে ফের তা'র
কাছে পাঠিয়েছি । সে তোর চিত্রপট নিয়ে
গেছে ।

(চিত্র ফলক হল্টে হাস্তমূখী মাধবীর প্রবেশ)

মাধ । দেবি, প্রণাম ।

মদ । খবর সব ভাল ত' ? ব্যাপার কি জানতে
পেরেছিস ?

মাধ । না ত' কি ? আমি কি তেমনি মেয়ে নাকি ?

মদ । খুব বাহাহুর তুই তা' জানি । এখন খবর কি বল ।

(মাধবী চিত্রপট বাহির করিতে গেল এবং রাধা
সলজ্জে উহা চাহিলেন ।)

মাধ । সুধু মুখে ? ইং ! আগে কি দিবি বল ?

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ ସହାୟ ନାଟକମ्

ମଦ । (ସ୍ଵଗତଃ) ଖୁବଂ ତଦସ୍ୟା ହୁଦୟଂ ପ୍ରତୀତ୍ୟ ସ୍ଫୁଟଂ
ମୁକୁଲୋହପି ଚକାର ରାଗଂ ।

ଭଗ୍ନଃ କଦାଚିଦ୍ ଯଦୟଂ ପ୍ରମାଦାଂ ପ୍ରେମାକୁରୋ
ଯୋଜଯିତୁଂ ନ ଶକ୍ୟଃ ।

(ପ୍ରକାଶଃ) ବଚେ ଉପନୟ ଫଳକଂ ।

(ମାଧ୍ୟମୀ ମନାଗ୍ଦର୍ଶ୍ୟିତ୍ୱାଙ୍କଲେନାଚ୍ଛାଦ୍ୟତି ।)

ଶଶି । (ବଲାଦୁଗୁହୀତ୍ୱାବଲୋକଯତି) ଅଏ କଥଃ ଏହାଇଃ
ଅକୃଥେହିଃ । (ବାଚଯତି)

ମା ଶକ୍ତିଷ୍ଠାଃ ସ୍ଵମୁଖି ବିମୁଖୀଭାବମେତସ୍ୟନସ୍ୟା
ଦାନନ୍ଦାୟ ପ୍ରଥମ ମୁକୁଳା ପାନ୍ଧିନୀ କଣ୍ଠ କାମମ୍ ।
ଆତ୍ମାଯୈବ ପ୍ରଶିଥିଲ ଦ୍ୱାରିଗଞ୍ଜମଶ୍ଶାସ୍ତ୍ରାପି
ନାଲସ୍ତେ କ୍ଷଣମପି ମୁବା କିମ୍ବୁ ମଧ୍ୟଶ୍ଵଭାବମ୍ ॥

ମାଧ । ସହି ବଡ଼ମେ ପିଆଣୁରାଏଣ ।

ରାଧା । (ଦୀର୍ଘମୁଷ୍ଠଙ୍କ ନିଃଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟ) ହଲା କହିଂଦାଣିଃ ଅନ୍ତାଣଂ ଝାଇ
ସନ୍ତାଅଧେଅଃ ।

(ମଦନିକାଃ ପ୍ରତି) ଏଥୁ କୋ ଅଥୋ ।

ମଦ । ତବୈତଦେବ ହୁଦୟଂ ପ୍ରତୀତ୍ୟ ସ୍ଫୁଟଂ ମୁକୁଲୋହପି
ଚକାର ରାଗମ୍ ।

ଭଗ୍ନଃ କଦାଚିଃ ଯଦୟଂ ପ୍ରମାଦାଂ । ପ୍ରେମାକୁରୋ
ଯୋଜଯିତୁଂ ନ ଶକ୍ୟଃ ।

ମଦ । (ସ୍ଵଗତ) ଏଇ ମନେର ଭାବ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜୀବନ୍ତେ ପେରେ ଶାମ ଚାନ୍ଦଓ ନିଶ୍ଚଯ ପ୍ରେମାତୁର ହ'ଯେଛେ । ଏଥନ ଏହି ନତୁନ ଗଜାନ ପ୍ରେମେର କଲି ଏକଟୁ ଭୁଲେ ଭେଦେ ଗେଲେ ଆର ଜୋଡ଼ା ଲାଗବେ ନା । (ଅକାଶେ) ଏହି ମାଧ୍ୟବି, ଛବିଖାନା ଚାଇଛେ ଦେ' ନା ।

(ମାଧ୍ୟବୀ ଛବିଖାନିର ଏକଟୁ ଦେଖାଇଯା ପୁନରାୟ ଅଞ୍ଚଳେ ଢାକିଲ । ଶଶିମୁଖୀ ଜୋର କରିଯା କାଡ଼ିଯା ଲାଇଯା ଦେଖିତେ ଲାଗିଲ ।)

ଶଶି । ଓମା ! ଏ ସେ ଲେଖା (ପଡ଼ିଲେ ଲାଗିଲ)

“ଶକ୍ତା ନାହି କର ମୋରେ ହେରିଯା ବିମୁଖୀ ।
ମୋର ଭାବ ନହେ ସତ୍ୟ ଶୁନ ଲୋ ସୁମୁଖି ॥
ଫୋଟା ପଦ୍ମିନୀର ଗଙ୍କେ ଛୁଟିଲେଓ ମନ ।
ସେଇ କ୍ଷଣେ ଯୁବାଗଣ କରେ ସମ୍ବରଣ ॥”

ମାଧ । ଆର କି ? ଏଇବାର କାହୁର ପ୍ରେମେ ସୁଥେ ଝୁଲୁତେ ଥାକୁ ।

ରାଧା (ଉଷ୍ଣ ଓ ଦୀର୍ଘ ନିଃଖାସ ତ୍ୟାଗ କରିଯା) ମେ ସୌଭାଗ୍ୟ କି ଆମାର ଏଥନେ ହ'ଯେଛେ ? ଦେବ, ଏ ଲେଖାର ମାନେ କି ?

ମଦ । ମାନେ ଆର କି ? ତୋର ହଦୟେ ପ୍ରେମେର ଦୃଢ଼ତା ବେଶ ପରିକାର କ'ରେ ବୁଝିତେ ପେରେ, ମୁକୁନ୍ଦରାତ୍ରି ତୋର ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ଜମ୍ମେଛେ । କିନ୍ତୁ ସାବଧାନ । ଭୁଲେଓ ଯଦି ତା'ର ଏ ପ୍ରେମେର ଅନୁର ଭେଦେ ଦିଲ୍

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ ବଲଭ ମାଟିକମ୍

ତସ୍ଵେ ମାତିବିଳବାତୁଃ । ଫଲିତୋହସ୍ମାକଃ ମନ୍ଦ୍ରକାମ
ତରୁଃ ।

ରାଧା । ଅଞ୍ଜବିଣ ପଞ୍ଚେମିତା ଏଥେ ତୋଦୀ ଜ୍ଞେଷ ସରଣଃ ।

ମଦ । ଏଷାହଃ ଚଲିତାଶ୍ମି । ତଦନୁମନ୍ୟସ ।

ରାଧା । (ସପ୍ରଣାମଃ ସଂକ୍ଷିତାତ୍ମିତ୍ୟ)

ଭଗବତି ନିକୁଞ୍ଜୋହୟଃ ଗୁଞ୍ଜମ୍ବୁକରକଦସ୍ଵାକୁଳ
ତରଃ ପ୍ରୟାତଃ ପ୍ରାୟୋଯଃ ଚରମ ଗିରିଶୃଙ୍ଗଃ ଦିନମଣଃ ।
ମରମ୍ଭନ୍ଦମନ୍ଦଃ ତରଲୟତି ମଲ୍ଲୀ ମଧୁକରାନ୍
କିମନ୍ୟଦ୍ଵାତ୍ରବ୍ୟଃ ବିଧୁରପି ବିଧାତା ସମୁଦ୍ରଯମ୍ ॥

କର୍ଣ୍ଣଟ ରାଗେଣ

ମଞ୍ଜୁତର ଗୁଞ୍ଜରଲି କୁଞ୍ଜମତି ଭୀଷଣମ୍ ।

ମନ୍ଦମରତ ଦନ୍ତରଗ ଗନ୍ଧକୃତ ଦୂଷଣମ୍ ॥

ସକଳ ମେତ ଦୀରିତଃ ।

କିଞ୍ଚତ୍ତର ପଞ୍ଚଶର ଚଞ୍ଚଳଃ ମମ ଜୀବିତମ୍ ॥

ମଞ୍ଜପିକ ଦନ୍ତରଙ୍ଜ ମୁଞ୍ଜମାଧି କରଃ ବନମ୍ ।

ସମସ୍ତଥ ମଞ୍ଜପି ତୁଙ୍ଗଭୟ ଭାଜନମ୍ ॥

ତା ହ'ଲେ ଆର କିଛୁଡ଼େଇ ଜୋଡ଼ା ଯାବେ ନା । ଆମ
ଅତ ଉଡ଼ିଲା ହ'ସନି ବୋନ । ଆମାଦେର ମନକ୍ଷାମ
ସଫଳ ହ'ଯେଛେ ।

ରାଧା । ଆମାର ଏଥନେ ଯେ ବିଶ୍ୱାସ ହ'ଚେ ନା ଦେବି ।

ଏଥନ ଆପାନିଇ ଆମାର ଏକମାତ୍ର ସହାୟ ।

ମଦ । (ହାସିଯା) ଆଚ୍ଛା ରେ ଆଚ୍ଛା । ଆମିଇ ଯାଚିଛି ।
କି ବଲିସ् ?

ରାଧା । (ପ୍ରଣାମ କରିଯା)

ଭରମାର ଗୁଞ୍ଜରଣେ ହେର ଦେବି ଏବେ,
ଆକୁଳ ହ'ଯେଛେ କୁଞ୍ଜ ଅତି । ହେର ଓହି
ଦିନମଣି ପ'ଶିଛେନ ଅଞ୍ଚାଚଳ ଶିରେ ।
ମୃଦୁ ମନ୍ଦ ବାୟୁ, ଉଲ୍ଲବ୍ଧିରେ ହେର ଏବେ
ମଧୁକରଗଣେ । କି ଆର କହିବ ଦେବି,
ଚନ୍ଦ୍ରମା ଉଦିତ ପ୍ରାୟ । କର ଯାହା ଭାଲ ।

ଗୀତ ।

ଗୁଞ୍ଜ ଅଲି ପୁଞ୍ଜବରୁ କୁଞ୍ଜମନ ମାତିଯା ।

ମନ୍ତ୍ରପିକ ଦତ୍ତରବେଶାଟେ ମରୁ ଛାତିଯା ॥

ବଲ୍ଲୀଯୁତ ମଲ୍ଲୀଫୁଲ ଗଙ୍କସହ ମାରୁତା ।

କୁଞ୍ଜକଲି ଶୃଙ୍ଗଅଲି ବୁନ୍ଦକାଳ ନୃତ୍ୟତା ॥

ସଖି, ମନ୍ଦ ମରୁ ଭାଗିଯା ।

କାନ୍ତିବିନା ଭାନ୍ତପ୍ରାଣ କହେ ରହ ବୀଚିଯା ॥ ୦

ଆଜମାର୍ଗ ବନ୍ଦତ ନାଟକମ्

ରତ୍ନମୂପ ମାଣୁବିନ୍ ଧାତୁଶୁଖ ସଙ୍କୁଳମ ।

ରାମପଦ ଧାମକବି ରାଯକୃତ ମୁଜ୍ଜ୍ଲମ ॥

ମଦ । ବ୍ୟସେ, ଅଶ୍ଵିନ ବକୁଳପାଦପୋପକଠେ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟାଶି ।

‘
ଇତି ନିକ୍ରମନ୍ତା ।

ଶ୍ରୀଅୟୁଗଳ ମିଳନ

ଭସ୍ତୁମୁ ପୁଷ୍ପଧରୁ ସଙ୍ଗରମୁ ପୂରିଯା ।
ଅଞ୍ଚମବୁ ଭଙ୍ଗକରୁ ପ୍ରାଣ ଯାକୁ ଫାଟିଯା ॥
(ଲୋଚନ ଦାସ ।)

ମନ । ଆଛା । ଆମି ଏହି ଥାନେଟି ଫିରିବ । ଏହି ବକୁଳ
ତଳାତେଇ ଫେର ଦେଖା ହବେ । ବୁଝିଲି ? ।
(ପ୍ରଶ୍ନାନ)

ରାଧା�ିଲାରୋନାମ ଚତୁର୍ଦେଶକ୍ଷଣ ।

ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ମଦନିକା ।

ମଦ । ଅଯେ ଶ୍ରୀଅଶୋକମଞ୍ଜରୀ ମୁଖୀଁ ସନ୍ଦର୍ଭକୁଳ ପାଦପୋପକଣେ ବୁଟୁ ଦ୍ଵିତୀୟୋନି ବସତି ମୁକୁନ୍ଦଃ ତତ୍ତ୍ଵତୈବ-
ଗଛାମି । (ପୁରତୋହବଲୋକ୍ୟ) ଅଯେ ମୁକୁନ୍ଦୋ-
ହୟଃ ବୁଟୁନାସହ କିମପି ମନ୍ତ୍ରଯଣ ସବିଷାଦମାତ୍ରେ
ତଦକ୍ରମମେବ ବିଲସିତମତ୍ର କୁଞ୍ଚମଣ୍ଡାୟକେନ ତମାଧବୀ-
ଗୁଚ୍ଛନ୍ତରିତା ଶୃଣୋମି (ଆତ୍ମାନମପବାର୍ଯ୍ୟ ହିତା ।)

ତତଃ ପ୍ରବିଶତି ମଦନାବହ୍ନଃ ନାଟୟନ୍ ରତିକନ୍ଦଲେନ
ସହାଲପନ୍ କୃଷ୍ଣଃ ।

ମଦ । (ସ୍ଵଗତଃ)

ମାଲବ ରାଗେଣ

ମଦଭମିଦଃ ବିଧୁମଣ୍ଡଲ ମଧୁରଃ ବିଧୁରଃ ବତ ସୁଚିରେଣ ।
କଲୟଦନଙ୍ଗ ଶରାହତମନିଶଃ ମଲିନମିବେନ୍ଦୁକରେଣ ॥
ମାଧବ ବପୁରତି ଖେଦଃ । ଜନୟତି ଚେତସି ଶତଧାତେଦଃ ॥୫୩॥
ପରିହତ ହାରଃ ହୃଦୟମୁଦାରଃ ଧୂଷରିତଃ ବିରହେଣ ॥
.ମନକତ ଶୈଳଶିଲାତଳମାହତମହ କିମିନ୍ଦୁ କରେଣ ॥

চতুর্থ অঙ্ক

প্রথম দৃশ্য

স্থান—বৃক্ষবাটিকার একাংশ। কাল—প্রদোষ।
মননিকা।

মদ। অশোকমঞ্জরী বল্লে না, যে, মুকুন্দ তার সেই
আঙ্গণ বন্ধুটির সঙ্গে বকুল তলায় কথা কইছে।
তা' সেইখানেই যাই। (সম্মুখে দেখিয়া)
আরে ! মুকুন্দ যে সেই বামুন ছেলেটির সঙ্গে কি
আলাপ ক'রতে ক'রতে এই দিকেই আসছে।
মুখখানি কিন্তু বড় বিষাদ ভরা। আমি নিশ্চয়
বলতে পারি মদন ঠাকুর এখন এ'কে খেলাচ্ছেন।

গীত

আহা মরি মরি হায়।

জিনি শশধর

বদন শুন্দর

এবে না দেখন যায় ॥

কামুর বদন

নিঠুর মদন

ক'রেছে মলিন বাণে ।

যেন ইন্দু করে

আহতা নলিনী

কত ব্যথা বাজে প্রাণে ॥

শ্রীজগনাথ বন্দুত্ব নাটকম্

গজপতিরঞ্জনং স্মৃত স্মৃতং শশিকিরণাদপি শীতম্
রামানন্দ রায় কবি ভগিতং স্মথযতু রুচিরং গীতম্॥

কৃষ্ণঃ । সাচেছুৎপললোচনা সহচরী বক্তৃণ মে নির্ভরঃ
প্রেমাণং প্রকটী চকার তদ্যং হাসো ময়া কল্পিতঃ ।
হাহা শুক্রিধিয়া মহামণিরভূৎ ত্যক্তো ময়া দৈবতো
যাযালোচন গোচরং পুনরিযং পূর্ণেরগণ্যম্যম ॥

রতি । কুড়া বঅসুস তণিদংজ্জৰুব মএ মা এসা অণুরাইণী
পরিহরি অছুতি এহি কৌস উত্তমসি । তোঅণেছ্ছা এ

ହେବିତେ ଆଜୁ ମଧ୍ୟବେର ଛଃଥ

ଫାଟିଛେ ହାମାରି ପ୍ରାଣ ।

ବିରହିତ କାହୁ- ହଦ୍ୟେର ହାର

ତାରୋ ଆଜି ଅବସାନ ॥

ଶଶୀର କିରଣେ ଆହତା ଯେମନ୍

ମରକତ ଶିଳା ହାୟ ।

ହେନ ମୁଖ ହେରି ସହିତେ ନା ପାରି

ମରିବେ ଜ୍ୟୋତିଶ ରାୟ ॥

ଦୀଡାଓ, ଏଥିନ ମାଧ୍ୟବୀ ଝୋପେର ଆଡ଼ାଳ

ଥେକେ ଏଦେର କଥାଗୁଲି ଶୁଣି । (ତ୍ଥାକରଣ ।)

(ରତି କନ୍ଦଲେର ସହିତ ଆଲାପ କରିତେ କରିତେ

ମଦନ ଆବେଶେ କୁଷ୍ଠେର ପ୍ରବେଶ)

କୁଷ୍ଠ । କ'ରେଛିଲା ସଦିଓ ସେ ଉତ୍ତପଳ ଲୋଚନା

ପ୍ରେମ ନିବେଦନ ମୋରେ ମହଚାନୀ ମୁଖେ,

ଅତୁଳନ ସେଇ ପ୍ରେମ, ଉପହାସ ଭବେ

କରିଯାଛି ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ । ଶୁଭ୍ର ଅମେ ଆହା !

ମହାମଣି କରିଯାଛି ତ୍ୟାଗ, ମୁଖ୍ୟ ଆମି ।

ପୁନରାୟ ଦୈବବଶେ ସଦି ପାଇ ଦେଖା

• ପୂର୍ବ ଜମ୍ବାର୍ଜିତ ମୋର ଅତି ପୁଣ୍ୟ ଫଳେ !

ରତି । କି ବନ୍ଧୁ, ବଲିନି ତଥନ ଯେ, କ୍ଵାତର ଲଙ୍ଘୀ ପାରେ
ଠେଲିସୁନି । ଏଥିନ ଆବାର ଏତ ଛଟକଟ କରୁଛିଲା

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ ସମ୍ବନ୍ଧ ନାଟକମ्

ନିଉଭାଏ ଲୈଙ୍ଗୁଅ ମୋଦେହିଂ କିଂ କାନ୍ଦଖଃ । ତା
ଏଥ ଅହଂଜେଜବ ଉବାଓ ।

କୃଷ୍ଣঃ । କଥମିବ ।

ରତି । ଅହଂ ବନ୍ଧାଗୋ ମନ୍ତ୍ରଃ ଆବଟ୍ରିଅ ଆବଦିଅ ଇମଂ
ଆଅଡ଼ଇସ୍ସମ୍ ।

କୃଷ୍ଣঃ । ଜ୍ଞାତଃ ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟଃ । ତଦାକଳୟ ଯଦନିକାମ୍

ମଦ । (ପ୍ରବିଶ୍ୟ) ସ୍ଵସ୍ତି ବେସାଯ ।

କୃଷ୍ଣঃ । (ପୁରତୋହବଲୋକ୍ୟ) କଥମିଯଃ ଯଦନିକା । (ସପ୍ରତ୍ୟାଯଃ)
ଦେବି ସ୍ଵାଗତଃ ତେ ।

ମଦ । ମହାଭାଗ ମୁଖଚନ୍ଦ୍ରଦର୍ଶନେନ ।

ରତି । କୁଞ୍ଚମଶର ବେଥିଦୋ ଅନ୍ଧାଗଃ ପିଅ ବଅସ୍ସ ତା ଆଣି
ଅଛୁ ସାଜେବ ଗୋବକୁମାରିଯା ।

କୃଷ୍ଣঃ । (ସଲଭଃ) ଧିତ୍ୟୁର୍ଥ ମୈବଃ ଭଗ ।

କେନ ? ଆରେ, କିମ୍ବା ପୈଡ଼େ ଗେଲେ ମୋଞ୍ଚାତେଇ ବା
କି ଦରକାର ଆର ମେଠାଇଏତେଇ ବା କି ଦରକାର ?
ଆଜ୍ଞା ଦୀଡା, ଆମିଇ ଏଇ ଏକଟା ଉପାୟ କ'ରଛି ।

- କୃଷ୍ଣ । ତୁହିତ' ଭାରି ପଣ୍ଡିତ । ତୁହି ଆବାର କି ଉପାୟ କରବି ?
ରତି । ଜାନିସ୍ତ' ଆମି ବାମୁନ । ଏଇ ମନ୍ତ୍ରରେର ଚୋଟେ
ତାକେ ଟେନେ ନିଯେ ଆସିବ ।
- କୃଷ୍ଣ । ତୋର ବାମୁନ ଗିରି ଖୁବ ଜାନି । ଏଥିନ ଥାମ୍ । ଏକ
କାଜ କରି ଦେଖି । ମଦନିକା ଦେବୀକେ ଏକବାର
ଡେକେ ଆନ୍ତେ ପାରିସ ?
- ରତି । ତା' ପାରି ବଇକି । ଆଜ୍ଞା ଡାକ୍ଷିଣ୍ଯ ଦୀଡା । ଏଇ ଖାନ
ଥେକେ ଡକ୍ଲେଇ ହବେ । କି ବଲିସ ? ମଦନିକା
ଦେବି-ଇ-ଇ, ଅ-ମଦନିକା ଦେବି-ଇ-ଇ ।

(ମଦନିକାର ପ୍ରବେଶ ଓ ଆଶୀର୍ବାଦକରଣ ।)

- କୃଷ୍ଣ । (ସମ୍ମୁଖେ ଦେଖିଯା ସ୍ଵଗତ) ଏହି ଯେ ମଦନିକା ଦେବୀ
ଆସଛେନ । (ସମ୍ମରମେ) ଦେବି, ଭାଲ ଆହେନ ତ' ?
- ମଦ । “ଉପଚିତ ବଟେ । ତୋମାର-ଇ ମୁଖ ଚଞ୍ଚ ଦର୍ଶନେ ।
- ରତି । ଦେଖୁଳ, ଆମାଦେଇ ଏହି ପ୍ରିୟ ସଥାଟି ଉପଚିତ ଫୁଲ-
ଧନୁର ଗୁଟିକତକ ଚୋକା ଚୋକା ବାଣ ଖେଯେ ବଡ଼ଇ
କାହିଲ ହ'ଯେ ପ'ଡ଼େଛେ । ଆପଣି ଦୟା କ'ରେ ସେଇ
ଗୋପକଞ୍ଚାର ଝାକ୍ଟି ଏନେ ଦିତେ ପାରେନ ?
- କୃଷ୍ଣ । (ସଙ୍ଗେ) ଏହି ମୁଖ୍ୟ, କି ବକ୍ତ ବକ୍ତ କରାଇସ ?

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାଥ ବଲଭ ନାଟକମ्

ରତି । ଅଙ୍ଗେ ବଞ୍ଚଣା ଉଜ୍ଜୁଆ ଫୁଡଂ ଜେବ ଡଣାମ ।
ମଦ । (ସମ୍ମିତଃ) ବେଳ ଅପି ନାମ ଅମିଥ୍ୟା ବଚନୋସି ।
ରତି । ଅଧିଇଂ ପେକ୍ଖଥିଥ ପେକ୍ଖଥିଥ ଏଇହିଂ ପତ୍ରମପନ୍ତାଇଂ ।
. (ମର୍ମର ପତ୍ରାଣି ଦର୍ଶଯତି ।)
(ମନ୍ତ୍ରମାଣିତ୍ୟ)

ଦୁଃଖୀବଡ଼ାରୀ ରାଗେଣ

- ନୁଲିନ ବନଂମନବାଲି ହତେ କୃତମୁଜ୍ଜ୍ଵାତ କୁଷ୍ମନ ପଲାଶଃ ।
ପଲ୍ଲବମପି ବୁନ୍ଦାବନମନୁ କଲୟସି ଲଲିତ ବିକାଶଃ ॥
ସରଲେ ପଶ୍ଚସି କିମୁନହି କୃଷ୍ଣଃ ।
ଦ୍ଵୟନିହିତାଶଃ ଗଲିତ ବିଲାସଃ ଚାତକମିବ ସନ୍ତୃଷ୍ଟଃ ॥୩॥
ବିଧୁମିବବୀକ୍ଷ୍ୟ ବିଧୁଃ ତୁଦମାନୟ ଚପଲମିତି ପ୍ରତିବେଳମ୍ ।
ସଦତି କଥଃ ବଦ ଯଦି ମଦନୋ ହଦି ନ ବସତି ବିରଚିତ ଖେଳମ୍ ॥
ଗଜପତି ରୁଦ୍ରମୁଦଃ ତନୁତାମିତି ରାମାନନ୍ଦ ରାଯ ଶୁଗୌତମ୍ ।
‘ନିଭୃତ’ ମନୋଭବ ବିଶିଥ ପରାଭବ ହରି ବିରହେଣ ସମେତମ୍ ॥

ରତ୍ତି । ଆମରା ଭାଇ ବାମୁନ, ସୋଜା ମାନୁଷ । ତୋମାର
ମତ ଅମନ ମାଥା ଥେକେ ପା ଅବଧି ବାଁକା ବିହି ।
ସୋଜା କଥା ପଞ୍ଚାପଞ୍ଚି ବ'ଲେ ଫେଲି ।

ମଦ । (ସହାୟେ) ନା ଭାଇ, ତୁମି ସତ୍ୟ କଥାଇ ବ'ଲେଛ ।

ରତ୍ତି । ନା ତ' କି ? ଏହି ଦେଖୁନ ନା ପଦ୍ମ ଗାଛ ଗୁଲାର୍ ହର୍ଗତି ।
ଏକଟାଓ ଫୁଲ ନାହି । ପାତା ଗୁଲାଓ ଶୁକିଯେ ଗେଛେ ।

ଗୀତ

ଦେବି, ବୁନ୍ଦାବନ ତରୁ ଚାଇ ।

ନବ ନବ ପଲ୍ଲବ

କିଶ୍ଲଯ ଦଳଚଯ

ଅଲଖି ନା ପଞ୍ଚବି ମାଇ ॥

ସତତ କେଲି ରମ

ପରିହରି ମାଧବ

ଚିରଦିନ ରଙ୍ଗ ତୁମା ଆଶେ ।

ଯୈଛେ ଚାତକଗଣ

ନେହାରଇ ଗଗନ

ପ୍ରେଲ ପିଯାସ ପରକାଶେ ॥

ହେରି ଚନ୍ଦନ ଟାଂଦ

ଗରଳ ସମ ଶକ୍ତି

ଅନଳ ମଲୟ ସମୀରେ ।

ବଦ ବଦ ମୁଲରି,

ଇଥେ କି ମନୋଭବ

ନା ବିରହେ ଶ୍ରାମ ଶରୀରେ ॥

ରତ୍ତି ପତି ବିଶିଥେ

ପରାଭବ ନାଗର

ଆନି ଦେହ ସୋ ପ୍ରିୟ ରାଧା ।

ଲୋଚନ ସମୀପେ

ହେରବ ସବ ସୋ ପଦ

ଟୁଟବ ଚିରସ୍ତନ ବାଧା ॥ (ଲୋଚନ ଦାସ)

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାଥ ବଲଭ ନାଟକମ्

ମଦ । କିମେତାବତା ।

ବ୍ରତି । ତୁମ୍ହିଁ ପିଅବଅସ୍ମ ଜାଦୋ ଜାଣିଦିଃପି ଏ ଆଗାମି
ତା ସଅଂ ଜେବ ଗଦୁଆ ଯେ ଅଣିଦର୍ବା ଅହିସି
ଶିସିଟ୍ରାଥୋ ଦୂଦୋ ।

(ଇତି ଗନ୍ତ୍ଵମିଛତି କୃଷ୍ଣଃ ଉତ୍ତରୀଯେ ଗୃହାତି ।)

ମଦ । ବଂସ କୃଷ୍ଣ କିମିତି ମୟେବ ଗୋପଯାସି ।

କୃଷ୍ଣଃ । ଦେବି କିଞ୍ଚିଦ୍ବୁଦ୍ଧିବ୍ୟାସି ।

ମଦ । ବିଶ୍ରବ୍ରମଭିଧୀଯତାଃ ।

କୃଷ୍ଣଃ । ତବାସ୍ୟାଦେତସ୍ୟା ବଦନରୁଚମାକର୍ଣ୍ୟ ଶଶିନଃ
କୃତାବଜ୍ଞା ଯଶ୍ଚାଦୟମପି ରତ୍ନଃ ତଦ୍ଵିତନୁତାଃ ।
ତଦ୍ଵେନାସଙ୍ଗଃ ଭଜତ ଇତି ଯୋ ମେ ବହୁମତଃ
କଥଃ ସୋହପି ପ୍ରାଣେରମ ମଲୟବାତୋ ବିହରତି ॥

ମଦ । (ସ୍ଵଗତଃ) କୃତାର୍ଥାସ୍ମାକଃ ମନୋରଥେନ ସାର୍କଃ ରାଧିକା ।

ତଦ୍ସ୍ତା ଅପି ବିରହ୍ମବହୁଃ ପ୍ରକାଶ୍ୟାମି । (ପ୍ରକାଶଃ)

ବଂସ ସାପି ଲାବଣ୍ୟ ମାତ୍ର ଶୋଷା କଳ୍ୟାଣୀ ।

ତଥାହି । ଶିଲାପଟେ ହୈମେ ତୁହିନ କିରଣେ ଚନ୍ଦନ ରୁଦୈ
ରିଯଃ ତମ୍ଭୀପିଷ୍ଟା ତନୁମନୁବିଲେପଃ ଯୁଗ୍ୟତେ ।

- ମଦ । (ଅନୁମନକ୍ଷ ତାବେ) ହଁ, କି'ବଲ୍ଲଙ୍ଗେ ?
- ରତ୍ନ । ସେଣ । ଆପନିଓ ସେ ଦେଖଛି ଆମାର ବନ୍ଧୁଟିର ମତ
ଶାକା ସାଜତେ ଆରଣ୍ୟ କ'ରିଲେନ । ବ'ଲ୍ଲଙ୍ଗେ କିଛୁ
ବୁଝିତେ ପାରେନ ନା । ଯାକ୍ ଆପନାକେ ଆର କିଛୁ
କ'ରିବେ ହବେ ନା । ଆମିଇ ସେଇ ନିଯେ ଆସିଛି
ଆମିଓ ଏବ ଦୌତ୍ୟ ଖୁବ ମଜବୁତ ।
- (ଅଗ୍ରସର ହଇଲେ କୃଷ୍ଣ ଉତ୍ତରୀୟ ଧରିଲେନ)
- ମଦ । ଭାଇ କୃଷ୍ଣ, ଆମାର କାହେଓ ଆର ଲୁକାଓ କେନ ?
- କୃଷ୍ଣ । ଦେବି, ଏକଟା କଥା ଜିଜ୍ଞାସା କ'ରିବ ?
- ମଦ । ଅକପଟେ ଜିଜ୍ଞାସା କର ।
- କୃଷ୍ଣ । ତବ ମୁଖେ ଶୁଣି ତାର ବଦନେର ଶୋଭା,
ନିନ୍ଦିମୁ ଶଶାକେ ଆମି । ପ୍ରତିଫଳ କୁପେ
ଶଶୀ ମୋରେ କରିଛେ ପୌଡ଼ନ, ମହା ରୋଷେ ।
ସମାଦର କରିଲାମ ମଲୟଙ୍ଗ ବାୟେ,
ସାଦରେ ପରଶ ହେତୁ ବର ଅଙ୍ଗ ତୀର,
କି କହିବ, ମେଓ ଆଜି ଦକ୍ଷେ ମୋର ପ୍ରାଣ ।
- ମଦ । (ସଂଗ୍ରହ) ଯାକ୍ ଆମାଦେରଓ ମନୋରଥ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଲ, ରାଧାଓ
ବୀଚ୍ଲ । ଏଥନ ତାରୁଷ ଅବଶ୍ଵାଟା ଶୁଣିଯେ ଦିଇ ।
(ପ୍ରକାଶ୍ୟ) ସେ କଲ୍ୟାଣୀରଓ ଭାଇ ଲାବଣ୍ୟଟୁକୁ ମାତ୍ର
ଅବୁଶିଷ୍ଟ ଆଛେ ।
ସଖିଗଣ ହିମଶିଳେ ଚନ୍ଦନ ସସିଯା,
ଲେପିଛେ କ୍ଷୀଣଦେହେ ତାର ଦିବାନିଶି,

শ্রীঅংগুলাখ বন্ধন নাটকম্

• ক্ষণংশ্চিহ্না হাহা সরংস বিসিনী পত্র শয়নে
সমুক্তস্থৈ যাবজ্জলতি ন চিরামুর্মুর মিদম্ ॥

সামতোড়ী রাগেণ

নিরবধি নয়ন সলিল ভবসাদে ।
পততি কৃশা পরিচলতি চ পাদে ॥
মাধব গুরুতর মনসিজ বাধা ।
হরি হরি কথমপি জীবতি রাধা ॥ঙ্কা।
নিবসনি চেতসি কথমিব বামম্ ।
শিবশিব সময়সি তদপি ন কামম্ ॥
গজপতি রূদ্র লৃপতিমবিগীতম্
স্বখয়তু রামানন্দ স্বগীতম্ ॥

রতি । ভোদী সাহসিআও গোবিআও হোস্তি ভি তকেমি ।
জং চন্দ চন্দণেহিং অণুলেবণং মগ্নেস্তি অঙ্কাণং

ତଥାପି ଶୌତଳ ନହେ ।' ରଚିଯାଁ ଶଯନ
ସଖିଗଣ ଯବେ ସରସ କମଳଦଲେ,
ଦେଇ ଶୋଯାଇଯା, କ୍ଷଣ ମାତ୍ର ଥାକି ତଥା,
ଶରୀରେର ତାପେ ଉତ୍ତା ହଇଲେ ମର୍ମର,
ହାହାକାର କରି ତଞ୍ଚୀ ଉଠେ ଫୁକାରିଯା ।

ଗୀତ

ମାଧବ ତୁଙ୍କ ବଡ଼ କଟିନ ପରାଣ ।
ସୋ କୁଳ କାମିନୀ ତୁଯା ଗୁଣ ଗଣି ଗଣି,
 ନିଶିଦିନ ବୁରଇ ବୟାନ ॥

ନିରବଧି ନୟନ ସଲିଲେ ଭବ କର୍ଦ୍ଦିମ
 ତାହେ ଅତି କୌଣ ତମ୍ଭ ରାଧେ ।

ଚଲଇ ଶୁମହର ଚଲଇ ନା ପାରଇ
 ପ୍ରତିପଦେ ପତିତ ଚ ସାଧେ ॥

ମନସିଙ୍ଗ ବିଶିଥେ, ବିଷାଦିତ ଅନ୍ତର
 • ହରି ହରି ମାଧବ ! ଦାର୍ଢଳ ବାଧା ।

ତବ ଗୁଣଗ୍ରାମ, ଗରଳ ସମ ଜାରଳ
 ଶିବ ଶିବ କଥମପି ଜୀବତି ରାଧା ॥

(ଲୋଚନ ଦାସ)

ରତି । ଯା' ହ'କ, ଗୟଲାନୀଦେର ସାହସ ଆଛେ ବ'ଲୁତେ ହବେ ।
ତା'ଦେଇ, ତ' ତବୁ ଚନ୍ଦନ ଆର ଟାଦେର • କିରଣ
ଗାୟେ ମାଥତେ ଇଚ୍ଛା କ'ରଛେ, ଆର ଇର୍ମ ଟାନ

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ଥ ବନ୍ଦ ନାଟକମ्

ପିଆ ବଅସୁମୋ ଉଣ ଚନ୍ଦଂ ପେକ୍ଖିଆ ଦିଗଅରଙ୍ ବିଆ
ଉଲୁଆ କହିଂବି ଉବାରିଦ ଶରୀରୋ ଗଅଣ ଜୁଆଲଂ
ଯୁଦ୍ଧିଆ ଚିଟ୍ଟଦି ଚନ୍ଦଗାଣଂ ବାଅଞ୍ଚିପ ଲଞ୍ଜିଆ ସିଙ୍କ ତଣଂ
ବିଆ ଭୁଆଙ୍ ଇଦୋ ଉଦୋ ଓସରେଦି ।

କୃଷ୍ଣଃ । (ସ୍ଵଗତଂ) ସାଧୁ ଭଣିତଃ । (ପ୍ରକାଶଃ) ଧିଙ୍ଗମୂର୍ତ୍ତ ମାତି
ବାଚାଲୋ ଭବ ।

ମଦ । ଏତସ୍ୟ ହଦୟ ପରୀକ୍ଷଣାୟ କତି କତି ପ୍ରକାଶିତା ନ
ଧର୍ମଃ ।

କୃଷ୍ଣଃ । (ସ୍ଵଗତଂ ସାତକଂ) ଅପିନାମ ନିରୁତ୍ତେଯଃ ମଦଭିଲାଷତଃ ।

ମଦ । ସଦାନାର୍ଦ୍ଦୋ ଦୋଷଃ ଗଣୟତି ଗୁରୁଣଂ କୁବଚନେ
ନ ବା ତୋଷଃ ଧର୍ତ୍ତେ ସରସ ବଚନେ ନର୍ମ ସୁହଦାମ ।
ବିଷାତଃ ଶ୍ରୀଧନ୍ତଃ କଳୟତି ବିଧୁଃ ପାବକ ସମଃ
ତଦାଶ୍ତାନ୍ତଦ୍ରୁତଂତ୍ରୟିଗଦିତୁମତ୍ରାହମଗମମ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । (ସୋଛ୍ବ୍ସଃ) ଅଞ୍ଚେଦବକ୍ଷନପରେ ଶ୍ଵାରବାରି ରାଶେ
ରତ୍ନକୁର୍ମେଷି ତଦକାରଣ ବଂସଲାସି ।

ଦେଖେଇ ସେଣ ରୋଦେ ଜଲେ ଗେଛେନ । କୋଟରେ
ଲୁକ୍କିଯେ ଚୋତ ବୁଜେ ବ'ସଲେନ । ଆର, ଦଖିଗେ
ହାଓୟା ଯଦି ଗାୟେ, ଲେଗେଛେ, ଓରେ ବାସରେ !
ଓଞ୍ଚାଦେର ମନ୍ତ୍ରର ଝାଡ଼ା ସାପେର ମତ, ଏଥାର ଓଧାର
ଛଟଫଟ୍ କ'ରେ ବେଡ଼ାତେ ଶୁରୁ କ'ରେ ଦିଲେନ
ଆର କି ।

କୃଷ୍ଣ । (ସ୍ଵଗତ) ସତ୍ୟ କଥାଇ ବ'ଲେଛେ । (ପ୍ରକାଶ୍ତେ) ଦୂର
ମୃଖ୍ୟ, ଅତ ଫାଜଲାମ କରିସ୍ ନି ।

ମଦ । ଉଃ । ତାର ହୃଦୟ ପରୌକ୍ଷାର ଜନ୍ମ କତ କି-ଇ ନା କରଲେ ?

କୃଷ୍ଣ । (ସାତଙ୍କେ ସ୍ଵଗତ) ତବେ କି ତିନି ଆମାର ଅଭିଲାଷ
ତ୍ୟାଗ କ'ରେଛେନ ନାକି ?

ମଦ । ଆର ତାର ଏଥନକାର ଅବଶ୍ରା କି ଶୁନବେ ?

ଶୁରୁଜ୍ଞ ତିରକ୍ଷାର ନା କରେ ଗଣନ ।

ନର୍ମ ସଥୀ ଆଲାପନେ ନା ହୟ ସନ୍ତୋଷ,

ଯଦିଓ ସରମ ତାହାଠ କାଳକୃଟ ସମ

ଗଣେ ଶୌତଳ ଚନ୍ଦନ । ଶୌତଳ ଚନ୍ଦମା ।

ହେରେ ପାବକେର ସମ । ଜାନା'ବାର ତରେ

ମେ ସବ ବୁନ୍ଦାନ୍ତ ତୋମା, ଆଗମନ ମମ ।

କୃଷ୍ଣ । (ସୋଚୁବେ)

ନାହିଁ ଦୟାମୟି, ହଦେ ବନ୍ଧନା ତୋମାର ।

ଉଦ୍ଧାର କରିତେ ମୋରେ ଆଜି କୃପା କରି

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ ବଲ୍ଲଭ ନାଟକମ्

ତେବେ କେଶରଙ୍ଗମ ନିକୁଞ୍ଜ ଗୃହେ ପ୍ରସାଦ୍ୟ
ତାମାନୟଶ୍ଵ ନୟକୋବିଦତାଃ ତନୁଷ୍ଵ ।

- ମଦ । ବଂସ ସତ୍ୟମେବେଦଃ ।
- ରତି । ତୋଦିଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ସଚକଃ ଜ୍ଞେବ ଏଦଃ ଏଥ ଅହଂଜ୍ଞେବ
ପଡ଼ିବୁ ବନ୍ଧାଣେ ।
- କୃଷ୍ଣ । ଅଲମନ୍ୟଥା ସନ୍ତାବନ୍ୟା କୁରୁତମ୍ଭ ପ୍ରତୀକାରଃ ।
- ମଦ । ଇଯଃ ପ୍ରହିତାର୍ଥି । ସ୍ଵସ୍ତି ବଂସାୟ ।

(ନିକ୍ରମାନ୍ତା)

ଅନଙ୍ଗ ସାଗର ହ'ତେ ସ୍ନେହ ବଶେ ତବ
ଆଗମନ । ଏତ ଯଦି କୃପା ତବ ଦେବି,
ପ୍ରସନ୍ନା କରିଯା ତାରେ ଆନ ଏହି କ୍ଷଣେ
କେଶର ନିକୁଞ୍ଜ ଗୁହେ । ବାଧା ରବ ଆମି,
ଶୁନ୍ନୀତିଜ୍ଞା ତୁମି ଦେବି, ତୋମାର ଚରଣେ ।

ମଦ । ବେଶ, ନିଶ୍ଚୟ ଏନେ ଦୋବ ।

ରତି ॥ ହୁଁ, ନିଶ୍ଚୟ ଏନେ ଦିନ । ଏବ କଥା ଯେନ ଠାଡ଼ି
ମନେ କ'ରବେନ ନା । ଏହି ବାମୁନ ଜାମିନ ରାଇଲ ।

କୃଷ୍ଣ । ନା । ଆପନାର କଥାର ନଡ଼ିଚଢ଼ି ହବେ ନା ଜାନି । ଏଥିନ
ଆମାର ଯା' ହୟ ଉପାୟ କରଣ ।

ମଦ । ଏହି ଆମି ଚଲିଲାମ ଭାଇ । ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ତୋମାର
ମନକ୍ଷାମ ସଫଳ ହ'କ ।

(ଅନ୍ତର୍ମାଣ)

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ ବଲନ୍ତ ନାଟକମ्

ତତ୍ତ୍ଵ ପ୍ରବିଶ୍ତି ସଙ୍କେତୋଚିତ ବେଶ ରାଧିକା ।

ରାଧା । ସହି ମାହବି ବିଶ୍ଵମୀଦକ୍ଷି ଭବଦୀହିଂ ।

ରାମକେଳି ରାଗେଣ

ତିମିରତି ରୋହିତ ସରଣୀ ।

ଗିରିଯୁ ଦରୀଯୁ ସମେବହି ଧରଣୀ ॥

ଚିରଯତି କିଂ ସଥି ଦେବି ।

ବିଧିରପି ମୟି କିମ୍ବ ନହି ହିତସେବୀ ॥୫୩॥

ଅତିବାହିତ ମତି ଭାମଃ ।

ବିଫଳ ମିଦଃ କିମ୍ବ ଗହନମୟୀମଃ ॥

ଶୁଖ୍ୟତୁ ରତ୍ନ ଗଜେଶଃ ।

ରାମାନନ୍ଦ ରାଯ କୃତମନିଶଃ ॥

ମାଧ । ସଥି ଅଲମନ୍ୟଥା ସଞ୍ଚାବନୟା ଆଗତାମିବ ଦେବୀମବ-
ଧାରୟ ।

ତତ୍ତ୍ଵ ପ୍ରବିଶ୍ତି ମଦନିକା ।

ମଦ । ବ୍ୟସେ ଦିଷ୍ଟ୍ୟା ବର୍କ୍ସେ ।

ରାଧା । (ସହର୍ଷୋଚ୍ଛାସଃ) ଦେବି ଅଧ କୋ ତଥ ବୁଲ୍ଲଣ୍ଡୋ ।

ମଦ । ବଲବତି ମଦନଜ୍ଞରେ ସଃ ସ୍ୟାଏ ।

ରାଧା । କଥନ୍ତିଅ ।

ମଦ । ଇନ୍ଦୁଃ ନିନ୍ଦତି, ଚନ୍ଦନଃ ବିକୀରତି, ପ୍ରାଲଞ୍ଚକଃ ମୁକ୍ତି

প্রতীক দৃশ্য ।

কাল—সন্ধ্যা ।

বকুল বৃক্ষের তলে রাধা ও মাধবী ।

রাধা । সখি মাধবি, তোরাও আমাকে বঞ্চনা ক'রলি ?

গীত

এই তো সে পথ তমোময় ।

অঁধারেতে গিরিদৱী ভেদ নাহি হয় ॥

কি করিছে সখি, মদনিকে ।

বিধাতাও নাহি ফিরে চায় মোর দিকে ॥

অতিবাহিনু এই ভৌম ।

বিফলে গহন এই অঁধার অসৌম ॥

গজপতি রূপ লভু সুখ ।

রাম রায় গৌতে, ফাটে জ্যোতিশের বুক ।

মাধ । সখি, কেন কু ভাবছিস ? দেবী এলেন ব'লে ।

(মদনিকার প্রবেশ)

মদ । বোন, তোর অদৃষ্ট খুব সুপ্রসন্ন ।

রাধা । (সুহর্ষে ও সোচ্ছাসে) দেবি, সেখানকার খবর কি ?

মদ । খবর ? মদন জরে যা' হয় । আর কি ?

রাধা । সে কি ?

মদ । এই চাঁদকে নিন্দা ক'রছে, চন্দন ছড়িয়ে ফেলছে ;

ଆଜିଗଙ୍ଗାଥ ବଲ୍ଲତ ନାଟକମ्

ଆଲେୟାନ୍ତ୍ର 'ସତି' ପ୍ରିୟଂ ପରିଜନଂ ନାଭାଷତେ
ସମ୍ପ୍ରତି । ଗୋବିନ୍ଦସ୍ତବ ବିଶ୍ୱାସୀଗ ବିଧୁରଃ କିଂକିଂ
ନବାଚେଷ୍ଟତେ । ତେବୁଞ୍ଜୋଦରତଳ କଳନ ପରଂ ରାଧେ
ତମାଧାରଯ ।

শ্রীশ্রীযুগল মিশন

গলার মালা খুলে ফেলছে। বদ্ধদের সঙ্গে আর
কথাবার্তা নেই। এই আর কি? আহা বেচারা
গোবিন্দ তোর জন্ম কি না ক'রছে? আর এখন
কি ক'রছে জানিস? (মৃচ্ছারে) এই তোর
জন্ম ফুলের বিছানা পাত্তছে। তুই-ভাই কিন্তু
শিগুরি চল, তার সেবা করবি। আয়।

ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ସମ୍ପଦ ନାଟକମ्

ଅଥ ନିକୁଞ୍ଜେ କୃଷ୍ଣଃ ।

କୃଷ୍ଣଃ । ସ୍ମେ କଥକିରଯତି ମଦନିକା ।

(ସାତଙ୍କଃ) ଇଯଂ ତମ୍ଭୀ ପୀନ ସ୍ତନ ଜୟନ ଭାରାଲସଗତି
ବିଦୂରେ କୁଞ୍ଜୋଇଯଂ ମମ ରଚିତ ସଙ୍କେତ ବସତିଃ ।
ସ୍ଵତୋଭୀରୁ ବାଲା ଗହନମପି ଘୋରାନ୍ଧତମସଃ
କଥକାରଃ ସା ମାମଭିସରତୁ କାମେହତ୍ର ଶରଣଃ ॥

(କ୍ଷଣଃ ଚିନ୍ତାଃ ନାଟ୍ୟିତ୍ବା ଦୀର୍ଘମୃଦୁଷ୍ଠଃ ନିଃଖ୍ଯମ୍ୟ)

କିମେଷା ମହାମାତ୍ର ପରିଚିତ ଭାବଃ ବିମୁଖତାଃ
ପ୍ରୟାତା ବିଶ୍ୱାସଃ କିମ୍ବ ସହଚରୀ ବାଚି ନଗ୍ରତା ।
ଅଥ ଭାସ୍ତାବର୍ତ୍ତମ୍ୟତି ତିମିର ଭାଜୀହ ବିପିନେ
ନ ଶକ୍ତା ତମ୍ଭୀ ମୁର ଶରାହତା ବା ପ୍ରଚଲିତୁଃ ॥

তৃতীয় দৃশ্য।

স্থান—কেশর কুঞ্জ। কাল—সন্ধ্যা।

কৃষ্ণ ও রতিকন্দল।

কৃষ্ণ। ভাই, মদনিকা দেবী এত দেরী করছেন কেন?

(সভায়ে) কেমনে আসিবে বালা অভিসারে মোর?

ক্ষীণাঙ্গী বালিকা একে, তহপরি আহা,

গুরু স্তন জঘন সন্তারে গতি গোর

অলস কাতর। সঙ্কেত নিকুঞ্জ, সখা

এও বহুদূর। বালিকা স্বতঃই ভৌরু।

গহন কানন এই। পথ অঙ্ককার।

কাহার শরণ লব এ হেন বিপদে।

(ক্ষণ কাল চিন্তাকরিয়া এবং দীর্ঘ
ও উষ্ণ নিঃশ্বাস ত্যাগ করিয়া)

ভাবিয়া অপরিচিত বুঝি মোরে প্রিয়া

হ'লেন বিমুখী। প্রত্যয় হয়নি বুঝি'

সখীর কথায়। কিম্বা নারি নির্দেশিতে,

তিমিরে আচ্ছন্ন এই গহনের পথ,

আস্ত পথে গেছে চলি প্রাণাধিকা মোর।

অথবা, মদন বানে হ'য়ে জ্বর জ্বর,

সে ভৌরু দুর্বিল। তবী পারেনি চলিতে। . .

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ ବନ୍ଦତ ନାଟକମ्

(ପୁରତୋହବଲୋକ) ଅଯେ କଥମୁଦିତ ପ୍ରାୟୋହ୍ୟଃ ଚନ୍ଦ୍ରଃ ॥

ସଦେଦଃ କୋକାନାଃ ପ୍ରସରତିତରାଃ କାଳୁବି ରୂତଃ
ତଥା ସ୍ଫୀତଃ ସ୍ଫୀତଃ ଭସତି ପରିତଃ କୈରବ କୁଳଃ ॥

ସଥା ମୁଢ଼ମୁଢ଼ଃ ପ୍ରତିପଦମିଦଃ ବାରିଜ ବନଃ
ତଥା ଶଙ୍କେ ଚନ୍ଦ୍ରଃ ଶ୍ରୀମଗିରିବୀଥ୍ୟାଃ ବିହରତି ॥

(ସଥେଦଃ) ସଥ୍ୟା ବାଚି କଥକନ ପତିଯତୀ ବାଲାଙ୍କକାରୋଚିତେ
ନୈଶାବେଶ ଭରେଣ ବାଗତବତୀ ବର୍ତ୍ତନ୍ୟଥାର୍ଦ୍ଦେମମ ।
ଆସିନ୍ ଶକ୍ରଦିଶଃ ଶଶାଙ୍କ ହତକେ ସଂଦୂଷ୍ୟତ୍ୟମନା,
ନାଗନ୍ତଃ ନଚଗନ୍ତମଦ୍ୟ ଚତୁରା କିଞ୍ଚା କରିଷ୍ୟତ୍ୟର୍ମୌ ॥

(ସବିନୟାଙ୍ଗଲିଃ ବନ୍ଦା)

ରେ ପୂର୍ବପର୍ବତ ସଥେ କୃପଯା ମଯ୍ୱଃ
ତୁଙ୍ଗାନ୍ୟମୂଳି ତନ୍ଦୁ ଶୃଙ୍ଗ ଶତାନି କାମଃ ।
ଯାତେ ବିଲୋଚନ ପଥଃ ଶଶିନି ପ୍ରୟାଣେ
ବିମ୍ବୋ ଭବେମ୍ଭୁଗ୍ରଶୋ ମମ ଜୀବିତେ ଚ ।

ରତି । (କର୍ଣ୍ଣଦଙ୍ଘା) ତୋ ହିଣେ ଅଦୂ କିଂ ରଙ୍ଗୁ ରଙ୍ଗୁ ସନ୍ଦଃ
କୁଣ୍ଡି ।

କୃଷ୍ଣଃ । (ଶ୍ରତିମଭିନୀଯ ନେପଥ୍ୟ) ତମଙ୍ଗୀର ରବଃ କିମେଷ

(ସମ୍ମୁଖେ ଦେଖିଯା) ଏକି ! ଚାନ୍ଦଉଠିଛେ ନାକି ?

ଚକ୍ରବାକ କଲାବ ହ'ତେଛେ ବିଷ୍ଟାର

ପ୍ରଫୁଟିତ ହଇତେଛେ କୁମୁଦିନୀ ଗଣ ।

ମୁଢ଼ିତେଛେ ଏକେ ଏକେ କମଲିନୀ କୁଳ

ଶଶଧର ପଶେ ବୁଝି ଉଦୟ ଅଚଲେ ।

(ସଥେଦେ) ସଥିର ବଚନେ ପ୍ରିୟା କରିଯା ପ୍ରତ୍ୟାୟ,

ପରିଧାନ କରି ନିଶାବେଶ ତମୋଚିତ,

ଆସିତେଛିଲେନ ବୁଝି ଏହି ପଥେ ମୋର ;

ହେନକାଲେ ଦ୍ଵାପ ଶଶଧର, କରେ ପଥ

ଦୂଷିତ ଭୌବନ, ଚାନ୍ଦିନୀ ଗରଲେ ତାର ।

ଉମ୍ମନା ହଇଯା ପ୍ରିୟା ଆହେ ଦାଁଡ଼ାଇଯା ।

କି କରିବେ ? ଆସିବେ କି ଯାଇବେ ଫିରିଯା ।

(ସବିନୟେ କରଜୋଡ଼ ପୂର୍ବକ)

ସଥା ମୋର ଉଦୟ ଅଚଲ, କୃପା କରି

ମୋର ପ୍ରତି ଶତ ଶୃତ ତୁଙ୍ଗଶୃଙ୍ଗ ତବ

କର ଉଚ୍ଚ ଯଥୋଚିତ, ଆବର ଶଶୀରେ ।

ଦୃଷ୍ଟି ପଥେ ପଶିଲେ ଶଶାଙ୍କ, ହବେ ବିଷ୍ଣୁ

ଆସିବାର ମୃଗାକ୍ଷୀର, ମୋର ଜୀବନେରୋ ।

କୁତି । (ଉତ୍ସର୍ଗ ହଇଯା) ଏହି ଏହି ଆର କାନ୍ଦତେ ହବେ ନା ।

ଶୋନ୍ କିମେର ବମ୍ ବମ୍ ଶବ୍ଦ ହ'ଛେ ।

କୁକୁଳ । (ନେପଥ୍ୟ ଶୁଣିଯା) ଏ କିମେର ଶବ୍ଦ ? . ତାର

শ্রীজগন্নাথ বলভ নাটকম্

কিমুবা ভঙ্গাবলী নিষ্পন্নস্তং কাঞ্চী রণিতং হু

মন্মথবতাঃ কিং সারসানাঃ রুতং ।

(এবং কল্পযতো বিকল্পমচিরাদালম্ব্য সথ্যাঃ করং
গোরিম্বস্ত্য নিকুঞ্জ কেলিসদনে ভূবাত্বদ্রাধিকা ।)

মালবক্তী রাগেণ

চিকুর তরঙ্গক ফেন পটলমিব কুসুমং দধতী কামং ।

নটদপসব্য দৃশা দিশতীবচ নতিতুমতনুম বামং ॥

রাধা মাধব বিহারা ।

হরিমুপগচ্ছতি মন্ত্র পদগতি লয় লয় তরলিত হারা ॥ খ্রি ॥

শক্তি লজ্জিত রসতর চঞ্চল মধুর দৃগন্তলবেন ।

মধুমথনং প্রতি সমুপহরন্তৌ কুবলয়দাম রসেন ॥

গজপতি রুদ্র নরাধিপ মধুনাতন মদনং মধুরেণ ।

রামানন্দ রায় কবি ভগিতং স্তুখয়তু রস বিসরেণ ॥

ନୂପୁରେ, ନା ଭୋଗରା ଉଡ଼ିଛେ । ତାର କାଞ୍ଚୀର ଶବ୍ଦ,
ନା ମଦନାତୁର ସାରମେର ଡାକ୍ ?

(ଏହି ଅକାର ଜଙ୍ଗନା କଙ୍ଗନା କରିତେଛେ, ଏମନ
ସମୟ ସଥିଗଣେର କର ଅବଲମ୍ବନ ପୂର୍ବକ ରାଧିକା
ଗୋବିନ୍ଦେର ନିକୁଞ୍ଜ ଗୃହ ଭୂଷିତ କରିଲେନ ।

ଗୀତ

ସଥିବନ୍ଦ ।	ଚିକୁର ତରଙ୍ଗକ	ଫେନ ପଟଳ ସମ ଶୋଭିତ କୁମ୍ବମ ଦାମ ।
		ନାଚିଯା ଦଖିନ ଅଁଥି ଆଦେଶ ଦାନିଛେ ଡାକି ନାଚ ତୁଲ୍ଲ ଫୁଲଧନ୍ତୁ କାମ ॥
		ରାଧା ମାଧବ ବିହାରା ।
	ହରି ପାଶ ଯାଓତ	ମୁଛ ମନ୍ତ୍ରର ଗତି
	ଧୀରି ଧୀରି ଗଲେ ଦୋଲେ ହାରା ॥	
	ଶକ୍ତି ଲଜ୍ଜିତ	ରସ ଭରେ ଚଞ୍ଚଳ ମଧୁର ଲୋଚନ ଅଞ୍ଚଳ ।
	ମଧୁସୂଦନେରେ ଆଜୁ ,	ଉପହାର ଦାନଇଛେ ରସ ଭରି କୁବଲୟ ଦଲ ॥
	ଗଜପତି ନୂପ ହୁଦେ ।	ରାମାନନ୍ଦ ରାଯ କୃତ ଏହି ଗାନେ ବାଢୁକ ଆନନ୍ଦ ।
	ରାଧାକୃଷ୍ଣେ ଏକ ହେରି,	ଆନନ୍ଦେ ଭାସିଯା ଷାକ ଅଭକତ ଜ୍ୟୋତିଶ ଚନ୍ଦ ॥

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ ବନ୍ଦି ନାଟକମ्

ରତି । (ପୁରତୋହର୍ଲୋକ) ତେ ବଅସୁସ ଆଙ୍ଗଳିହିଂ ଜିଦଂ ଏଷା
ତଥ ଭୋଦୀ ଆଅଛଦି ତି ଲକ୍ଷ୍ମୀଆଦି ।

ତତଃ ପ୍ରବିଶତ୍ତି ମଦନିକା ।

ମଦ । , ବଂସୋ ସମ୍ପଦଶିରେଣ ସ୍ଵହଦାଂ ମନୋରଥଃ ତମାମନୁ-
ମନ୍ୟମ୍ବ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ବାସ ଗମନାୟ ।

ରତି । ମଞ୍ଚି ନିଉଞ୍ଜାନ୍ତର ଗମନାୟ ।

ଇତି ନିକ୍ରାନ୍ତାଃ ସର୍ବେ ।

শ্রীশ্রীযুগল মিশন

রতি। (সম্মুখে দেখিয়া) কেমন খে, ঠিক ব'লেছিলাম
ত'। এ দেখ্।

(মদনিকার প্রবেশ)

মদ। যাক ভাই অনেক দিন বাদে আমাদের আশা
মিট্টল। আর কি? এই বার আমরা যেতে
পারি। কি বল?

(প্রস্তান)

রতি। আমিও একটা কুঞ্জ টুঞ্জ খুঁজে দেখি। কি বলিস্?

(প্রস্তান)

ରାଧାସଙ୍ଗମୋନାମ ପଞ୍ଚମୋହିକ୍ଷଃ ।

• ତତ୍ତ୍ଵ ପ୍ରବିଶତି ଶଶିମୁଖୀ ।

ଶଶି । ଅଯେ ନିଉଜ୍ଜ୍ଵଳାଗାହି ନିବେସାଣଂ କୋ ବୁତ୍ତେତ୍ରା ତିଣ ଜାଣୀଆଦି । ତା ଦେଉଂ ଅଣୁସରିଅ ଜାନିସୁସଂ ।
(ପୁରତୋହବଲୋକ୍ୟ) ଅଏ କଥଂ ଏଷା ଗିନ୍ଦା ମୁଡ଼ିଲିଦ
ଲୋଅଣା ଲହ୍ ଲହ୍ ଇଧଜ୍ଜେବ ଆଅଛଦି ।
(ସଂକ୍ଷତମାଣିତ)

ଶୈରଂ ଶୈରଂ କଥମପି ଦୃଶ୍ୟ ମନ୍ଦ ନିଷ୍ପନ୍ଦ ତାରେ ।

ବିନ୍ୟଶ୍ଚତୋ ଶିଥିଲିତ ଭୁଜଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ ସମାମିତାସା ।

ମନ୍ଦନ୍ୟାସ ଶ୍ଵଲିତ ଚରଣବ୍ୟକ୍ତ ମଞ୍ଜୀର ଘୋଷା

ଦେବୀ ନିଦ୍ରାକୁଳତର ତୃତ୍ୟେଦମାବିକ୍ଷରୋତି ॥

ସୁଥସିନ୍ଧୁଡ୍ର । ରାଗେଣ

ଦରମୁକ୍ତଳାରୁଣ ଲୋଚନମାନନ ଇହଗତ କାନ୍ତି ବିକାଶେ ।

କମଳମିବାରୁଣ ଭୂଷି ବିଧାବନ୍ଦୁ ବିଶିତମନ୍ଦୁ ସକାଶେ ॥

পঞ্চম অনুষ্ঠিৎ। (রাধা সঙ্গম)

স্থান—কেশর কুঞ্জের বহির্ভাগ। কাল--প্রভাত।

শশিমুখী।

শশি। কাল রাত্রে নিকুঞ্জে কেমন সব আনন্দ হ'ল, সে
সব কোন বৃত্তান্তই জান্তে পেলাম না। দেবীর
কাছে বোধ হয় সব জাস্তে পার্ব। যাই জেনে
আসি। আরে, এই যে দেবী কেমন ঘূমং ঘূমং
চ'খে ধৌরে ধৌরে এই দিকেই আসছেন।

চুলু চুলু অঁখি, তাহে নিশ্চল তারকা।

শিথিলিত তুজযুগ, পড়িছে ঝুলিয়া

• স্বন্দ দেশ হ'তে কিবা, মন্ত্র গমন।

শ্বলিত চরণে মৃছ বাজিছে মঞ্জীর
কিবা বিপরীত তালে। নির্দাকুল তনু
হেরি দেবীর মোদের উপজে আনন্দ।

গীত।

ঈষৎ মুকুল .. নয়ন যুগল

• যিনি উৎপল রাতা।

চুলিয়া চুলিয়া পড়য়ে ঘুরিয়া
মধুপানে যেন মাতা॥

শ্রীজগন্নাথ বলভ নাটকম্

কিমিদমিযং প্রবিশন্তৌ ।

ভজতি মনো মম রতি বিরতা ইব বনিতা কাপি চলন্তৌ ॥৫॥

শিথিলভুজা মৃছু রণিত কনক মণি কঙ্কণ মিদমনুবারং ।

বিসকলঃ পাদ নিবেশ নিবারিত নৃপুর ললিত বিহারং ॥

গজপতি রুদ্র নরাধিপ হৃদয়ে মুদমিদমাতন্ত্রতেতি ।

রামানন্দ রায় কবি ভণিতং বিলসতি রসিক জনেতি ॥

ততঃ প্রবিশতি যথোক্তবেশা মদনিকা ।

(চক্ষুষী বিঘ্নজ্য পুরতোহবলোক্য)

মদ । অহো রমণীয়তা বসন্ত যামিনী পরিণামস্য ।

ইতো মন্দঃ মন্দঃ সুরসিঙ্গ বনোবাত লহরী

ততশ্চত্তাস্বাদ প্রমুদিত পিকানাঃ কলঁকলঃ ।

কচিং ফুল্লাঃ বলীমনু মধুকরাণাঃ স্তরকথা

কৃতশ্চিং কোকানাঃ মৃছু মধুরমানন্দ লপিতং ॥

ଆନ୍ତିକାରୀ ମିଳନ

ଉଦୟ ଅକ୍ଷଣେ

শশীর গমনে

ଦର ଘୟୁଲିତ ପ୍ରାୟ ।

ଦେବୀର ବଦନ

ତେମତି ମଲିନ

କିମେତୁ ହୈଲ ହାୟ ॥

ଏହି ଘୋର ଘନେ ଲାୟ ।

ରତ୍ନ ରଙ୍ଗରମ୍ଭ

ନିଶ୍ଚି ଅବଶ୍ୟ

କାମିନୀ ଯେମତି ଯାଯା ।

শিখিলিৎ পাণি

ବନ୍ଦିଗେର ଶବ୍ଦନି

କନକ କିଞ୍ଚିଣୀ ବାଜେ ।

অলস আবেশ

ଚରଣ ବିନ୍ୟାସେ

জিতি কল হংস রাজে ।

(লোচন দাস)

(উল্লিখিত বেশে মদনিক। অবেশ করিয়া চক্ষু মার্জনা করিলেন)

মদ। (সম্মুখে দেখিয়া) বাঃ বাঃ, বসন্ত-বামিনীর অবসান
কি রমণীয়!

ହେଥା ବହେ ମନ୍ଦିରମନ୍ଦିର ମନୟ ଲହରୀ,

ଆଲିସିଯା ମୁଦ୍ରିତ ବନ । ହୋଥି ଗାହେ

মত্ত পিককুল, যেদিত হইয়া যেন

চৃং ত আশ্বাদহন । কোথা বা মধুপপুঞ্জ

হেরি পুষ্পলতা, মধুর ঘঞ্জন করে

ହଁଯେ ପ୍ରେସ୍‌ରୁଲିତ । ଚକ୍ରବାକ ଚକ୍ରବାକୀ

ଆନନ୍ଦେ କୋଥାଓ କରେ ମଧୁ ଆଲାପନ ।

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ ବନ୍ଦନ ନାଟକମ्

(ଦ୍ଵିତୋଣି ପଦାନି ପରିକ୍ରମ୍ୟ ଆନନ୍ଦମତ୍ତିନୀୟ)

ଉଦ୍‌ଦାମ ସ୍ମର ଚାତୁରୀ ପରିଚୟାଦନ୍ୟୋନ୍ୟ ରାଗାଦିମାଂ
ରାତ୍ରିଂ ଜାଗରିତାନି ସମ୍ମାନି ଯୁବଦୁଷ୍ଟାନି ଯଚ୍ଛେରତେ ।
• ତତ୍ତ୍ଵେଷାଂ ଶ୍ଵସିତାନିଲେନ ତୁଳନାମାସାଦ୍ୟିଷ୍ୟନ୍ତିବ
ପ୍ରୋମ୍ମିଲ୍ୟ କମଳାବଲୀରୁ ବଲତେ ଶ୍ରୀଖଣ୍ଡବୀଥୀ ମର୍ତ୍ତ୍ଵ ॥

(ପୁରତୋହବଲୋକ୍ୟ ସବିଶ୍ୱାସଃ)

ଚକିତ ଚକିତଃ କ୍ରାପି କ୍ରାପି ପ୍ରମୋଦ ନିରନ୍ତରଃ
କ୍ରଚନ ବନିତା କୁଞ୍ଛୋଃକୁଞ୍ଛଃ ନିଧାୟ ବିଲୋଚନେ ॥
କନ୍ୟତି ତଥାବହ୍ନାମେଷା ରଥାଙ୍ଗ କୁଟୁମ୍ବିନୀ
ଭବତି ନ ସଥୀ ଚାନ୍ଦ୍ରେବାସୀ ବିଦ୍ରଙ୍କ ବଧୁଜନଃ ॥

(କ୍ଷଣମନ୍ତ୍ରତୋଗ୍ରହା ସାଶର୍ଯ୍ୟଃ) ଅର୍ଯେ ଅତି ରମଣୀୟମିଦଃ ବର୍ତ୍ତତେ ।

ଉମ୍ମିଲ୍ୟ କମଲୋଦରେ ମଧୁଭରେ ଦୃଷ୍ଟିତୁବିଷ୍ଣଂ ନିଃ୍ରଂ
ମନାନା ଦୟିତଃ କଥକିଦଧୂନାନୋଃକଞ୍ଚା ଧାବତି ।

ଆଶ୍ରମ ମିଳ

(ଛଟ ତିନ ପଦ ପରିଭ୍ରମଣ କରିଯା ସାନନ୍ଦେ)

ଛୁଟିଛେ ମଲୟ ବାୟ କମଳେର ବନେ,
ଆଧଫୋଟୀ ପଦ୍ମକଲିଙ୍ଗଚ ସଥା ଛଲେ ;
ଲଭିତେ ତୁଳନା, ଶୁଗନ୍ଧ ଅନିଲ ସନେ,
ନିଃଖାସେ ପଡ଼ିଛେ ଯାହା ଯୁବା ଦମ୍ପତ୍ତୀର, .
ନିଜାୟ ମଗନ ସବେ, ଅଳସ ବିବେଶେ
ରାତ୍ରି ଜାଗରଣ ହେତୁ ପ୍ରଣୟେର ବଶେ ;
ଉଦ୍‌ଦାମ ମଦନ କେଲି ; ପରିଚୟ ଅନ୍ତେ ତାର ।

(ସମ୍ମର୍ଥେ ଦେଖିଯା ସବିଶ୍ଵରେ)

ଚକିତ ହଇଯା ଆତେ ଚକ୍ରବାକବଧୁ
ନିରଖିଛେ ଚାରିଦିକେ । ଅଗାଢ଼ ପ୍ରମୋଦେ,
କତୁ ଆଲିଙ୍ଗିଛେ କାନ୍ତରେ ତାହାର ଶୁଖେ ।
କତୁ କାନ୍ତ ପ୍ରତି କରିଛେ କଟାକ୍ଷ ପାତ,
ଦାରୁଣ ଉଂକଠାଭରେ । ରସିକା କେ ବଧୁ
ନା ହେବେ ଶିଷ୍ୟା ଏର, ହେନ ପ୍ରେମିକାର ।

(କିଛୁଦୂରେ ଯାଇଯା ସାର୍ଚଦ୍ୟେ)

କି ଶୁନ୍ଦର ! ଏମୋହର ଉତ୍ୱାଳିଂତ ପଦ୍ମ
ମଧୁ ଢଳ ଢଳ ।^o ହେରି ତାହେ ଆପନାର
ପ୍ରତିବିଷ୍ଵ ଖାନି, ଶୁଚତୁରା ମଧୁକରୀ
ଆପନ ଦୟିତ ବୋଧେ, ଉଂକଠାବଶତଃ
ନୃ ଯାଯ ଚଲିଯା । ହେନ କାଲେ ନିରଧିଯା
ଦାରୁଣ କୌତୁକେ, ଦୂରେ ନିଜ ସହଚରେ, .

শ্রীজগন্নাথ বম্বত নাটকম্

উৎকর্ণেশ্বনতং পুনঃ সহচরং দৃষ্ট্ব। বিলক্ষণ মুহূ
ন'স্থাতুং নচ গন্তব্যে চতুরা ভঙ্গী চিরং ভাস্যতি ॥

শশি । ইয়মতি প্রাতাতিক রামণীয়কাহতচিত্ত তয়া ন মাম
ভাবলোকয়তি ।

(তহুপস্থত্য বন্দে ইত্যপস্থত্য) দেবি বন্দ্যসে ।

মদ । কথং শশিমুখি বৎসে মে চিরমন্তচিত্ত তয়া
নাবধারিতাসি ।

শশি । দেবি কথং নিদ্রাকুলামিব ভগবতীং তর্কযামি ।

মদ । বৎসে ইবেতি কথং তথেব ।

শশি । অথ কথমিব ।

মদ । রাধামাধিবয়োরদ্য নিকুঞ্জমধিষ্ঠিতোঃ তত্ত্ব কুতকিতা-
লোকান্বিশেষমতিবাহিতা ।

শশি । অথ কৌদৃশস্তত্ত্বে বৃত্তান্তঃ ।

মদ । শুণু! (নয়নে অংজ্য) বৎসে জানাসি নিকুঞ্জ
ঐ প্রবেশাবধি ।

শশি । অধ ক্লিং ।

মদ । তদন্তরং ।

যন্ত্রেমুরবিদ্বিষঃ সমভবতেনাপি তস্যা মন্মে
মাধ্যম্যং পরিশঙ্কতে ভয় মনোজন্মত্পানির্ভরং ।

ବିଶ୍ୱଯେ ସ୍ତଞ୍ଜିତ ହୟ । ନା ପାରେ ଥାକିତେ
ହେଥା, ନା ପାରେ ଯାଇତେ ଦୟିତେର ପାଶେ ।
କମଳ ଉପରେ ସଦା ସୁରିଯା ବେଡ଼ାୟ ।

ଶଶି । ଅଭାତେର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଆଉହାରା ହ'ଯେ ଦେବୀ
ଆମାକେ ଦେଖିତେଇ ପାଚେନ ନା ।
(ଅଗ୍ରସର ହଇଯା ପ୍ରଣାମ ଓ ନିକଟେ ଗମନ ।)
ଦେବ, ପ୍ରଣାମ ।

ମଦ । କେ ? ବୋନ୍ ଶଶିମୁଖି । ତା' ଭାଇ ଅନେକଙ୍କଣ
ଆନ୍ମନା ଛିଲାମ ବ'ଲେ ତୋକେ ଦେଖିତେ ପାଇ ନି ।

ଶଶି । ଦେବୀକେ ଯେନ ସୁମ ସୁମେର ମତ ଦେଖାଚେ ନା ?

ମଦ । “ମତ” କେନ ଭାଇ, ସୁମ ସୁମଇ ବଟେ ।

ଶଶି । କେନ ଦେବି ?

ମଦ । ରାତ୍ରେ ରାଧା ମାଧବ ନିକୁଞ୍ଜେ ଛିଲେନ । ତା'ଦେର
ରଗଡ଼ ଦେଖିତେ ଦେଖିତେ ରାତ ଫୁରିଯେ ଗେଲ ।

ଶଶି । ମେଥାନେ କି ସବ, କି ରକମ ହ'ଲ ଦେବି ?

ମଦ । ଶୁନ୍ବି ? ଶୋନ୍ । ନିକୁଞ୍ଜେ ପ୍ରବେଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମବ
ତ' ତୁଇ ଜାନିସ୍ ।

ଶଶି । ହଁୟା । ତାର ପରିକି ହ'ଲ, ତାଇ ବଲୁନ ।

ତାରପର ?

ମଦ । ସ୍ତଞ୍ଜିତ ହଇଲ କୁଷ ହେରି କ୍ଲପ ରାଶି ।

ଶ୍ରୀମତୀ ରାଧାର । କିନ୍ତୁ କହି ଶୋନ୍ ଶଶି,
କୁଷେ ହେରି ତାର ମନ ହଇଲ ଉଦ୍‌ବସ,

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ଥ ବଲ୍ଲଭ ନାଟକମ्

କାମେସୁ ବ୍ରଜୁପକ୍ଷ ବାତ ବିସର ପ୍ରାପ୍ତୋଦୟୋ ନ କଣ
ଦଶାସଂ ହରିଣୀହଦୃଶୋ ବିତନୁତେ ତସ୍ତ ପ୍ରକଳ୍ପୋ ଯଦି ॥

ଶଶି । ପ୍ରିୟଂ ମେ ପ୍ରିୟଂ କୃତାର୍ଥାହସ୍ତି ।

ମଦ । ଇତଃ ପରମପି ସ୍ଵହଦାଂ କୃତାର୍ଥତା ।

ଶଶି । ଅପିନାମଦୃଷ୍ଟଂ ଦେବ୍ୟା ଅନ୍ୟଦପି ।

ମଦ । ସମସ୍ତମେବ ।

ଶଶି । ତତ୍ତ୍ତ୍ଵତଃ ।

ମଦ । ବ୍ୟସ !

ସାଶକ୍ଷସମନୋଭବ ପ୍ରହସିତଃ ସାପତ୍ରପଂ ସମ୍ବୟଂ
ସାମ୍ବୟଂ ସମନୋହରାତ୍ମକପଦଃ ସପ୍ରେମ ମୋତ୍କଷ୍ଟିତଃ ।
ରାଧୀରୀଃ ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଚ ତଦା କୁଞ୍ଜେ ତଦାସୀଦ୍ରତଃ
ଯେନାସୀମଦନୋପି ବିଶ୍ୱାସ ନ୍ରିଦ୍ଧାନ୍ତରୋ ନିର୍ଭରଂ ॥

ଲଜ୍ଜାୟ କାତର ; ମଦନେର ଭୟେ ଭୀତ ।
ହେନ ଭାବ ମୃଗନୟନାର ନା ସୁଚିତ
କୋନ କାଲେ, ମଦନେର ବାଣ ପକ୍ଷ ବାୟେ,
କମ୍ପାଦି ପୁଲକେ କୁଣ୍ଡ ନା ହ'ଲେ କାତର ।

- ଶଶି । ବେଶ । ବେଶ । କି ଆହ୍ଲାଦ ହ'ଛେ । , .
- ମଦ । ତା' ତ' ବଟେଇ । ସଥିଦେର ଏର ଚେଯେ ଆହ୍ଲାଦ
ଆର କିସେ ହବେ ?
- ଶଶି । ଦେବ, ଆରଓ କିଛୁ ଦେଖେଛେ ?
- ମଦ । ସବ ଦେଖେଛି ଲୋ ସବ ଦେଖେଛି ।
- ଶଶି । ତାରପର କି ଦେଖିଲେନ ବଲୁନ ନା ।
- ମଦ । ଶକ୍ତି ହଇଲ ଆଗେ, ଅତଃପର ଦୌହେ
ଲଜ୍ଜାୟ କାତର ହ'ଲ ଘ୍ରାନ୍ ଶରାଘାତେ ।
- ତାରପର ଗରବିନୀ ଗର୍ବ ହାନି ଭୟେ
କରେ ଅଭିମାନ । ନିଜମାନ, ନାରୀ ହ'ଯେ
ଖୋଯାଇଲେ, ଅପୟଶ ଘୋଷିବେ ଜଗନ୍ ।
- ପରୌକ୍ଷା କାରଣ, ଝଙ୍କେର ଗଭୀର ପ୍ରେମ
ମାନଭରେ ଅତଃପୂର୍ବ ରହେ ଅଧୋମୁଖେ ।
- ତାହା ହେରି କାଣୁ, ସପ୍ରେମ ଉକ୍ତାଙ୍ଗରେ
ଧରି ହୁତ ତାର, ଅବେଶିଯା କୁଞ୍ଜମାଝେ
- କରିଲେନ ଅପୂର୍ବ ବିହାର । ନିଜେ କାମ
ନେହାରି ବିଶ୍ୱଯେ, ହେନ ଅପରାପ କେଲି ,
- ସୁନ୍ଦିନ୍ଦ ଭୁସ୍ତର ହ'ଲ ; ଅପରେ କା କଥା ।

ଶ୍ରୀକର୍ମାଥ ବଲଭ ନାଟକମ्

- ଆହିର ରାଗେଣ

ଯଦୁ ମଞ୍ଜୀର ରବାନୁଗତଂ ଗତମନୟା ଶୟନ ସମୀପଃ ।
ମଧୁରିପୁଣାପି ପଦାନି କିଯନ୍ତ୍ର୍ୟପି ଚଲିତଂ କିଯଦରୁକ୍ରମଃ ॥
ଶଶିମୁଖି କିଂ ତବ ବତ କଥୟାମି ।
ରାଧା ମାଧବ କେଳି ଭରାଦହମଦୁତମାକଲଯାମି ॥ତ୍ରୁ ॥
ମିଲିତମିଦଂ କିଲ ତନୁଯୁଗଳଂ ପୁନରପି ନ କଞ୍ଚନ ଭେଦଃ ।
ବିଷମ ଶରାଙ୍ଗ କୀଲିତମିବ ସଥି ଗଲିତ ଚିରନ୍ତନ ସ୍ଵେଦଃ ॥
ନଥର ରଦାବଲି ଖଣ୍ଡିତମପି ଗୁରୁ ନିଃସିତାୟତ ଭୀତଃ ।
କୁନ୍ଦ ଗଜାଧିପ ମୁଦମାତନୁତାଂ ରାମାନନ୍ଦ ରାୟ ସୁଗୀତଃ ॥

ଶଶି । ଦେବି ଅସ୍ଵଦ୍ଵାମିବେଦଃ ପ୍ରତିଭାତି ମାମ୍ ।

ମନ୍ଦ । କଥମିବ ।

ଶଶି । ତୟୋଃ କଥମୀଦୃଶଃ ସୌରତ କୋଶଳଃ ଜାତଃ ।

ମନ୍ଦ । ଅୟି ସରଲେ !

গীত ।

মৃহু মঞ্জীররবে ধীরি ধীরি চলল
 শ্রীরাধা শয়ন সমীপে ।
 মধুরিপু আগুসরি চলল রাধিকা হাহা
 মৃহু মৃহু তহু অহুরূপে ॥
 সখি, কি কহিব কেমন হেরিল ।
 রাধা মধুব কেলি অপরূপ নেহারিমু
 নয়ন না পাশরণ গেল ॥
 মিলিত ভেল যব চারুতমু যুগল
 তহু কাহা হেরই না ভেদ ।
 মদন শরাঘাতে ছহু ভেল জুর জুর
 গলল চিরস্তন স্বেদ ॥
 নথর দশানাঘাতে খণ্ডিত ভেল তমু
 ভয়ে ঘন ত্যজই নিঃশ্বাস ।
 কেলি কালে রাখে মাথে চরণ চতুষ্টয়
 জ্যোতিশের ইঙ্গু অভিলাষ ॥
 শশি । দেবি, এযে কেমন কেমন ঠেকছে ।
 মদ । কেন লোঁ ।
 শশি । তারা ত' ছেলে মানুষ । এমন স্বরত কৌশল
 . শিখ্ল কার কাছে ?
 মদ । দেখ শশিমুখি, তুই বড় বোকা । ওলো, মন
 বিদ্যে শিখ্তে হ'লে, গুরুর কাছে ভালু ক'রে ।

শ্রীজগন্ধার বলভ নাটকম্

উপদিশতি গুরুগুরু প্রয়ত্না

তদপিচে কালবশাং প্রযাতি পাকঃ ।

ইতি কিল নিয়তাঃ সমস্ত বিদ্যাঃ

স্মরতকলাঃ স্বতএব সন্তবত্তি ॥

অত্রাস্তরে স্মরত কেলি কলাষ্ঠ তাষ্ঠ

প্রায়েণ শিক্ষিত ইবেষ শশী চিরেণ ।

যোগ্যাঃ ততঃ কিমপি কর্তৃমিব প্রকামঃ

সংসেবতেষ্ণ চরমাঃ দিশমাদরেণ ॥

শাশ্বতি । সম্প্রতি চ কলায়ণিনোঃ অভিষ্ঠত স্মরত প্রমোদ
লক্ষ্মী পরিচয় নির্বর্তমায়তোচিরেণ নথপদ দশ-
নাক্ষ চারু ভূষা ললিততমঃ বপুরৌক্ষিতুঃ মনো মে ।

ততঃ প্রবিশতি সহরা রাধিকা চাতিদূরে কুষওঃ ।

রাধা । (পুরতোহবলোক) আপসন্নাহঃ দিসা মুহাহঃ তা
কধঃ উবৰারিত রীরা গমিসুসঃ ।

(সহরঃ দ্বিত্রাণি পদানি পরিক্রম্য বলিঃ গ্রাবম-
বলাকতে ।)

কুষওঃ । (ক্ষণঃ নির্বর্ণ্য) অহো ভয় মন্মথ সম্বলনা মৃগাক্ষী !

দ্বিত্রাণ্যেব পদানি গচ্ছতি জবাদ দ্বিত্রাণি মন্দঃ পুন
দ্বাসোৎকল্পমথাপি পঞ্চতি দিশঃ সাকুতমেতাঃ পুনঃ ।

ଉପଦେଶ ନିତେ ହୁଏ । ଆବାର ଅନେକ ଦିନ ଖ'ରେ
ତା' ଅଭ୍ୟାସ କରୁଥେ ହୁଏ, ତବେ ଶେଷେ ଯାଏ । କିନ୍ତୁ
ଏହି ରତି ବିଦ୍ୟେ ହ'ଲ ସ୍ଵୟଂ ମିଛ ବିଦ୍ୟେ, ଏକି
ଆର କାରୁର କାହେ ଶିଖିତେ ହୁଏ ? ତାର ପାଇଁ ଯା'
ବଲଛିଲାମ ଶୋନ୍ । ଏମନ ସମୟ ଚାଦି ତାଦେର
ରତି କଲା ଦେଖେ ଯେନ ଶିଥେ ପ'ଡ଼େ ନିଯେ ପଞ୍ଚମ
ଦିକ୍ ସିମ୍ବିତିନୀର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗତ ହ'ଲ । ଶୁଣି ସବ ?
ଶଶି । ଆହା, କତ ଦିନ ହ'ରେ ଶୁରତ କେଲିର ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହଣ୍ଡାଯାଇ
ତାରା ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କ'ରିଲ । କିନ୍ତୁ ଏଥନ୍ ଯେ
ଏକବାର ସେଇ ନିଃନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଛାପ ମାରା ମନୋହର ଯୁଗଳ
ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖିବାର ଇଚ୍ଛା ହ'ଛେ ।

(ହରାନ୍ତିତା ଶ୍ରୀରାଧାର ଓ ଦୂରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପ୍ରବେଶ)

ରାଧା । (ମୟୁଥେ ଦେଖିଯା) ଇଃ, ଚାରଦିକ ଯେ ଆଲୋଯ ଭ'ରେ
ଉଠେଛେ । ଏଥନ ଏହି ବେଶେ କି କ'ରେ ଯାଇ ?

(ହିନ୍ଦୁ ତିନ ପଦ ପରିକ୍ରମାନ୍ତର ଗ୍ରୀବା ବୁଝିମ କରିଲା
ଦେଖିତେ ଲାଗିଲେନ ।)

କୃଷ୍ଣ (କ୍ଷଣକାଳ ଚିନ୍ତା କରିଯା)

ଆହା, ଭୌତା, ମନ୍ମଥ ପୀଡ଼ିତା ପ୍ରାଣ ପ୍ରିୟା
ହରିଣ ବୟନା ମୋର । କତୁ ଚଲେ ଭରା,
କତୁ ବା ଘର୍ମର୍ମ । ଥର ଥରି କାପେ ତହୁଁ
ଆତକ ବିହୁଲା । ଚମକିଯା ହେରେ
ଚାରି ଭିତେ । ଅଦୃଶ୍ୟରେ ନେହାରେ ବାହୁବ ।

ଶୈଖପଦାର୍ଥ ବନ୍ଧୁତମାଟକମ୍

ଯୋନସ୍ୟାଦପି ଗୋଚରେ ନୟନଯୋନେ ଦିଷ୍ଟମେତଃ ଜନঃ
সମ୍ପ୍ରତ୍ୟେତି ପଦେ ପଦେ ବ୍ୟବହିତଃ ମାମଣ୍ଡିକେପି ଶ୍ରୀଯା ॥
(ରାଧା ପୁନଃ ସହରଂ ପରିତ୍ରାମତି ।)

ଅଛ । ବଂସେ ପଣ୍ଡ ପଣ୍ଡ ପୁରତୋ ରାଧିକାଂ କତିଚିଦ୍ଭୂରେ
ମଧ୍ୟବଞ୍ଚ ।

ଇହଂହି । ନ ବ୍ୟାଲାଦପି ସଂବିଭେତି ପୁରତଃ ସ୍ଥାଣୋର୍ଯ୍ୟଥା ଦୂରତୋ
ମୋରିଥାକରିଗର୍ଜିତାଦପି ଯଥା କାକାବଲୀ ନିଷ୍ପନ୍ନାଂ ।
ନୈବେଯଃ ତିମିରେପି ମୁହ୍ୟତିତିରାଂ କାମଃ ପ୍ରକାଶେ ଯଥା
ତମୟେ ବିରହେପିନୈବ ବିଧୁରା କାନ୍ତସ୍ତ ଘୋଗେ ଯଥା ॥

ଲଲିତ ରାଗେଣ

ଅଭିଷତ ଗାଢ଼ ମନୋରଥ ସମୁଚ୍ଚିତ ରାତିପତି ସମର ବିଶେଷେ ।
ବିଜୟ ପରାଜୟ ପରିଚୟ ବିଭୂଷିତ ଚେତସିବ ଲଦ୍ଭିଲାସେ ॥

ଲଲିତ ମନୋହର ଦେହା ।

କଥୟତି ପରିଚ୍ୟମିଯମତି ନିପୂଣ ମୁହୁପଦ କମଳ ଲବେହା ॥୫॥

କୁଞ୍ଚମ ଶରାଦନ ଶରନିକର ଧବନି ମଣିତ ମନୋହର ଘୋୟେ ।

ଶୁଣ ପରିପାଟିତରା ପରିକଲ୍ପିତ ନଥ ଦଶ୍ମନ କ୍ଷତ ଦୋଷେ ॥

ଶଙ୍କପାତ୍ର ରତ୍ନ ନରାଧିପ ବିଦିତେ ଶୁଣିକ ଜନାହିତ ଶୋୟେ ,

ଶାମାନନ୍ଦ ରାଯ କବି ଭଣିତେ ହଦ୍ୟଃ କୁରୁତ ବିଦୋଷେ :

ନିକଟେ ଯଦ୍ୟାପି ଆମି, ମନେ ଗଣେ' ପ୍ରିୟା
ନାହିଁ ନିକଟେ ତାହାର, ଗିଯାଛି ଶୋଥାୟ ।

(ରାଧାର ପୁନରାୟ କ୍ରତ ପରିକ୍ରମଣ)

ମଦ । ଦେଖେଛିସ୍ ଶଶିମୁଖି, ସାମନେ ରାଧା ଆର ଏ ଦୂରେ ମାଧବ ।
ହେରି ଶୁକ୍ଳ ବୃକ୍ଷ କାଣ୍ଡ ସମ୍ମଥେ ତାହାର ।
ଭୁଜଙ୍ଗ ଅଧିକ ଗଣେ ଅତୀବ ଭୌଷଣ ।
କାକଧବନି ଶୁନି କାଣେ, ଚମକି ଉଠିଛ
ଗନି ଗଜେନ୍ଦ୍ର ବୁଝନ୍ତି । ତମମା ଆବୁତା
ରଜନୀର ଚେଯେ, ଦିବସେର ଏହି ଶୁଭ ଆଲୋ
ମୁହ୍ୟମାନା କରିତେଛେ, ଆହା । ମନେ ହସ୍ତ
ଏ ସକଳ ହେରି, ହୟେଛେ ବିଧୁରା ରାଧା
ଦୟିତ ମିଳନେ, କାନ୍ତ ବିରାହେର ଚେଯେ ।

ଗୌତ ।

ମନସିଙ୍ଗ ସମରେ

ବିଜୟ ପରାଜୟ

ଅଭିଲାଷ ହଦ୍ୟେ ଦୋହାର ।

ତୁରିତେ ଆନେର ମନ } ଦୋହେ ବ୍ୟାକୁଳା ହସ୍ତ

ସମୁଚ୍ଛିତ ମମୋରିଥ ସାର ॥

ଶୁଲଲିତ ସୁମ୍ମାଖ୍ୟ ତମୁ ।

କୋମଳ ପଦ କମଳ . ଚଲନେ କି ଶୋଭା ହସ୍ତ

ମୃଞ୍ଜୀର୍ବାନ୍ତେ କୁଣ୍ଠ ରଣ୍ଠ ॥

ନଥ ରଦ କ୍ରତ ଚିନ୍ତ . ଦୋଷ ସବ ଶୁଣ ଭେଦ

ରାମାନୃତ ରୀଯ କହି ଗାୟ ।

ଶ୍ରୀଅମ୍ବାଧ ବନ୍ଦି ନାଟକମ्

ତଦତିଭୟେ କାତରେଯଃ ବଂସା । ତୃ ଉପହୃତ୍ୟ

ସଞ୍ଚାବସାମଞ୍ଚାବଦେନାମ୍ ।

(ଉପହୃତ୍ୟ) ବଂସେ ସ୍ଵାଗତଃ ତେ ।

ନାଥା । '(ସମ୍ଭାବମବଲୋକ୍ୟ) ଅଏ କଥଃ ଏଷା ଦେହୀ । (ସଲଜ୍ଜଃ
ବନ୍ଦତେ ।)

(ନେପଥ୍ୟ କଳକଳଃ)

ଅବ୍ରଙ୍ଗଣ୍ୟମ୍ ଅବ୍ରଙ୍ଗଣ୍ୟମ୍ । (ସର୍ବାଃଶ୍ରତିମଭିନ୍ୟନ୍ତି)

ମେପଥ୍ୟେ । ଶୃଦ୍ଧଭ୍ୟାକ୍ଷରାକ୍ଷଲେନଚ ବଲାଦେଷ କ୍ଷମାମୁଲ୍ଲିଖନ୍
କଳ୍ପାନ୍ତନ୍ତନ୍ଯନ୍ତ ଗର୍ଜିତ ସନ୍ଧାନେନ୍ଦିଶୋ ଦାରଯନ୍ ।
ଉତ୍କାଚିଃ ପ୍ରତିମଲମକ୍ଷିଯୁଗଳଃ କ୍ରୋଧାଦିବାନ୍ଦୋଲୟ
ମେଷ ବ୍ୟାପଦି ମଜ୍ଜଯନ୍ ବ୍ରଜମଭୂଦୈବାଦରିଷ୍ଟୋହଗ୍ରତଃ ॥
(ସର୍ବେ ନିକୁଞ୍ଜୋଦରେ ଆଜ୍ଞାନମପବାର୍ଯ୍ୟ ପଶ୍ଯନ୍ତି ।)

କୁଷଃ । (ସାତୋପମୁପସର୍ପନ) ଅଭୟଃ ଘୋଷ ନିର୍ବାସିନାମ୍
(ସଗର୍ବଃ ବାହ୍ୟମୁଦ୍ୟମ୍)

ଦୃପ୍ୟାତ୍ମାନବଶୀର୍ଣ୍ଣ ଶୈଳ ବଲୟ ହେଣ୍ଟି ମହାବୃଳାଷ୍ଟନେ
ବୈରି ବ୍ୟାକୁଳ ଶକ୍ର ଶାନ୍ତିକମଥ ପ୍ରୋଦ୍ବାମୟୁପେପିଚ ।

‘গজপতি সহিত বসিক মেদিত হ’ক

প্ৰেমে ভাস্তুক’ জ্যোতিশ রায় ॥

ওলো, রাই ভয়ে বড় কাতৰা হ’য়েছে। চল ওৱা
কাছে গিয়ে ওকে একটু ঠাণ্ডা কৰিগে। (নিকটে
যাইয়া) কি ব’ন্ন! খবৰ সব ভাল ত?

রাধা। (সমস্তমে দেখিয়া স্বগত) একি দেবী কোথা থেকে
এলেন? (সলজ্জ নমস্কার কৰিলেন।)

(নেপথ্য কোলাহল)

সকলে ‘কিসের শব্দ, কিসের শব্দ’ বলিয়া উৎকর্ণ হইলেন।
নেপথ্যে। শৃঙ্গ ও ক্ষুরের ঘায়ে সবলে মেদিনী
কৰিতেছে বিদৌরণ। অলয় কালিন
জলোচ্ছুস সম এৱ গৰ্জন ভীষণ
দৃকে দিকে মহাৱৰবে হ’তেছে ধৰণিত।
নেত্ৰদ্বয় মহাৱৰোষে হ’তেছে ঘূৰ্ণিত
উক্ষাপিণ্ড সম। হেৱি অজবাসিগণ,
মগন হ’য়েছে সব দুর্দেব আবেশে।

(সকলে কুঞ্জমধ্যে গমন কৰিয়া দেখিতে লাগিলেন।)

কৃষ্ণ (সগৰ্ব্ব আস্ফালন সহ) ভয় নাই অজবাসিগণ।

(বাহু উদ্ধৃত কৰিয়া) সমুংত স্তন্ত সম কৃষ্ণ ভুজযুগ,

দৰ্পিত হানবকুল-ভীতা ধৱণীৱ

সামুদ্রিক অৱলোকন অৱাতি কাতৰ যবে।

হন দেবৱৃত্ত, তাহারে অৱায় কৰে

শৈক্ষণ্যাত্মক বলভ নাটকম্

অশ্মিন্দ কৃষ্ণভুজেপি জাগ্রতি ভয়ং নিত্যং তদেকাশ্রয়ান্

যোষস্থানপি সংস্পৃশেদহহ কিং আণেশ্বর্ম ক্রীড়তি ॥

(সাটোপং পরিকামতি ।)

নেপথ্যে । তোঃ কষ্টঃ কষ্টঃ ।

ষাভ্যাঃ গিরীণামপি শৃঙ্খবন্ধঃ সোচ্চুগ্রামেন বিদারিতাঞ্চে ।

তেয়োরনেনোৎপল কোমালাঙ্গো লক্ষ্যী কৃতো বালতনুম্র'কুন্দঃ ॥

মদ । (বিলোক্য সাঞ্চং)

অগ্রক্ষের্ণি সহস্র ভারমতুলং দেবাজয়াশা কৃতঃ

শ্রীদেবি ব্রতমাচর ব্রজজনাঃ কানন্দবাত'পি বঃ ।

মাতদে'বকি কিং ভবিষ্যসি গতানন্দদয়ো রাধিকে

শৃণ্যং তে জগদ্দত্ত জাতমধুনা হাহা হতাঃ শ্মোবয়ম্ ॥

রুধা । (প্রতিমভিনীয় সাতক্ষং) হন্তি মহঃ মন্দভাট্টপীঁএ

গ্রআরিসং দুদৈব বিষ্ণুমিদঃ ছাদঃ ।

ଅଭୟ ପ୍ରଦାନ । ଥାକିତେ ଜାଗ୍ରତ ତାର
ମେହି ଭୁଜ ଦୟ, ଭୌତ ହବେ ବ୍ରଜବାସୀ,
କୃଷ୍ଣର ଆଶ୍ରିତ ନିତ୍ୟ । ଦୁଷ୍ଟ ବୃଷାମୁର
କରିଲେତେବେ କ୍ରୀଡ଼ା ଏବେ ମମ ପ୍ରାଣସହ ।

(ସୁଦର୍ଶନେ ପ୍ରଶ୍ନାନ)

ଅପଥ୍ୟ । ହାୟ ହାୟ, ହେରି ତୁଙ୍ଗ ଶୃଙ୍ଗ ଅଚଳେର
ନା ପାରି ମହିତେ ଏହି ଦାନ୍ତିକ ଅମ୍ବର,
ବିଦରିଯା ମହାଦର୍ପେ, କମଳ କୋମଳ
ଶିଶୁ ମୁକୁନ୍ଦେର ପ୍ରତି ଧାୟ କ୍ରୋଧଭରେ ।

ମଦ । (କାନ୍ଦିଯା) ହାୟ ହାୟ, କିହିଲ କିହିଲ ! ଲୋ ଧରଣି,
ମହିତେ ହଇବେ ଆଜି ମହା ଭାର ତୋମା ।
ଦେବଗଣ-ଜୟ-ଆଶା ଘୁଚିଲ ଯେ ଆଜ ।
ବୈକୁଞ୍ଚେ, ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ ଆଜି, ଧରିତେ କି ହ'ବେ,
ବ୍ରତ ଚାରିଣୀର ବେଶ ? ବ୍ରଜ ବାସିଗଣ,
କୋଥା ଆର ତୋମାଦେର ଆନନ୍ଦ ସଂବାଦ ?
ମା ଯଶୋଦେ, କିହିଲ ଆଜି କୋର ହାୟ !
ପିତା ନନ୍ଦ ସହୟିତ ଗୋପକୁଳ ଆଜି
ମଜିଲ ସକଳେ । ରାଧେ, ଭଗନ୍ତି ଆମାର,
ଆଜି ଯେ ଜଗର୍ଣ୍ଣ ଶୂନ୍ୟ ହିଲ ତୋମାର ।
ଅମରାତ୍ମକାରୀ, ମରିଲାମ ମବେ ।

ରାଧା । (ଉଦ୍ଧରଣୀ ହେତୁଯା ମାତଙ୍କେ) କି ହର୍ଦୈବ ! କି ହର୍ତ୍ତ
ଭାଗ୍ନିନୀ ଭାଗ୍ନି ସଇ । (ଶଶମୁଖୀଙ୍କ ଗାୟେ ଚାଲିଲା)

শ্রীজগন্ধাৰ্থ বলভ নাটকম্

শশি । সখি সমাধসিংহি সমাধসিংহি এষ খলু মুকুন্দঃ ।

নেপথ্যে । যত্রোন্মৌল্যি মৌলিতঃ ত্রিভুবনঃ যত্রোন্মত্যান্তঃ

যশ্চিন্ম ভাষ্যতি ন অমন্তি বিরতিপ্রায়েণ বাতাঅপি ।

ক্ষিপ্তু কন্দুক লীলয়া তমধুনা বৃন্দাবনাদ্বৰতো

হস্তারিষ্টমরিষ্টমেতদকরোৎ শ্রীমান্ম মুকুন্দো জগৎ ॥

(ততঃ প্রবিশতি কৃষ্ণঃ । সর্বা সম্পূর্ণালোকযন্তি ।)

মদ । অহো রামণীয়কং জয়শ্রীভূঘণস্য বৎসস্ত ।

তথাহি । বিশ্রান্তালক বলৱী পরিমিলৎ স্বেদোদবিন্দুৎ কর

ব্যালিপ্তালিক চন্দনঃ ক্রমগলৎকেকিছদোভং সকঃ ।

পাদক্ষেপ সমুচ্ছলৎ (ক্ষিতিরজো রম্যাঙ্গরীগ

শ্চিরাদানন্দঃ বিতনোট্যয়ঃ নয়নয়োরাবির্ভবমাধ্বঃ ॥

ପଡ଼ିଯା କାହିତେ ଲାଗିଲେନ ।)

ଶଶି । ସହ, କ୍ଷିର ହ' । ଭୟ କି ? ଜାନିସ୍, ଏ ଆର କେଉଁ
ନୟ, ଏ ମୁକୁନ୍ଦ ।

ନେପଥ୍ୟ । ନେତ୍ର ଉତ୍ସୁଳନେ ଯାର ବାରେକେର ତରେ,

ମୁଦେ ଯାଯ ତ୍ରିଭୂବନ ଆଁଥି । ବାରେକେର.

ଉତ୍ତରତିତେ ଯାର ନତ ହୟ ଚରାଚର ।

ଅମଣ କରିଲେ ଯିନି ବାରେକେର ତରେ,

ଗଗନେ ପବନ ଆର ନା କରେ ଅମଣ

ଶ୍ରୀମାନ୍ ମୁକୁନ୍ଦ ସେଇ, ଦୁଷ୍ଟ ଅସୁରେରେ

କରିଯା ମର୍ଦନ ଆଜି, କନ୍ଦୁକେର ପ୍ରାୟ

କୌଡ଼ା ଭରେ କ'ରେଛେ ନିକ୍ଷେପ, ବହୁଦୂରେ

ବୁନ୍ଦାବନ ହ'ତେ । ଶାନ୍ତା ଏବେ ଧରା ।

(କୁଷେର ପ୍ରବେଶ ଓ ସକଳେର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିପାତ୍ର ।)

ମଦ । ଜୟଶ୍ରୀ ଭୂଷିତ କୁଷେକେ କି ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଚେ ।

ଚୁଲଞ୍ଚିଲୋ ଏଲୋ ମେଲୋ ହ'ଯେଛେ । କପାଳେର

ଚନ୍ଦନ ଘାମେ ଲେପେ ଗେଛେ । ମାଥାର ମୟୁର ପାଥା

ଧୀରେ ଧୀରେ ନେମୀ ପ'ଡ଼ିଛେ । ଧୁଲାୟ ଗା ଡ'ରେ

ଗେଛେ । ମାଧ୍ୟବକେ ଏ ବେଶେ ଯା ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଚେ ।

ଆମାୟ କିନ୍ତୁ ହୁବୁ ଭାଲ ଲାଗୁଛେ । (ଆଗ୍ରହୀ
ହଇଲୁ)

କୁଷେର ପାଦରେ ବଡ଼ ବରାତ୍ ଦୁର୍ଜୀର ଯେ,
ତୋମୀଯୀ ଫେରୁ ଦେଖିତେ ପେଲାମ । ଶୁଦ୍ଧ ଦେଖା

শৈজগন্ধার্থ বলভ নাটকম্

- (উপস্থিত্য) দিষ্টাদৃষ্টেসি বৎস জয়ত্রী স্বয়ম্ভরালিঙ্গিতঃ ।
 কৃষ্ণঃ । (দৃষ্ট্বা সহর্ষং) দেবি স্বাগতং তে ।
 মদ । স্বাগতমধুনা বৎসেন জয়ত্রী ভূষণেন দৃষ্টেন । তত্ত্বৎস
 ক্ষণমিহ বকুল পাদপোপবীথ্যাং বিশ্রাম্যতাঃ ।
 কৃষ্ণঃ । যদ্বিভুতিতং দেবৈ (ইত্যুপবিশ্রিতি ।)
 মদ । (সন্নেহমঙ্গং স্পৃশতি) বৎস কৃত দুষ্কর কর্মণঃ ।
 কিমপি পরিতোধিকং দিঃসামি ।
 কৃষ্ণঃ ! যদভিভুতিতং দেবৈ ।
 মদ । (নিক্রম্যরাধামাদায় প্রবিশ্য) বৎস, নবাভিসঙ্গ বিধুরাঃ
 আমোন্মীলিত লোচনাম মধুরালোকনেনৈনাঃ সন্তাবয
 চিরাদিব ।
 (কৃষ্ণঃ সম্পূর্ণালোকয়তি ।)
 মদ । বৎসে ক্রুড়সঙ্গর পরিশ্রমোল্লসৎ স্বেদ বিন্দু নিকৌৱঃ
 করম্বিতম্ । অঞ্চলেন নিজ বাসসঃ প্রিযং বীজয়ো
 গিরাভিনন্দ্য চ ।
 (রাধা সুম্পূর্ণং বীজয়তি ।)
 মদ । ইতঃ পরং কিন্তে এখ্যু সম্পাদয়ামি ।
 কৃষ্ণঃ । দেবি ইতঃ পরং কিন্তে প্রিয়ত্বত্বাত্তা প্রিয়ক্ষ্যযাগেন
 পঞ্চেষোবিশিথা বলীভিরাত্তা প্রিয়ক্ষ্যযাগেন
 চেদ্বৃক্ষেক নিদানমেণনয় । আত্ম প্রসাদান্তব ।

আবাৰ জয়ত্বী ভূষিত।

কৃষ্ণ। (দেখিয়া সহৰ্ষ) দেবি, আপনাদেৱ খবৰ সব ভাল ত'?

মদ। তোমাকে জিতে ফিলে আস্তে দেখে উপস্থিত বেশ
ভাল খবৰ। তা' ভাট তুমি এই বকুল তলায়
একটু ব'সে জিবও।

কৃষ্ণ। আপনাৱ যা উচ্ছা। (বসিলেন)

মদ। (সন্নেহে অঙ্গ স্পর্শ কৰিয়া) কৃষ্ণ, তুমি বড় অসাধ্য
সাধন ক'বেছ। এখন কি প্ৰবন্ধাব চাও বলত'।

কৃষ্ণ। আপনাৱ যা খুসৌ।

(মদনিকাৰ বহিৰ্গমন ও বাধাকে লইয়া প্ৰবেশ)

মদ। এই নতুন-মিলন-কাতৰা, ভয়ে চোক বুজে আছে।
এৱে পানে একটু মিষ্টি ক'ৱে তাকিয়ে একে সুখী
কৰত'।

(কৃষ্ণ সম্পূর্ণ নেত্ৰে দেখিতে লাগিলেন)

মদ। ওলো, হৃদ্বান্ত অশুবেৱ সঙ্গে যুক্ত ক'বে পৰিশ্ৰমে যে
• এব ঘাম দিচ্ছে। ইধুকে অঁচল দিয়ে একটু হাওয়া
কৰ, হ'টা মিষ্টি আলাপ কৰে খুণ্ণী কৰ।

(রাধা নিঞ্জি বন্ধুকলে সাগৃহে ব্যৱজন কৰিতে লাগিলেন)

মদ তোমাৰ জন্ম কি ক'বৰ বল।

মদ। দেবি এই কলুম্বে আৰ কি আছে, যে
মদনেৰোৱানে ধৰন দেহ শুণিয় যাচ্ছিল,
আপনাৰ দুঃখতে এই হৱিণ ন পেতে

ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ ବଲ୍ଲଭ ନାଟକମ्

ଭୂଯଃ ସେୟମଳଣ୍ଡିକାଚନ ଦୃଶୋଃ ପୀଘୁଷଧାରା ଯଯା କିଷ୍ଵାତଃ
ପରମଣ୍ଡି ଦେବି ଭୁବନେ କିଞ୍ଚିଂ ପ୍ରସଂ ମାଦୃଶାମ୍ ॥

ମଙ୍ଗଳ ଗୁଜ୍ଜରୀ ରାଗେଣ

: ପରିଣତ ଶାରଦ ଶଶଧର ବଦନା ।

ମିଲିତା ପାଣିତଳେ ଗୁରୁମଦନା ॥

ଦେବି କିମିହ ପରମଣ୍ଡିମଦିଷ୍ଟଃ ।

ବହୁତର ସୁରୁତ ଫଳିତମନୁଦିଷ୍ଟଃ ॥୫॥

ପିକ ବିଧୁ ମଧୁ ମଧୁପାବଳି ଚରିତଃ ।

ରଚୟତି ମାମଧୂନା ସୁଥ ଭରିତଃ ॥

ଅଣୟତୁ ରୁଦ୍ରନୃପେ ସୁଥମମୁତଃ ।

ରାମାନନ୍ଦ ଭଣିତ ହରି ବମିତମ୍ ॥

ତଥାପି ଈଦମନ୍ତ୍ର ।

ଶ୍ରୀଦ୍ଵାବଦ୍ଵାମତିମର୍ମ ପ୍ରତିଦିନଃ ଗୋପାଳ ଲୌଲକ୍ଷ୍ମୀ ଯଃ

ସଂସେବେତ ରହସ୍ୟମେତଦତୁଲଃ ଲୌଲାମୃତଃ ଲୋଲଧୀଃ ।

ତପ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟମଧ୍ୟରେ ମାନସେ କିଲ କୃପାଦୃଷ୍ଟ୍ୟା ଭବତ୍ୟା ସନ୍ଦା

ଭାବ୍ୟଃ ସେନ ନୃଜେପ୍ତାତଃ ବ୍ରଜବନେ ସିଦ୍ଧଃ

‘ସମାପ୍ନୋତିସଃ ।

ତଥାନ୍ତ୍ର ।

ନୃଜେପ୍ତାତଃ ସର୍ବେ ।

ରାମାନନ୍ଦ ରାଯ ବିଜ୍ଞଚିତଃ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ଧାର୍ ବଲ୍ଲଭ ନାମ

ନାଟକଃ ସମାଖ୍ୟ ॥ ୩ ॥

শ্রীজ্ঞানগুল মিলন

পেয়েছি। আমন্দে চোখে ধারা গড়িয়েছে।
এই পৃথিবীতে আমার আর পাবার কি কিছু
বাকি আছে ?

গীত।

নিরমল শারদ শশধর বদনা।
পেয়েছি হাথে আজি গাঢ় মদনা॥
পাইবার আর কিছু নাহি অবশেষ।
সফল বাসনা আজি সুকৃতি অশেষ॥
কোকিল, বসন্ত, আর মধুকর, চন্দ্ৰ।
দিতেছে আমারে দেবি, অপাৰ আনন্দ॥
ঝংজুন্ধপে সুখ দিতে রামানন্দ গীত।
জ্যোতিশ ডুবিয়া যাক ভক্ত সহিত॥

তবু যদি কিছু মোৱে দিবে কৃপাময়ি।
এই কর, দেবি, যেই ভক্ত রসিক,
শ্রবণ কৱিবে নিত্য প্ৰেম পূৰ্ণহন্দে।
সুধাময় গোপ লৌলা মোৱ এ অতুল
অপূৰ্ব রহস্য পূৰ্ণ, পায় যেন তব
কৃপাদৃষ্টি দান। ক'র তা'ৰে অনুগত
মদ। বেশ। তাই হ'বেষ।

ମିଳନ ଗୀତି ।

ଶୁଖମୟ ବୁନ୍ଦାବନ ଶୁଖମୟ ଶ୍ରାମ ।
 ଶୁଖମୟୀ ରାଧା ତୁହଁ ଅନୁପାମ ॥
 ଦୁହଁ ମେଲି କେଲି ବିଲାସ କରୁ ।
 ଦୁହଁ ଅଧରାଯତେ ଦୁହଁ ମୁଥ ଡରୁ ॥
 ଦୁହଁ ତନୁ ପୁଲକିତ ଦୁହଁ ମନ ଭୋର ।
 ବିନୋଦିନୀ ରାଧା ବିନୋଦିଯା କୋର ॥

(ରାଯ় ଶେଖର)

ରାଯ় ରାଧାନନ୍ଦ ବିରଚିତ, ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ବନ୍ଦତ ନାମକ
 ନାଟକେର ଶ୍ରୀ ଶୁଗଲ ମିଳନ ପାଠ୍ୟାଳ୍ୟର ସମାପ୍ତ ।

ପ୍ରକାଶକ
ବିନୋଦିନୀ

